

NOTULEN

VAN DE

ALGEMEENE EN DIRECTIEVERGADERINGEN

VAN HET

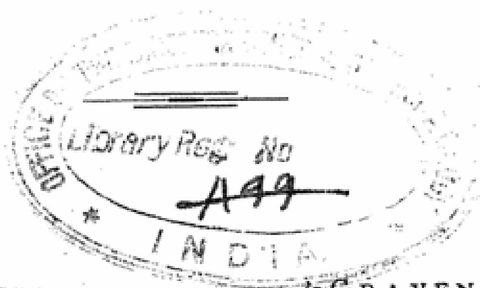
BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN,

OPGERICHT 1778.

DEEL LIV — 1916.

BATAVIA
G. KOLFF & Co.

'sGRAVENHAGE
M. NIJHOFF.

1917.

INHOUD.

Notulen van de eerste Directievergadering gehouden op Maandag 7 Februari 1916.

Aanwezig de directieleden: W. J. COENEN, president, C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Dr. E. MORESCO, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. H. DJAJADININGRAT, Dr. F. D. K. BOSCH, en de adj.- secretaris, tevens bibliothecaris P. GEDIKING.

Afwezig: het directielid H. RIJFSNIJDER.

I. De notulen der vorige vergadering, zijnde die van 15 November 1915, worden met de wijzigingen goedgekeurd en gearresteerd.

II. De Voorzitter opent de eerste vergadering in dit jaar met het uitspreken zijner gelukwenschen voor het Genootschap en voor de leden en heet daarop den bibliothecaris welkom, die voor het eerst in de vergadering aanwezig is. Hij vraagt hem, of hij zijnerzijds nadere inlichtingen verlangt aangaande zijne verhouding tot de Directie en verder, op welke wijze hij voornemens is de hem opgelegde taak te vervullen. De bibliothecaris wordt geïnstalleerd en zet uiteen, hoe hij zich de reorganisatie voorstelt.

Hij heeft met ingrijpende veranderingen gewacht totdat de vergadering hem volmacht geven zou en stelt zich ook nu voor met behoud zooveel mogelijk van het bestaande in den kortsten tijd de bibliotheek bruikbaar te maken. Noodig is het invoeren eener geregelde administratie: voor de tijdschriften, de couranten, het bindwerk, de nieuw ingekomen boeken, de uitleening. Zijn eerste

werk zal zijn de revisie: het inventariseeren van het magazijn op grond der geschreven registers. Daarbij krijgt de bibliothecaris alle werken in handen, wordt geconstateerd wat aanwezig is, wat ontbreekt. Verkeerd geplaatste boeken worden te recht gebracht. Het opgestapelde zal beter worden geplaatst, open ruimte voor aangroei met overleg verdeeld in afwachting van de voorgenomen uitbreiding. Dit tijdroovend werk kan tevens verbonden worden met andere noodige dingen: het afstoffen en luchten, het herstellen van beschadigde banden, het aanteekenen van wat nog, of wat anders geregistreerd en gecatalogiseerd moet worden. Ook moet het fondsboek worden bijgewerkt en de voorraadkamer der edita (goedang) worden nagezien.

Is door de revisie eenmaal de inhoud der bibliotheek vastgesteld, dan volgt het herzien en afwerken van den alphabetischen catalogus. De daarvoor aangenomen regels zijn niet consequent toegepast. De druk is gevorderd tot de letter L, maar het drukken in de eigen inrichting staat sinds lang stil en heeft teleurstelling gebaard.

Geschapen moet worden een systematische catalogus met een alphabetisch register van onderwerpen. De plaatsing der boeken in het magazijn vaksgewijze blijft voorloopig en waarschijnlijk blijvend bestaan. Zij heeft als nadeel ruimteverlies, als voordeel het vermijden van een derden: den stand-catalogus.

Na dit alles kan eindelijk, desgewenscht, een catalogus in boekvorm worden gedrukt, zijnde eene copie van den systematische met een alphabetisch register. De bibliothecaris vraagt of men dezen als einddoel beschouwt. Een catalogus in boekvorm is verouderd op het oogenblik van verschijnen, maar kan aangevuld worden door supplementen. Eene bibliotheek kan goed haar taak vervullen zonder dat zij haar catalogus in afdruk verspreidt, doch het in handen geven aan de leden, vaak wonend op afgelegen oorden, en het verspreiden aan

instellingen, wordt door de vergadering een desideratum geacht.

Het opgesomde eischt een arbeid van jaren. Daartoe is noodig hulp. Geschoold personeel ontbreekt geheel. Overwogen worden middelen om meer ontwikkelden aan de inrichting te verbinden en, na raadpleging met den penningmeester, een som van *f* 200.— per maand voor meerdere kosten der boekerij bestemd.

Samenwerking met de commissie voor den Centralen Catalogus voor Ned.-Indië kan eerst vruchtdragend zijn, wanneer de verzameling van het Genootschap op orde is.

De Heer MOQUETTE acht het gewenscht, dat tusschen de directievergadering en den bibliothecaris een der leden sta, aangewezen om met den laatste te overleggen. Op voorstel van den heer SCHUMANN wordt daartoe de Voorzitter aangezocht.

III. De Heer BOSCH:

1. heeft ontvangen een steen met Nagari-inscriptie uit de kraton van Ratoe Båkå, waarvan hem gebleken is, dat twee andere fragmenten sinds jaren in het Museum berusten.

Informatie.

2. deelt mede, dat hem door den heer PERQUIN, adj.-bouwkundige van den Oudheidkundigen Dienst te Blitar, zijn opgezonden: Twee gouden plaatjes zonder versiering of inscriptie, lang 8½ en breed 5 c.M., geen waarde hebbende voor de verzameling. Voorts een draad van goud ter waarde van *f* 9.—. Daar de bestemming van dit voorwerp niet geheel vaststaat, acht hij het raadzaam het voor de verzameling tegen genoemden prijs aan te koopen.

Toegestaan.

3. meent, dat aan de oudheden van Pasoeroean (Kraksaän) geen waarde voor de collectie toekomt.

Terugzenden.

4. ontving bij zijn bezoek aan Malang in December l.l. van den Ass.-Resident, den heer BROEKVELDT, enkele versierselen, die gevonden waren onder een huis, dat op advies der Commissie voor de pestbestrijding was afgebroken. Stelt voor deze voorwerpen, waaronder een zeer fraai, voor de som van *f* 80.— aan te koopen.

Wordt daartoe gemachtigd.

5. bericht, dat het bronzen voorwerp, hetwelk reeds de vorige maal ter tafel is gebracht (Notulen 1915 blz. 107) en zich in het bezit van den heer F. A. SWART te Jogja bevond, door ruil aan het Genootschap is overgegaan.

Informatie.

6. kan voorts mededeelen, van den heer J. DINGER, administrateur der suikerfabriek te Modjopanggoeng bij Toeloeng-Agoeng, een Brahmabeeldje, een Çiwa Mahadēwa, een Parvati, een spuier en een zeer merkwaardige steen met letters en relief ten geschenke ontvangen te hebben. De steen is vooral belangrijk, omdat een fraai ornament, waarop weer letters zijn aangebracht, in het midden als het ware over de inscriptie ligt en onderaan een kleine hagedis over de karakters schijnt te kruipen.

Den Heer DINGER worde voor deze geschenken bijzonderen dank betuigd.

7. heeft van den Heer G. A. N. SCHELTEMA DE HEERE het telefonisch bericht gekregen, dat op zijn bureau zich een gebeeldhouwde schrijftafel bevindt, volgens zijn zeggen uit het midden der vorige eeuw, die tegen een kleine bijdrage aan een door hem beheerd ondersteuningsfonds aan het Museum zou kunnen worden afgestaan.

Besloten wordt op dit aanbod niet in te gaan.

8. stelt voor de Notulen belangrijker en aantrekkelijker te maken door daarin op te nemen enkele foto's

(een 5 of 6-tal per jaar) van bijzonder merkwaardige aanwinsten, met min of meer uitvoerig bijschrift. Zulke illustratie heeft vroeger reeds plaats gehad.

Dit voorstel wordt niet ongunstig ontvangen. De Heer PLEYTE noemt de kosten niet hoog, wanneer de opname door den conservator zelf geschiedt. De penningmeester acht nauwkeurige raming gewenscht. De Heer MORESCO stelt voor het vast bedrag voor de gezamenlijke publicaties van het Genootschap al naar behoefte van elk dezer te verdeelen. De vergadering komt tot het besluit, dat photo's in de Notulen zullen geplaatst worden telkens in overleg met den penningmeester.

IV. De Heer MOQUETTE:

1. wenscht zijn aftreden als waarnemend bibliothecaris geconstateerd te zien.

2. heeft onder zijne vele functies ook die van conservator der handschriften. Acht het aanbevelenswaardig, dat deze aan den deskundigen Heer Dr. DJAJADININGRAT wordt overgedragen, die zich daarop bereid verklaart en door den Voorzitter geïnstalleerd wordt, terwijl den Heer MOQUETTE voor zijne bemoeienissen dank wordt gebracht

3. bespreekt daarna de wijze, waarop Tijdschrift en Verhandelingen geredigeerd worden.

Na eenige gedachtenwisseling wordt besloten: dat de heer MOQUETTE zal worden ontheven van zijn redacteurschap; eene redactie-commissie wordt geconstitueerd, waarin zitting hebben de H. H. PLEIJTE, MOQUETTE, BOSCH en DJAJADININGRAT, en dat deze onderling de quaestie der eindrevisie zal regelen.

4. biedt aan namens Majoor VELTMAN in Atjeh, een papieren brief van den laatsten Sultan.

Dankbetuiging.

V. De Heer ZIMMERMANN:

1. wil, nu de begrooting niet bij alle leden is rondgeweest, en dus later in behandeling zal komen, er alleen op wijzen, dat door bezuiniging de finantieele toestand van het Genootschap beter is dan in 1914. Men is een kleine *f* 5000,— vooruitgegaan. De president stelt voor, dat de gouvernementsregel gelde, volgens welke bij niet afgedane begrooting voor een volgend jaar die van het vorige van kracht blijft tot de behandeling heeft plaats gehad en brengt den penningmeester reeds nu dank voor zijn geheel belangloos, nauwgezet werk.

2. legt van de bibliotheek van Baumgarten, reeds meermalen besproken (b.v. Notulen 1915 blz. 61 en 77), thans een geschreven catalogus over. De collectie omvat ± 20.000 deelen van allerlei aard. Tijdschriften zijn na den dood des eigenaars niet gecontinueerd en niet beschreven. De collectie is ondergebracht te Gadok en ziet er dragelijk uit. Spreker oppert het plan, dat de bibliothecaris met hem de verzameling in oogenschouw zal nemen. De catalogus wordt den bibliothecaris overhandigd om daarover te adviseeren.

VI. De Heer PLEYTE:

verzoekt den Algemeenen Pakhuismeester aan te schrijven om eenige kisten ethnographica, te weten de dubbelen uit de verzamelingen: Makasar-museum en Donggala-museum, voor 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden en ter verdeeling over andere gelijksoortige instellingen bestemd, te doen afhalen. Deelt voorts mede, dat hij met de reorganisatie van het Museum gereed is gekomen.

VII. De Heer DJAJADININGRAT:

deelt mede, dat de handschriften van de Universiteits-Bibliotheek te Leiden zijn aangekomen en dat hij daaruit stukken wenscht te laten overschrijven om deze

voor het Genootschap aan te houden. Hij verwacht, dat daartegen geen bezwaar bestaat. Wat de stof betreft, deze is van historisch belang en nergens te vinden dan te Leiden. Het Genootschap heeft geen Maleische schrijvers. De kosten zullen bedragen maximaal *f* 35.—. De Heer DJAJADININGRAT wordt gemachtigd tot dat bedrag een afschrift te laten maken der gewenschte stukken.

VIII. De Voorzitter geeft in overweging, daar het uur reeds ver gevorderd is, de ingekomen stukken en de begrooting te behandelen in eene tusschentijdsche vergadering.

IX. Thans rest nog commissies te benoemen voor het jaarlijksch onderzoek ingevolge § 10 en 13 van het Reglement van Orde. Deze worden geconstitueerd: voor de numismatische afdeeling uit de H.H. PLEYTE en ZIMMERMANN, voor de ethnographische afdeeling en de handschriften uit de H.H. COENEN en BOSCH, voor de archaeologische verzameling uit de H.H. PLEYTE en ZIMMERMANN, voor het financieel beheer uit de H.H. MOQUETTE en DJAJADININGRAT en voor de bibliotheek uit de H. H. MORESCO en SCHUMANN.

X. De Heer MOQUETTE stelt voor eene vacature in de Directie aan te vullen door den Directeur van het Departement van B. O. W., den Heer P. J. OTT DE VRIES, uit te noodigen in haar midden zitting te nemen.

Hiertoe wordt besloten.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 6 Maart 1916.

W. J. COENEN, *Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adjunct-Secretaris.*

Notulen van de tweede Directievergadering, op Maandag 6 Maart 1916.

Aanwezig: de directieleden W. J. COENEN, voorzitter, C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. H. DJAJADININGRAT, Dr. F. D. K. BOSCH, P. J. OTT DE VRIES en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden H. RIJFSNIJDER, Dr. E. MORESCO.

I. De voorzitter opent de vergadering en roept den heer OTT DE VRIES, die ingevolge besluit van 7 Februari l.l. zitting heeft genomen in de Directie, een welkom toe.

II. De notulen der vorige vergadering, zijnde die van 7 Februari 1916, worden goedgekeurd en gearresteerd.

III. Aan de orde wordt gesteld de begrooting voor het nieuwe jaar. Deze heeft bij de rondlezing geene aanleiding gegeven tot andere opmerkingen, dan een woord van lof van den heer RIJFSNIJDER. De voorzitter spreekt dit als het gevoelen der vergadering na, releveert den geldelijken vooruitgang, en dankt den heer ZIMMERMANN voor zijn keurig en geheel belangeloos werk. Besloten wordt de post honoraria van directieleden te verhoogen met *f* 100,— p.m. voor den heer DJAJADININGRAT als conservator der handschriften, het gebruikelijk bedrag, dat den conservatoren ingevolge art. 12 van het algemeen Reglement voor de hun opgedragen werkzaamheid wordt toegekend. Deze wil dit alleen aanvaarden, wanneer de overige buitengewone uitgaven

zulks toelaten, waaromtrent hem de penningmeester gerustst elt.

De begrootingsstukken van het vorig jaar worden in handen gesteld van de daartoe benoemde commissie, de heeren MOQUETTE en DJAJADININGRAT.

IV. Eene briefwisseling van den heer ZIMMERMANN met R. Ng. POERBATJARAKA betreffende eventueele hulp in de boekerij wordt den bibliothecaris ter hand gesteld.

V. De voorzitter bespreekt de vraag van een' wekelijkschen vrijen dag voor den bibliothecaris, en is van meening, dat deze als zoo vanzelf sprekend kan worden beschouwd, dat er om die reden niets van is opgenomen in zijn contract. Maandags nu is het Museum gesloten (ofschoon het personeel aanwezig is tot de lokalen zijn schoongemaakt), leeszaal en boekerij zijn op dien dag tot nu toe geopend. Terwijl de bibliothecaris pleit voor het dagelijks toegankelijk zijn van deze inrichting en zich dus, wanneer hij van zijn vrijen dag gebruik maakt, wil doen vervangen, deelt de meerderheid de meening van den voorzitter, dat nu er eenmaal een vast bibliothecatis is, die de aansprakelijkheid voor den boekenschat heeft aanvaard, de instelling ook alleen geopend mag wezen, wanneer de beheerder aanwezig moet zijn en besluit dienovereenkomstig de bibliotheek, gelijk het verdere Museum, op Maandag voor het publiek te sluiten. Hetgeen in de plaatselijke bladen zal worden bekend gemaakt.

VI. De heer MOQUETTE enz.

VII. Bij de verdere rondvraag deelt de heer BOSCH mede:

1. dat hij uit Soember Djati een paar geornamenteerde steenen heeft laten komen.

2. dat de Heer W. BURGEMEESTRE te Jogja uit zijne collectie een beeldje heeft afgestaan, hetwelk op zichzelf van geen waarde is, doch gehakt werd uit denzelf-

den beschreven steen van Ratoe Bâkâ, waarvan een ander deel op de vorige vergadering als aanwinst kon worden vermeld en verdere fragmenten in het Museum berusten, zoodat de hoop bestaat de inscriptie allengs volledig te krijgen.

3. dat de heer VAN STEIN CALLENFELS hem een opstel heeft ter hand gesteld ter opname in het Tijdschrift, getiteld: Oudheidkundige aanteekeningen.

In handen gesteld van de H. H. PLEYTE en DJAJADININGRAT.

VIII. De Voorzitter neemt in behandeling de volgende ingekomen stukken:

1. Besluit van het Hoofd van plaatselijk bestuur te Batavia No. 12265/4, dd. 15 November 1915, waarbij op dzz. voorstel de wd. concierge C. J. A. M. P. DEN DAAS tijdelijk aangesteld is tot onbezoldigd politieopziener ter bewaking van het Museum.

Informatie.

2. Ter kennisneming door de Directie, heeft de Heer L. C. WESTENENK, resident van Benkoelen, aangeboden een exemplaar van zijn rondschrijven aan de besturende ambtenaren in dat gewest, dd. Rimbo Pengadang, 3 November 1915, No. 6841/20, handelende over de in die residentie aanwezige Hindoe-oudheden.

In rondlezing.

3. Brief van het Oud-Directielid Dr. N. J. KROM dd. Warmond 18 October 1915, met de mededeeling, dat het contract met den heer P. GEDIKING geteekend is en dat deze bibliothecaris van het Genootschap omstreeks medio Januari 1916 te Batavia verwacht kan worden.

Informatie.

(Bij brief van 25/11-'15 heeft de heer KROM aangeboden eene verantwoording van de ter beschikking gestelde

som ad *f* 2250 en een certificaat van het geneeskundig onderzoek van den heer GEDIKING.

De brief met verantwoordingsstukken zijn aan den penningmeester afgegeven.)

4. Brief van de firma J. H. DE BUSSY te Amsterdam dd. 22 October 1915, waarbij zij zich aanbeveelt als vaste boekhandelaar in Nederland ten dienste van het Genootschap.

In rondlezing.

5. Schrijven van den voorzitter van het Algemeen Syndicaat voor Suikerfabrikanten in Ned. Indië dd. Soerabaia 25 November 1915, No. 2263, met aanbieding van een exemplaar van het Verslag der Technische Afdeeling van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie over 1914.

Onder dankbetuiging aanvaard.

6. Schrijven van den Assistent-Resident van Bandoeng dd 29 November 1915, No. 13762/19, met aanbieding van kwitantie voor het ontvangen bedrag ad *f* 75, zijnde de prijs van den aangekochten gouden ring (zie Notulen 1915, blz. 101).

Informatie.

7. Schrijven van den Chef van het Encyclopaedisch Bureau dd. Batavia 30 November 1915, No. 630, met verzoek om toezending van een tiental blanco woordenlijsten Holle aan den fd. gezaghebber van Boeton.

Hieraan voldaan.

8. Brief van het Bestuur van het Historisch Genootschap te Utrecht, gedateerd October 1915, houdende aanbieding van een exemplaar der „Regels voor het uitgeven van historische bescheiden, vastgesteld door het Bestuur van het Historisch Genootschap te Utrecht, 1915."

In dank aanvaard.

9. Brief van den Assistent-Resident van Wonosobo dd. 7 December 1915, No. 5166/10, met mededeeling van de vondst van voorwerpen (een kris en een beeldje) in de desa Goemiwang, district Leksono, afdeeling Wonosobo en verzoek om bericht, of de opzending dier voorwerpen gewenscht wordt.

Bij dzz. schrijven van 11 December d. a. v, No. 401, is om de toezending dier voorwerpen verzocht.

Den 4 Jan. 1916 teruggezonden als zonder oudheidkundige waarde.

10. = Notulen 1915 blz. 113 sub VIII 14.

11. Schrijven van den Adjudant van Z. E. den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië dd. 26 November 1915 met terugaanbieding van de destijds ter leen afgestane platen van Rach (zie Notulen 1915 blz. 47), vergezeld van een zestal photographische afdrukken van die platen voor het Bataviaasch Genootschap.

Gedankt bij missive van 10 Jan. 1916 No. 9.

12. Schrijven van den Heer EDWARD JACOBSON, gedagteekend Bandoeng 17 December 1915, houdende mededeeling, dat in zijn bezit zijn afschriften van een groot aantal inscripties in z. g. rentjongschrift, welke hij wenscht te ontcijferen en waartoe hij de hulp inroept van het Bataviaasch Genootschap.

Aan den Heer JACOBSON is in overweging gegeven om ter bereiking van zijn doel herwaarts over te komen, daar van de in het Museum aanwezige rentjongalphabetten niets van dadelijke toepassing is voor de voorgenomen ontcijfering.

13. Schrijven van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Dep. der Marine in Ned. Indië dd 15 December 1915, No. 11633, met aanbieding van drie kaarten, betrekking hebbende op de vaarwaters en an-

kerplaatsen nabij Biliton en Karimata, op de Oostkust van Borneo, Berouw-rivier tot Tarakan en Tarakan tot de Ned.-Engelsche grenzen.

In dank aanvaard.

14. Schrijven van den Resident van Banjoemas dd. 17 December 1915, No. 19356/29 met de mededeeling, dat het gouden voorwerp, bedoeld in het entrefilet „Een antiquiteit", voorkomende in de eerste kolom van pagina 2 van het derde blad van het Soerabajaasch Handelsblad dd. 27 November 1915, en waarvan de opzending herwaarts telegrafisch verzocht was geworden, reeds te voren door den Assistent-Resident van Bandjarnegara door tusschenkomst van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst aan de Directie van het Genootschap toegezonden is.

De ontvangst afwachten. Zie No. 32.

15. Brief van het Oud-Directielid Dr. PH. S. VAN RONKEL dd. den Haag, 12 November 1915, met bericht dat het door den Heer HOOYER alsnog aan het Genootschap verschuldigd bedrag ad. *f* 106,63 (zie Notulen 1915, blz. 52 en 85) door hem is afgedragen aan de firma Martinus Nijhoff in mindering van 's Genootschaps debet aan die firma.

Informatie.

16. Brief van den fd. Chef van het Encyclopaedisch Bureau dd. 23 December 1915, No. 663, met verzoek te mogen ontvangen afl. 1 van deel LVII van het Tijdschrift ter completeering van de bibliotheek van het Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Hieraan voldaan.

17. Brief van den Directeur der Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden dd. 19 Novenber 1915 met de mededeeling, dat de ten behoeve van het Directielid Dr. DJAJADININGRAT ter leen verzochte handschriften (zie

Notulen 1915 blz. 81) medegegeven zullen worden aan den Heer P. GEDIKING, die zich bereid verklaard heeft de zorg er voor op zich te nemen.

Deze handschriften zijn in de vergadering van 7 Febr. l.l. (zie notulen 1916 blz. 6) den heer DJAJADININGRAT overhandigd, terwijl de geteekende reçus met begeleidend schrijven aan den Bibliothecaris der Univ. te Leiden den 8 Febr. zijn teruggezonden.

18. Brief van den Landsarchivaris te Batavia dd. 28 December 1915, No. 698, waarbij het uiterst langzaam afdrukken van het Dagregister 1681 door de Landsdrukkerij onder de aandacht van 's Genootschaps Directie gebracht wordt.

Directeur der Landsdrukkerij om meerderen spoed verzoeken.

19. Brief van den Heer B. SCHRIEKE, doctorandus in de Taal- en Letterkunde van den Oost-Indischen Archipel dd. Leiden, 5 November 1915, houdende verzoek om ter raadpleging te mogen ontvangen Handschrift 214 van het Genootschap (Catalogus van Ronkel blz. 118).

Toegestaan.

20. Brief van R. Ng. POERBATJARAKA te Soerakarta, dd. 29 December 1915, met dankbetuiging voor het ontvangen honorarium ad. *f* 21,80 voor zijne verhandeling en inhoudsopgave van den Kresnâyâna, voorkomende in deel LVII afl. 3 van het Tijdschrift.

Informatie.

21. Schrijven van den heer E. E. KLERKS, Adjunct-Secretaris van het Genootschap dd. 28 December 1915, houdende het verzoek om eervol ontslag op den 31en d.a.v. in verband met zijne ter beschikking stelling van den Resident van Batavia.

Het gevraagde ontslag eervol verleend onder mededeeling, dat ZEdG. gedurende den korten tijd in dienst van het Genootschap tot tevredenheid van de Directie werkzaam is geweest.

22. Missive van den Voorzitter van den Gemeenteraad van Makasser dd. 27 December 1915, No. 1270/14, waarbij verzocht wordt inlichting te willen geven, bij welke Regeeringsbeschikking het wapen van Makasser is ingesteld of erkend; hoe daarin de omschrijving luidt en voorts of het gevest en de punt van het bewuste zwaard van Speelman geconstateerd zijn bij de rijkssieraden van Boni, welke in 's Genootschaps museum berusten.

Het eere-lid Dr. F. DE HAAN om advies gevraagd.

23. Missive van den wd. Directeur van Onderwijs en Eeredienst dd. 28 December 1915, No. 31866, waarbij onder terugaanbieding van de door den betrokken Conservator bepaalden afkoopprijs ten bedrage van *f* 7,50 verzocht wordt het oorsieraad in kwestie rechtstreeks aan den Resident van Pekalongan terug te zenden ter uitreiking aan den vinder. (Notulen 1915 pag. 54 en 74).

24. Renvooi van den Resident van Pasoeroean van 7 Januari 1916, No. 21991/14, waarbij ter kennisneming worden aangeboden aanteekeningen van den Controleur van Gading betreffende een door hem ondernomen tocht naar het Janggebergte ter bezichtiging van de oudheidkundige overblijfselen en tot het doen van waarnemingen omtrent weersgesteldheid, plantbekleeding en dierenwereld, met verzoek om terugzending na lezing.

Met dank terugzenden.

25. Schrijven van den Secretaris van het Kon. Instituut voor T. L. & V. van Ned.-Indië dd. 3 December 1915, houdende mededeeling, dat het ten behoeve van de Directie-leden J. P. MOQUETTE en Dr. H. DJAJADININGRAT ter leen gevraagde handschrift (Notulen 1915 blz. 81) als

aangeteekend pakket is verzonden en dat het bestuur van voormeld Instituut steeds bereid zal zijn het streven van het Bataviaasch Genootschap naar vermogen te bevorderen.

Goede overkomst berichten, onder dankbetuiging.

26. Schrijven van den Eng. Vice-Consul te Batavia dd. 4 Januari 1916, houdende aanbieding van 4 boekwerken namens de Regeering van Eng. Indië.

Dankbetuiging. Biblotheek.

27. Missive van den wd. Directeur van Ond. en Eeredienst, No. 1604 dd. 19 Januari 1916, betreffende den aankoop van drie in de desa Pandjoenan (Semarang) gevonden gouden voorwerpen, met voorstel deze uit de regeeringssubsidie voor 1916 te bekostigen, òf, na aankoop door den Lande, ze in het Museum te bewaren. Zie No. 50.

Het tweede voorstel aanvaard.

28. Schrijven van J. F. NEIRINCKX te Weltevreden dd. 19 Januari 1916, waarbij hij zich aanbeveelt voor administratief werk.

Afwijzend beantwoord.

29. Schrijven, uitgaande van de Univ. of Chicago Libraries, dd. 3 December 1915, inhoudende een aanbod tot ruil van hun ontbrekende deelen der Verhandelingen van het Bat. Gen. tegen publicaties van de Univ. of Chicago Press, waarvan een catalogus is bijgevoegd.

In rondlezing.

30. Missive van den Hoofdinspecteur, Chef van den Burg. Geneesk. Dienst, No. 516, dd. 21 Januari 1916, ten geleide van: Mededeelingen uit het Geneesk. Laboratorium te Weltevreden, 2e Serie, A. No. 16.

Dankbetuiging. Bibliotheek.

31. Renvooi van den wd. Dir. van O. en E., No. 44000 R, dd. 22 November 1915, door tusschenkomst

van den wd. Chef van den Oudheidk. Dienst, bevattend een brief van den Resident van Pekalongan, No. 13491/56 dd. 12 November 1915, ter begeleiding van een pot met koperen munten, te Wonodadi gevonden.

Zonder waarde voor de collectie.

32. Renvooi van denzelfde, No. 47165 R, dd. 17 December 1915, door tusschenkomst van genoemden Dienst, met een schrijven van den Ass.-Res. van Bandjarnegara No. 4526/29, dd. 9 December 1915, betreffende een daarbij aangeboden, te Kalikoening gevonden, gouden voorwerp. Zie No. 14.

Het Genootschap kan niet meer dan *f* 12.— geven. Neemt de vinder hiermee geen genoegen, dan terugzenden.

33. Aanbieding door den Chef van den Topographischen Dienst, van: „De coördinaten der driehoekspunten, gebezigd bij de landrente-metingen in de Res. Bantam" ontvangen 28 Jan. 1916.

In dank aanvaard.

34. Renvooi van den wd. Dir. van O. en E. No. 45047 R, dd. 27 Nov. '15, door tusschenkomst van den wd. Chef van den Oudheidk. Dienst, t/g. van een schrijven van den Ass.-Resident van Patjitan (Madioen) dd. 27 Oct. '15, No 9645/25, betreffende voorwerpen in een tegalveld te Gajoewan, onderdistrict Ardjosari, distr. Patjitan, opgegraven.

Terugzenden.

35. Schrijven van den Commandant der Zeemacht enz. in Ned. Indië dd. 25 Januari 1916, No. 738, onder aanbieding van eene zeekaart van het Westervaarwater van Soerabaja.

Reçu geteekend teruggezonden.

36. Brief van W. J. Stokking, zendelingleeraar te Liroeng, Talaoet-eilanden, dd. December 1915, waarbij een opstel: „Over het oud-Talaoetsche huwelijk" wordt aangeboden ter opname in de uitgaven van het Genootschap.

In handen gesteld van de H. H. PLEYTE en DJAJADININGRAT.

37. Schrijven van H. J. KRUGERS (DAGNEAUX), Ass.-Res. te Bonthain, dd. 20 Jan. '16, met bericht, dat hij zijn lidmaatschap tegen 1 Febr. '16 wenscht op te zeggen.
Informatie.

38. Verzoek van de Senembah Maatschappij (C. W. JANSSEN) dd. 18 Dec. '15, om doubletten van particulier papiergeld en penningen, vroeger in gebruik op de tabaks- en koffieondernemingen ter Oostkust van Sumatra, af te staan aan het Deli-Archief te Amsterdam.
Geen dubbelen aanwezig.

39. Brief van Mr. C. H. VAN TRAA te Cheribon, gedateerd 1 Febr. '16, inhoudend het bericht, dat Mr. V. A. VAN DEN BOSSCHE, die in de Notulen der Juli-vergadering (jg. 1915 blz. 66) als overleden van de ledenlijst is afgevoerd, in leven is. Vraagt verder naar edita.
Geen doodsbericht gevonden bij de stukken van Juli l.l. Voor publicaties verwezen naar Alg. Reglement art. 6.

40. Mededeeling van R. Ng. POERBATJARAKA te Solo, dd. 5 Febr. 1916, dat hij gereed is met het nazien der Pararaton-vertaling en inlichting verzoekt omtrent portvrije verzending.
Geantwoord: welke afspraak tusschen U en Dr. KROM? Stukken verzenden als „documenten aangeteekend."

41. Brief van den Heer P. V. VAN STEIN CALLENFELS, gedagteekend Ambarawa 6 Febr. 1916, waarin hij, alvorens verder in planterskringen de aandacht te vestigen op Dr. F. DE HAAN's Priangan, informeert naar het nog voorradig aantal exemplaren.
Mondeling geruststellend beantwoord.

42. Schrijven van den Heer NANNE OTTEMA te Leeuwarden, dd. 17 Dec. 1915, waarbij dank betuigd wordt

voor den door ruil verkregen Boeddha-kop en de „Indische Verzameling" te zijner stede aanbevolen wordt voor een Catalogus van het Museum en voor kunsthistorische Verhandelingen van het Genootschap. Toegevoegd een courantartikel en eene mededeeling namens den Heer A. TIGLER WIJBRANDI, dat hij bereid is eventueele zendingen naar Leeuwarden door te sturen.

Rondlezing.

43. Voorstel van de Bataviasche Jacht-club dd. 11 Febr. 1916 om in het Museum eene „Zeevaartkundige afdeeling" in te richten.

Ligt te ver buiten het terrein van werkzaamheid van het Genootschap.

44. Bericht van den Heer P. J. OTT DE VRIES dd. Weltevreden 11 Febr. 1916, in antwoord op het 9 Febr. gedaan verzoek, dat hij gaarne zitting zal nemen in de Directie van het Bataviaasch Genootschap.

Informatie.

45. Missive van den wd. Dir. van O. en E. No. 3922, dd. 12 Febr. 1916, inhoudende, dat blijkens bericht van den Resident van Madioen, bij den off. v. gez. H. L. GERRETSEN geen bezwaar bestaat tegen opzending van het versteende voorwerp (Notulen 1915 blz. 85) aan prof. dr. K. MARTIN te Leiden.

Informatie.

46. Schrijven van G. J. SPOOR te Soerabaja, dd. 12 Febr. 1916, onder aanbieding van tien beeldjes „uit Prambanan" ter overname voor het Museum.

Geantwoord: alles namaak. Beeldjes teruggezonden.

47. Verzoek van DJOENAËDI te Soekaboemi, dd 15 Febr. 1916, om een getuigschrift voor zijne werkzaamheid aan het Museum.

Is hier 14 dagen schrijver geweest.

48. Schrijven van Majoor VAN LITH, sous-chef van den Topograph. Dienst, dd. 18 Febr. 1916, waarin, naar aanleiding van Notulen 1915 pag. 79, de aandacht gevestigd wordt op het feit, dat in Aug. 1914 ook maatregelen genomen zijn voor het vervaardigen van papieren pasmunt aan de Topographische Inrichting, naar welke modellen bij verkregen machtiging biljetten voor het Museum zouden kunnen worden afgedrukt.

Reeds beproefd. Geweigerd door de Javasche Bank.

Zie Notulen 1915 blz. 111/2 sub VIII 9 Den Heer VAN LITH dank betuigen.

49. Bericht van R. Ng. POERBATJARAKA, Solo 21 Febr. 1916, dat hij den Pararaton aan den Heer VAN STEIN CALLENFELS heeft ter hand gesteld en de Kropakhandschriften spoedig zal terugzenden.

Informatie. Verg. No. 40.

50. Nota van den wd. Dir. van O. en E., No. 4633 dd. 19 Febr. 1916, met afschrift van een brief van den Res. van Semarang, van 10 Febr. No. 3644/68, in welken gevraagd wordt om spoedige beslissing in zake den aankoop van de drie gouden voorwerpen, te Pandjoenan gevonden.

Zie No. 27.

51. Aanbieding bij missive No. 863/R van drie deeltjes: „Wettelijke bepalingen voor de Opiumregie" door den Hoofdinspecteur, Chef van den Dienst der Opiumregie.

Bibliotheek. Dankbetuiging.

52. Circulaire der St.-Carolusvereeniging met verzoek om financieelen steun voor de R. K. ziekenverpleging.

Ligt niet op den weg van het Batav. Genootschap.

53. Schrijven van C. GRAHAM BOTHA te Kaapstad, dd. 27 Jan. 1916, met afschrift van zijn' brief van 5 Juli 1915, voor het geval deze zijne bestemming niet heeft

bereikt, alsnog inlichtingen vragende omtrent Sheik Joseph (Sjeich Joussouf).

Het antwoord, verzonden 13 Dec. 1915, zal inmiddels Kaapstad hebben bereikt.

54. Missive van den Comm. der Zeemacht, Chef van het Dep. van Marine, No. 1654 dd. 21 Febr. 1916, waarbij drie zeekaarten worden aangeboden.

Reçu geteekend teruggezonden.

55. Renvooi van den wd. Dir. van O. en E, No. 6118 dd. 15 Febr. 1916, t/g van een schrijven van den Ass.-Res. van Salatiga, No. 811/68 dd. 8 Febr. 1916, onder aanbieding van een stuk goud, waarschijnlijk sieraad uit den Hindoe-tijd, opgedolven te Kemedjing, desa Doeren, distr. Ambarawa.

Aankoopen voor *f* 30,—.

56. Bericht van Dr. H. VAN DER VEEN, te Oegstgeest, dat hij aan het Genootschap zijne dissertatie heeft toegezonden, en in Mei 1916 naar Ned.-Indië komt om op Zuid-Celebes te werken als afgevaardigde van het Ned. Bijbelgenootschap.

Afwachten.

57. Missive van den Resident van Djambi, No. 903/23 dd. 24 Febr. 1916, met de vraag of het Genootschap aanleiding vindt tot een nader onderzoek naar een behouwen steen, vermeld in een bijgaand toegezonden extract uit het journaal van den Controleur van Bangko (Jan. 1916).

Foto vragen.

58. Missive van den Ass.-Res. van Wonosobo, No. 957/10, dd. 3 Maart 1916, vergezeld van een afschrift van het proces-verbaal aangaande voorwerpen, opgegraven in eene sawah van desa Kelinggring, distr. Garoeng, afd. Wonosobo, res. Kedoe, met de vraag of opzending gewenscht wordt.

Alles opzenden.

59. Renvooi van den wd. Dir. van O. en E. No. 5461 R dd. 10 Febr. 1916, met missive van den Ass.-Res. van Toeloeng Agoeng, No 669/16, dd. 4 Febr. 1916, bevattende een proces-verbaal aangaande 2 in den grond gevonden rood koperen potten, die den wd Chef van den Oudheidk. Dienst zijn toegezonden.

Aankoopen voor *f* 6,—.

60. Renvooi van denzelfde, No 478 R dd. 26 Jan. 1916, door tusschenkomst van den wd. Chef van den Oudheidk. Dienst, ten geleide van een schrijven van den Res. van Madioen, betreffende 1380 kèpengs, opgedolven in eene sawah van desa Tjokrokembang, onderdistrict Lorok, welke ter overname aangeboden worden.

Zonder waarde voor de collectie.

61. Verzoek van 5 leden van het personeel om loonsverhooging, dd. Weltevreden, 6 Maart 1916.

Gesteld in handen der betrokken conservatoren.

IX. Naar aanleiding van No. 39 en 41 ontstaat op eene vraag van den Heer ZIMMERMANN eene algemeene gedachtenwisseling over den verkoop der edita. Het wordt wenschelijk geacht op de uitgaven van het Genootschap de aandacht te vestigen door eene circulaire, die men in grooten getale gedrukt, onder niet-leden verspreiden kan. Voorloopig zal dit geschieden met Dr. F. DE HAAN's Priangan, waarvan de prijs sterk gereduceerd is en dat de verdiende belangstelling begint te vinden. Den bibliothecaris wordt opgedragen een concept voor eene dergelijke aankondiging op te stellen. Bij een onderzoek naar het aantal nog aanwezige exemplaren blijkt, dat de verleden jaar op aandringen van Dr. RINKES aan de Commissie voor de Volkslectuur toegestane 100 exemplaren, ten behoeve van aan Holl.-Inl. scholen op te richten Ned. bibliotheken, nooit zijn gehaald. Doet dit twijfelen aan de behoefte voor die instellingen, en betwisten ook eenige

leden de geschiktheid er van voor die lezers, de heer DJAJADININGRAT, zelf commissielid, bepleit het nut dezer gift en zal er op aandringen, dat de boeken gehaald worden. (Hetgeen 9 Maart geschied is)

X. Op verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de H. H.: W. FREUNDLICH, A. F. MARMELSTEIN, Mr. J. H. MEISS, D. DE RUYTER, H. N. A. SWART, Dr. D.A. RINKES, J. UDEN MASMAN, F. N. A. L. DE NIJS, P. K. W. KERN, J. DÖLLEMAN, G. K. J. A. OOSTHOUT, Th. A. L. HEYTING, H. J. KRUGERS DAGNEAUX;

terwijl zich voor het lidmaatschap hebben aangemeld: S. DE HEER, C. A. ROMONDT, H. A. VOET, H. J. KIEWIT DE JONGE, M. ENGLER, H. C. WESTENDORP, Mevr. W. FRUIN, geb. MEES, S. J. RIKKERS, S. M. ELSHOUT, Mr. J. D. PIJPER, H. J. VERMEER.

XI, XII enz.

Daar niets meer te behandelen overig is, wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 3 April 1916.

COENEN, *Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj. Secretaris.*

BIJLAGE I.

LIJST

van ingekomen boekwerken gedurende het 1e kwartaal 1916.

Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie, udg. af det K. Nord. Oldskrift-Selskab. 1914. III. Raekke, 4. Bind. Kjobenhavn [1915]. Med fig. 8°.

Alderwerelt van Rosenburgh (C. R. W. K. van). Malayan Fern Allies. Handbook to the determination of the fern allies of the Malayan Islands. Batavia 1915. 8°.
Publ. by the Dep. of Agriculture etc, Neth. India.

Andler (Ch.), Le pangermanisme. Ses plans d'expansion allemande dans le monde. Paris [1915]. 8°.
Etudes et documents, sur la guerre.

Barbeau (C.M.), Huron and Wyandot Mythology. With an Appendix, containing earlier published Records. Ottawa 1915. With 11 pl. 8°.
Canada Dep. of Mines. Geological Survey. Memoir 80. (Anthropological Series, No. 11.)

Bepalingen (Wettelijke) voor de Opiumregie. Batavia 1915-'16. 3 dln. 8°.

Boletim bibliografico da Academia das Sciências de Lisboa. Ia Serie. Vol I. Fasc. 3. Coimbra 1914. 4°.

Boletim.— Academia das Sciencias de Lisboa, Boletim da IIa Classe. Actas e pareceres &c. Vol. VII, 1912/13, VIII, 1913/14, IX fasc. 1 1914. Lisboa 1914-1915. 8°.

Bonaparte (Le Prince [Roland]), Notes ptéridologiques. Fasc. 1. Paris 1915. 8°.

Borst (L.).— Panglipoer nja eta 24 poepoedjian beunang ngarang L. B. Bandoeng 1916. 8°.

Brites (*Ger.*), Febres infecciosas. Notas sobre a concelho de Loubé. Coimbra 1914. 4°.
Historia e Memorias de Academia das Sciências de Lisboa. 1a Cl. T VII. Fasc 2.

Cairnes (*D.D*), The Yukon. Alaska International Boundary between Porcupine and Yukon Rivers. Ottawa 1914. With 2 maps, 2 fig., 16 pl. 8°.
Canada Dep. of Mines Geol. Survey. Memoir 67 (No. 47, Geol. Series.)

Catalogus van de Bibliotheek van het Hoofdbureau van het Mijnwezen (uitgave van 1 Sept. 1915). Batavia 1915. 8°.

Catalogus van de Volksbibliotheek te Amboina. Amboina 1916. 8°.

Catalogus (1e Vervolg van den) van de Gewestelijke Bibliotheek van Amboina. Ambon 1916. 8°.

China. The Marine Customs. I. Statistical Series. Nos 3-4. Returns of Trade (56th Issue) and Trade Reports (50th Issue) 1914. Part II. Port Trade Statistics Vol. IV. Southern Coast Ports. Vol. V. Frontier Ports.— Part III. Analysis of Foreign Trade Vol. I. Imports. Vol. II. Exports. Shanghai 1915. 4 Vol. 4°.

Code (The Assam), containing the Regulations and Local Acts in the Province of Assam Calcutta 1915. 2 vol. 8°.

Code (The Bengal), containing the Regulations in the Residency of Fort William in Bengal. 4th Edition. Ed by *F. G. Wigley*. Vol. I, II. Calcutta 1915. 8°.
Government of India. Legislative Department.

Coordinaten (De) der driehoekspunten, gebezigd bij de Landrente-metingen in de Residentie Bantam. Samengesteld bij den Topographischen Dienst. Met een kaart. Batavia 1915. 8°.

Dalgado (*D. G.*), The Climate of Portugal and Notes on its Health Resorts. With 6 maps and numerous tabl. Lisbon 1914. 8°.

Daly (*Reg. Aldw.*), A Geological Reconnaissance between Golden and Kamloops, B. C., along the Canadian Pacific Railway. Ottawa 1915. With 7 maps, 46 pl. and 4 fig. 8°.

Canada Dep. of Mines Geological Survey. Memoir 68 (Geol. Series No. 50).

Davies (*E. F.*), Engelsche en Duitsche Financiën. (Uit het Eng. vertaald door W. DE VEER). Edinburgh &c. [1915]. 8°.

Digest (A) of Indian Law Cases containing High Court Reports and Privy Council Reports of Appeal from India, 1914 . . . compiled . . . by B. D. BOZE. Calcutta 1915. 8°.

Djajadiningrat (*Hoesein*), Vier Atjèhsche Si Meuseukinvertellingen. Batavia 1915. 8°.

Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Bat. Genootschap LVII, afl. 4.

Durkheim (*Em.*), „L'Allemagne au-dessus de tout: La mentalité allemande et la guerre. Paris [1915]. 8°.

Etudes et documents sur la guerre.

Fondscatalogus J. B Wolters. Groningen 1915 8°.

Guesdon (*Jos.*), Dictionnaire cambodgien-français. Fasc. 1. Paris 1914. 8° maj.

Ministère de l'Instruction publique. Commission archéologique de l'Indochine.

Handboek voor cultuur- en handels-ondernemingen in Ned. Indië. [Uitg. door J. H DE BUSSY]. Jrg. 28 (1916). Amsterdam 1915. 8°.

Harmer (*Sid. F.*), The Polyzoa of the Siboga Expedition. Part I. Entoprocta, Ctenostomata and Cyclostomata. With 12 pl. Leyden 1915. 4°.

Siboga-Expeditie XXVIII[a] (Livr. LXXV).

Harreveld-Lako (*C. H. van*), De absorptie en uitspoeling van stikstof bij bemesting met zwavelzure ammonia. Soerabaja 1916. 8°.

Mededeelingen van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie. Deel VI. No. 2.

Harreveld-Lako (*C. H. van*), De absorptie en uitspoeling van stikstof bij bemesting met nitraten. Soerabaja 1916. 8°.

Mededeelingen van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie. Deel VI. No. 3.

Hayes (*Alb. Or.*), Wabana Iron Ore of Newfoundland. Ottawa 1915. With 28 pl., and 4 fig. 8°.

Canade Dep. of Mines. Geol. Survey. Memoir 78 (Geol. Series No. 66).

Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië, 1914. Batavia 1915. Met pl. 8°.

Jaarboek van het Kon Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde onder de zinspreuk „Concordia res parvae crescunt" te Amsterdam, II, 1915. Amsterdam 1915. Met 3 pl. 8°.

Kamerling (*Z.*), De Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te Wageningen. Open brief aan Z. Exc. den Minister van Landbouw enz. Haarlem 1915. 8°.

Kreemer Jr. (*J.*) Volksheilkunde im Malaiischen Archipel. Leyde 1915. 8°.

Extrait du „Janus", Archives etc. 20e anneé.

Liste des Membres Statuts et Réglements Paris 1914. 8°.

Société Asiatique (1914-1915).

Mededeelingen uit den Cultuurtuin. No. 4 en 5. Buitenzorg 1915. 8°.

4. W.M. VAN HELTEN, Het enten van koffie. Met 5 fig.
5. H. VAN GENT, Voorloopige resultaten van de oculeer- en entproeven met Cacao. Met 5 fig.

Dep. van Landbouw enz. Instituut voor Plantenziekten en Cultures.

Mededeelingen uit het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, 2e Serie A. No. 16. Batavia 1915. M. tab. 8°.

Moojen (*P. A. J.*) Beschrijvende catalogus voor de tentoonstelling van Balische kunstvoorwerpen, samengesteld door—. Batavia-Weltevreden 1916. Met 6 pl. 8°.

Ned.-Indische Kunstkring.

Oorlogsberichten uit Duitsche bladen. Afl. 6-10. Soerabaja [1915-16]. 8°.

Patterson (Jo.).— Canadian Institute. General Index to Publications, 1852-1912. Compiled and edited by J. P. Toronto 1914. 8°.

Publicatie (Officieele) der Engelsche Regeering in zake de Terechtstelling van Miss Cavell te Brussel. London etc. [1915]. 8°.

Rangacharya (M.). The Hindu Philosophy of Conduct; being Class-Lectures on the Bhagavadgita. Vol. I (Revised Reprint). Madras 1915. 8°.

Report of the Maha Bodhi Society, from 1891 to 1915. Calcutta [1916]. 8°.

Report (Annual) of the Archaeological Department, Southern Circle, Madras, for the year 1914-1915. Madras 1915. fol.

Report (Annual) of the Archaeological Survey, of India, Eastern Circle, for 1914-15. Calcutta 1915. fol.

Report.— Government of Madras. Public Dep G. O. No. 1260. 25th Aug. 1915. Epigraphy progress report of the Ass. Archaeol. Superintendent for Epigr., S. Circle, 1914-'15. [Madras 1915]. fol.

Reports (The Science) of the Tôhoku Imp. Univ. I[st] Series (Mathematics, Physics, Chemistry). Vol. IV 1, 2, No. 3, 4. Sendai, Japan 1915. W. pl. and fig. 4°.

Reports (The Science) of the Tohoku Imp. University. II[d] Series (Geology). Vol. III No. 1; Vol. IV No. 1. Sendai, Japan 1915. With pl. fol.

Seignobos (Ch.), 1815-1915. Du Congrès de Vienne à la guerre de 1914. Paris [1915]. 8°.
Études et documents sur la guerre.

Speck (F. G.), Family Hunting Territories and Social Life of Various Algonkian Bands of the Ottawa Valley.—*F. G. Speck,* Myths and Folklore of the Timiskaming Algonquin and Timagami Ojibwa. Ottawa 1915. With 2 maps and 2 fig. 8°.
Canada Dep. of Mines Geological Survey. Memoir 70—71. (Anthropological Series No. 8—9).

Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden 1916. 's-Gravenhage- Utrecht 1915. 8°.

Teixeira de Queiros (R.).—, Sessão publica da Acad. das Sciências de Lisboa em 7 de Dez. de 1913. Discurso recitado pelo Pres.— e relatorio dos trabalhos. Lisboa 1913. 8°.

Tillema, (H. F.), „Kromoblanda". Over het vraagstuk van „het Wonen" in Kromo's groote land. Ie Deel. 's-Gravenhage 1915-16. Met afb. en krtn. 4°.

Transactions of the Asiatic Society of Japan, founded 1872. Vol. XLIII p. I--II, 1915 Tokyo [1915] With pl. 8°. Idem, Supplement to Vol. XLIII, containing the Constitution etc. Tokyo 1915. 8°.

Verslag der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië over het jaar 1914. Deel II. Batavia 1915. 8°.

Verslag van de Technische Afdeeling van „Het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie" over het jaar 1914. Soerabaia 1915. Met 50 pl. 8°.

Verslag (Algemeen) van het Europeesch Middelbaar en Lager Onderwijs in Nederl.-Indië over 1914. Batavia 1915. 4°.

Zakagenda voor 1916. Z. pl. [1916]. kl. 8°.
Vereeniging van Bouwkundigen in Ned.-Indië.

Notulen van de derde Directievergadering, gehouden op Maandag 3 April 1916.

Aanwezig de directieleden: W. J. COENEN, voorzitter, C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Dr. E. MORESCO, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. F. D. K. BOSCH, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: het directielid H. RIJFSNIJDER.

I. De voorzitter opent de vergadering met de mededeeling, dat hem Zaterdag den 18 Maart j.l. een schrijven bereikte van den intendant der gouvts.-paleizen, den heer BOUMEESTER, met het bericht dat Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal A. W. F. IDENBURG, wegens vertrek naar Nederland het beschermheerschap van het Genootschap wenschte neder te leggen;

dat naar aanleiding daarvan, in verband met de werkelijke belangstelling door den heer IDENBURG gedurende meer dan zes jaren voor het Genootschap aan den dag gelegd en den daadwerkelijken steun van Z. Exc. in meerdere gevallen ondervonden, de gedachte rees of hier niet alle aanleiding bestond dezen aftredenden beschermheer het eerelidmaatschap aan te bieden; dat — de dag van aftreden en vertrek van dien landvoogd op den 21sten Maart bepaald en dus het alsnog bijeenroepen eener buitengewone vergadering zeer bezwaarlijk zijnde, hij, voorzitter, op Zondag den 19den Maart j.l. terzake het onderwerpelijk voornemen, telefonisch met zijne mededirectieleden, met uitzondering van den te Buitenzorg woonachtigen heer V. ZIMMERMANN in overleg is getreden, met den uitslag, dat dit denkbeeld algemeene toejuiching vond;

dat hij daarop voor Maandag den 20sten Maart j.l. eene korte audientie bij Z. Exc. heeft aangevraagd teneinde den heer IDENBURG namens de directie persoonlijk het eerelidmaatschap aan te bieden;

dat hij bij deze gelegenheid de voldoening heeft genoten, dat deze benoeming met bizonderen dank en heilwenschen voor den voortdurenden bloei van het Genootschap werd aanvaard;

dat hij van deze spoedshalve door hem buiten een formeel besluit der vergadering gepleegde handeling alsnog gaarne in deze vergadering zou zien aanteekening gehouden.

Conform besloten.

II. Hieraan sluit zich het voorstel van den voorzitter den thans opgetreden Gouverneur-Generaal de waardigheid van Beschermheer aan te bieden.

Conform besloten.

III. De notulen der vorige vergadering, die van 6 Maart 1916, worden goedgekeurd en gearresteerd.

IV. De voorzitter neemt in behandeling de na de vergadering van 6 Maart l.l. in rondlezing gegeven stukken (VIII No. 2, 4, 8, 29, 42 dier notulen):

a. Rondschrijven van den Res. L. C. WESTENENK aan de besturende ambtenaren in Benkoelen over Hindoe-Oudheden dd. 3 November 1915, No. 6841/20.

Met belangstelling kennis genomen.

b. Verzoek der firma J. H. DE BUSSY te Amsterdam, 22 October 1915, om in aanmerking te komen als boekhandelaar van het Bat. Genootschap.

Aangehouden.

c. Aanbod van korting op de prijs van het boekje: „Regels voor het uitgeven van historische bescheiden 1915", toegezonden door het Historisch Genootschap te Utrecht (October 1915).

Informatie. Het boekje in de Bibliotheek.

d. Voorstel door de Univ. of Chicago Libraries, 3 December 1915, tot ruil van hun ontbrekende deelen der Verhandelingen tegen publicaties der Univ. of Chicago Press.

De Bibliothecaris zal de voor ons bruikbare werken uitkiezen.

e. Dankbetuiging van NANNE OTTEMA, 17 December 1915, voor een' afgestanen Buddha-kop en verzoek om eenige bronzen, om Genootschapsuitgaven over kunst, enz. voor de Indische Verzameling te Leeuwarden, met aanbod van den Heer A. TIGLER WYBRANDI om zich te belasten met doorzending.

Ingevolge Notulen 1912 p. 73 en 1913 p. 44 zal aan de Indische Verzameling te Leeuwarden één bronzen beeldje worden gezonden. Geen boeken. Verder verwijzen naar Leiden.

V. De voorzitter neemt in behandeling de uit de rondlezing teruggekomen nieuwe stukken:

1. Renvooi No. 1718, Batavia dd. 29 Februari 1916, van den Chef van den Burg. Gen. Dienst, waarbij aangeboden worden: „Mededeelingen van den B. G. D. in Ned.-Indië, a 1915, deel IV".

In dank aanvaard.

2. Renvooi No. 9007 R, dd. 4 Maart 1916 van den wd. Dir. van O. en E., d/t van den wd. Chef van den Oudh. Dienst, met missive No. 1168, dd. 24 Febr. 1916 van den Ass.-Resident van Toeloengagoeng, onder toezending van 26 stuks gouden voorwerpen, in een bosch gevonden, en te Trenggalek op *f* 145,31 geschat.

Geïnformeerd, of deze voorwerpen gevonden zijn *in* het toegezonden koperen potje. Bevestigend antwoord, zie No. 18.

Het potje gehouden met 6 oorsieraden ter waarde van *f* 45 —.

3. Schrijven van den Res. van Benkoelen, No. 1175/20 dd. 28 Februari 1916, met verzoek de hierbij aangeboden aanteekeningen omtrent de oudere geschiedenis van Zuid-Sumatra voorloopig te willen vastleggen in de Notulen.

Opnemen in de Notulen als bijlage II. Zie No. 15.

4. Missive van den Res. van Pasoeroean, No. 21991*a*/44 dd. 7 Maart 1916, inhoudende verzoek om terugzending van het 7 Januari ter lezing gegeven verslag omtrent een bezoek aan het Janggebergte.

Is met een schrijven van 10 Maart teruggegaan.

5. Brief van Dr. PH. S. VAN RONKEL, 's-Gravenhage 19 Januari 1916, van financieëlen aard (honorarium van O. L. HELFRICH voor bijdragen Verhandelingen).

Machtigen dit bedrag af te nemen van het deposito bij MART. NIJHOFF.

6. Government of the United Provinces, Public Works Dep., Allahabad, 7 Februari 1916: aanbieding van Annual Progress Report Muham. and British Monuments, 1915.

Reçu geteekend teruggezonden.

7. Brief van Pastoor C. W. I. WENNEKER, Moentilan 11 Maart 1916, ten geleide van jrg. III No. 1 en 2 van het tijdschrift Djawi Sraja, met toezegging van verdere geregelde toezending.

Bedankt en terwille van de volledigheid om jrg. I en II gevraagd.

8. Missive No. 1840/A. I. dd. 10 Maart 1916 van den Dir. van B. B., waarbij aangeboden wordt: Agrarisch Reglement voor de Res. Sumatra's Westkust.

Voor de bibliotheek. Dankbetuiging.

9. Aanbieding bij missive No. 3990/D, 4 Maart 1916, van het 2e gedeelte van het Verslag over de B. O. Werken, 1912, en dat over 1913, door den Dir. van B. O. W.

Met dankbetuiging aanvaarden.

10 Circulaire van RUYGROK & Co., Batavia 18 Maart 1916, betreffende prijsverhooging van drukwerk.
Informatie. Zie ook Nos. 19 en 24.

11. Schrijven van den Secretaris der S. African Association for the Advancement of Science, Cape Town 26 Februari 1916, waarin onder toezending van de „Journal" dier vereeniging, Vol. XII Nos. 1—4, wordt voorgesteld dit hun periodiek te ruilen tegen de publicaties van het Genootschap.
Zenden aan de Kon. Natuurkundige Vereeniging.

12. Aanbieding, den 18 Maart 1916, van afl. VI deel 2 der „Mededeelingen" van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen, door den Chef van het Encycl. Bureau.
Reçu geteekend teruggezonden.

13. Bericht van ontvangst van den versteenden Stegodonkies door den Hoog.-Dir. van 's Rijks Geol.-Min. Museum te Leiden (No. 2, 27 Januari 1916).
Informatie.

14. Brief van Dr. PH. S. VAN RONKEL, den Haag 29 Januari 1916, inhoudende specificatie der kosten van uitgave van Verhandelingen LXI afl. 2/4.
Informatie.

15. Schrijven van den Resident L. C. WESTENENK, dd. 21 Maart 1916, waarmede aangeboden wordt het vervolg zijner „Aanteekeningen voor: Opstellen over Bengkoeloe".
Opnemen in de Notulen als bijlage III. (vgl. no. 3).

16. Missive van den wd. Dir. van O. en E., No. 7230, dd. 16 Maart 1916, met afschrift van een' brief van den Res. van Pekalongan van 2 Maart No. 2687/56, waarin, onder verwijzing naar zijn schrijven van 17 Dec., spoedige terugzending van het gouden oorsieraad wordt verzocht.

Rechtstreeks teruggezonden (den 27 Maart) met bericht aan den Dir. van O. en E.

17. Antwoord van den Dir. der Landsdrukkerij, No. 1353, dd. 23 Maart 1916, op de vraag der Directie (No. 70/1916) om meerderen spoed bij den druk van het „Dagregister".

Informatie. Afschrift aan Dr. F. DE HAAN.

18. Mededeeling van den Ass.-Res. van Toeloengagoeng, No. 1735/16 dd. 21 Maart 1916, op schrijven dezerzijds (zie V2), dat de gouden voorwerpen *in* het koperen potje zijn gevonden.

Informatie.

19. Aankondiging der prijsverhooging met 30°/₀ voor het drukken der Notulen door KOLFF & Co. (Batavia 25 Maart 1916).

Informatie.

20. Prijsvraag van het fonds Gijsberti Hodenpijl, uitgeschreven door de Afd. Weg- en Waterbouwkunde van de Technische Hoogeschool te Delft (14 Januari 1916).

Informatie.

21. Missive van den wd. Dir. van O. en E. No. 7683, dd. 22 Maart 1916, behelzend verzoek om advies aangaande de collectie ethnographica van de Waropenkust en van het eiland Biak (Nieuw-Guinea), door 1e Luit. der Inf. W. R. H. FEUILLETAU DE BRUYN bestemd om op regeeringskosten gezonden te worden aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Geen bezwaar, mits het Batav. Gen. als eerste rechthebbende gelegenheid verkrijge tot completeeren, en er geen bepaling bestaat, dat daarna de collectie ter distributie aan 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden moet worden opgezonden, zooals tot dusverre met ambtshalve gemaakte verzamelingen heeft plaats gehad.

22. Bericht der Times of Ceylon Co., Colombo 11 Maart 1916, dat zij verzonden hebben hierheen: Ceylon Antiquary & Literary Register, 3d. Issue.

Bedanken.

23. Missive No. 1302/10, dd. 22 Maart 1916, van den Ass.-Res. van Wonosobo, vermeldend de afzending der gevonden voorwerpen, waarvan 11 dezer toezending verzocht is.

Aangekomen 2 April 1916. Aanhouden tot de volgende vergadering.

24. Circulaire van ALBRECHT & Co. dd. 24 Maart 1916, betreffende prijsverhooging van drukwerk.

Informatie.

VI. Hierna komen ter tafel de laatst ingekomen stukken:

25. Verzoek van het Koloniaal Instituut, Amsterdam 24 Januari 1916. No. 89, om: Brandes, Beschrijving der Javaansche e.a. handschriften, 1e en 2e stuk, Bat. 1901—'03, voor hare bibliotheek te Haarlem.

Den Heer Dr. E MORESCO ter afdoening overgedragen.

26. Dankbetuiging der Commissie voor de Volkslectuur, 27 Maart 1916, naar aanleiding der schenking van 100 exemplaren DE HAAN, Priangan, aan de N. I. Volksbibliotheken.

Informatie.

27. Schrijven van H. WOLVEKAMP te Enrekang, 8 Maart 1916, waarbij hij zijne collectie Toradja-ethnographica in bruikleen aanbiedt.

De Ethnographische Afdeeling neemt geen bruikleen aan.

28. Verzoek der Int. Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam" (namens den Heer A. TIGLER WYBRANDI) om antwoord op haar schrijven van 9 Februari l.l.

Zie notulen verg. 6 Maart l.l. No. 42, en onder IVe dezer vergadering.

29. Schrijven van E. W. FABRITIUS, ond. Boeloes, Djogjakarta, dd. 29 Maart 1916, waarin hij zijne verzameling ethnographica, vooral Atjehsche wapens, te koop aanbiedt.

Dr. BOSCH zal bij zijn bezoek aan Djogja, half April, de collectie bezien.

VII. Ter sprake wordt gebracht een schrijven (No. 31, ag. 135) van den Heer P. V. VAN STEIN CALLENFELS aan den Bibliothecaris, waarbij de adressen worden opgegeven van 31 leden der Soekaboemische Plantersvereeniging, die „Priangan" wenschen te ontvangen en waarin tevens inlichting wordt gevraagd betreffende de andere uitgaven van het Bataviaasch Genootschap om ook op deze de aandacht te vestigen. Met het oog op den thans snel verminderden voorraad van deel I van Dr. DE HAAN'S werk, lijkt het niet geraden een circulaire alsnog te verspreiden; wat de verdere edita aangaat, de Heer PLEYTE heeft een prospectus van de Soendaneesche uitgaven onder handen. Den Heer VAN STEIN CALLENFELS zal dit worden bericht, met dank voor zijne pogingen.

VIII. De Heer PLEYTE:

a.) brengt mede namens den Heer ZIMMERMANN het volgend rapport uit over de Archaeologische en Numismatische Verzamelingen:

De commissie, in de Directievergadering van 7 Februari j. l. benoemd, tot opneming van den toestand van de Archaeologische en Numismatische verzamelingen, heeft zich den 18 Maart j. l., onder leiding van de betrokken conservatoren, van die taak gekweten.

Zij heeft bevonden, dat daarin uithoofde van verbouwing nog geen reorganisatie kon plaats hebben, zoodat genoemde verzamelingen in denzelfden staat verkeeren als ver-

leden jaar. Tot bijzondere opmerkingen vindt zij mitsdien geen aanleiding.

b. met den Heer DJAJADININGRAT gecommitteerd ter beoordeeling van een door den Heer STOKKING, zendeling-leeraar te Liroeng, aangeboden opstel over het „oud-Talaoetsche huwelijk," geeft als beider meening te kennen, dat het in dezen vorm niet kan worden opgenomen onder de publicaties van het Genootschap en verzoekt terugzending aan den schrijver, opdat deze zijn werk kan herzien en uitbreiden.

c. heeft tegen het verzoek van 5 leden van het personeel om loonsverhooging (Not. 1916 blz. 22) het bezwaar, dat de petitionarissen afgeweken zijn van den tot nu toe gevolgden weg, dat zij n.l. eerst de zaak bespraken met het hoofd hunner afdeeling, die dan de aangelegenheid in de vergadering voordroeg. Deze afwijking van den hierarchischen weg wordt door de vergaderden niet goedgekeurd, doch het verzoek daarom niet terzijde gelegd en dus den conservatoren elk voor advies gegeven.

IX. De Heer OTT DE VRIES deelt mede, dat de ingenieur voor de Gouvernementsgebouwen VAN HOYTEMA, om eene behoorlijke erfafscheiding aan te brengen, een ontwerp heeft gemaakt voor een hek, dat over de breedte van het Museumterrein en het aangekochte pand daarnaast, thans Bestuursschool, zou moeten loopen. De nog niet bekende kosten van dit werk kunnen wellicht grootendeels bestreden worden uit nog overschietende gelden voor de verbouwing van het Museum. Het gedetailleerde ontwerp wordt ter tafel gebracht, en het deskundig directielid, de de heer OTT DE VRIES, gemachtigd aan dit plan uitvoering te geven in den vorm, die hem bij het Museumgebouw het meest lijkt te passen.

X. De heer BOSCH:

a. brengt het verzoek van den heer BROEKVELDT, ass.-res. van Malang, over om een exemplaar der Beschrij-

ving van Tjandi Singasari ten geschenke te ontvangen. Dit werk (Archaeologisch onderzoek, deel II) is eene uitgaaf van het Bataviaasch Genootschap en het Kon. Instituut, met ondersteuning van het Minist. v. Koloniën. Het Bataviaasch Genootschap verkoopt exemplaren. Kan het deze ook afstaan? DR. MORESCO biedt aan zulks op zijn Departement te laten nagaan.

b. deelt ook namens den heer DR. DJAJADININGRAT als zijne meening mede, dat van de 3 opstellen van den heer P. V. VAN STEIN CALLENFELS 2 dadelijk geschikt zijn om in het Tijdschrift te worden opgenomen. In het 3e wordt eene mondeling geuite meening van Dr. KROM bestreden. Het komt hem wenschelijk voor den langen weg te kiezen van eerst dit opstel naar den Heer KROM in Holland te zenden om te vernemen, of hij het vaderschap zijner toenmaals meegedeelde opinie nog aanvaardt. Gaat hij hiermede accoord, dan kan ook dit derde stuk worden opgenomen.

c. heeft een balans, gevonden te Batoer, distr. Gading, afd. Kraksaän, en toegezonden door den Resident van Pasoeroean, aangekocht voor *f* 2.50, een prijs, die onder zijne competentie valt.

XI. De Heeren MORESCO en SCHUMANN dienen in een rapport van hun commissoriaal bezoek aan de bibliotheek, gesteld in deze bewoordingen:

De commissie tot opneming van 's Genootschaps boekerij heeft op 2 April j.l. den stand van zaken daarvan nagegaan. Wegens de aan Uwe Directie bekende omstandigheden kan zij zich er toe bepalen te constateeren, dat de toestand over het algemeen hetzelfde is gebleven, daar de onlangs opgetreden bibliothecaris nog te kort in functie is, om ingrijpende veranderingen te kunnen doorvoeren. Hetgeen echter reeds verricht is, geeft onze commissie allen grond om te verwachten, dat een volgend jaarverslag op aanzienlijke verbeteringen zal kunnen wijzen.

w. g. E. MORESCO.
SCHUMANN.

XII. De Heer MOQUETTE:

a. leest zijn en des Heeren DJAJADININGRAT's rapport omtrent de opname van de kas voor:

Wij ondergeteekenden, in de vergadering van 7 Februari 1916 in commissie gesteld om het finantieele beheer van het afgeloopen jaar na te gaan, hebben op 9 Februari d. a. v. aan die opdracht voldaan.

De Kassiersrekening en de bedragen der gekweekte renten werden door ons nagegaan.

Bij wijze van proef hebben wij van het kasboek alle ontvang- en uitgaafposten der maand Februari 1915 vergeleken met de betreffende chèques etc. en de quitanties, de optellingen en de saldi geverifieerd.

Aangeteekend worde dat de chèque no. 23339 pas in 1916 bij de N. I. Esc. Mij. werd aangeboden, hoewel ze in onze boeken reeds in 1915 voorkomt.

Wij constateeren hierbij, dat de boeken z. a. niet anders te verwachten was, nauwkeurig gehouden zijn, en geven dus in overweging den Thesaurier acquit en décharge te verleenen van zijn beheer over het jaar 1915.

w. g. MOQUETTE.
HOESEIN DJAJADININGRAT.

Conform dit voorstel wordt de Penningmeester gedechargeerd.

b. heeft namens den Heer J. J. DE VINK te Segli (Atjeh) een sarakata aan te bieden, met 8 zegels, alle valsch. Waarschijnlijk is deze afkomstig van een' man, die namens den laatsten sultan MOHAMMED DAUD rondging om geld op te halen. De Heer PLEYTE stelt voor van dit curieuse stuk een foto te maken en het bij gelegenheid in het Tijdschrift te plaatsen.

c. deponeert, omdat er dikwijls klachten komen over de geteekende letters in de door ALBRECHT & Co. gedrukte copy, een lijstje van bij deze firma aanwezige typen, met verzoek, dat de heeren, wien deze zaak aan-

gaat, aanteekening zullen houden van de ontbrekende karakters.

XIII. De Heer ZIMMERMANN:

a. vestigt enz.

b. brengt de zwarte lijst van wanbetalers ter tafel. Het Genootschap maakt kosten voor de toezending van publicaties; zij hunnerzijds blijven doof voor alle aanvragen. Besloten wordt, dat zij bij, door den voorzitter geteekenden, brief aan hunne verplichtingen zullen worden herinnerd, en tot tijd en wijle zij daaraan zullen hebben voldaan, de voor hen bestemde publicaties niet zullen ontvangen.

Ter sprake komt bij deze gelegenheid weer het winnen van nieuwe leden, vooral onder de controleurs, die slechts de halve som behoeven te betalen. De Secretaris zal de gereedliggende circulaires, namens de Directie geteekend, vergezeld van een exemplaar van het Reglement, zenden aan de adressen van bepaalde rubrieken van bestuursambtenaren, voor zoover deze niet reeds lid zijn.

XIV. De Heer MORESCO herinnert er aan, dat binnenkort de Gouverneur der Philippijnen, HARRISON, te Batavia zal komen, en onder zijn geleide allicht het Museum zal bezoeken, enz.

XV. Den bibliothecaris wordt gelegenheid gegeven verslag te doen van zijn bezoek aan de boekerij BAUMGARTEN, te Gadok. Zijn rapport zal met de notulen in rondlezing worden gezonden.

XVI. Van de ledenlijst worden afgevoerd:
wegens overlijden: H. C. VAN DEN HONERT, Amsterdam;
op verzoek: S. DE HEER, Weltevreden.

Lid wenschen te worden: A. W. JANSZ, Weltevreden; L. J. HUSSELMAN, Contr. B. B. West-Borneo: en P. GEDIKING, Weltevreden.

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 2 Mei 1916.

COENEN, *Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj. Secretaris.*

Notulen van de vierde Directievergadering, gehouden op Dinsdag 2 Mei 1916.

Aanwezig: de directieleden W. J. COENEN, voorzitter, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, H. RIJFSNIJDER, Mr Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. F. D. K. BOSCH, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES en de adj-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden C. M PLEYTE en Dr. E. MORESCO.

I. De voorzitter opent de vergadering en roept een welkom toe aan den heer RIJFSNIJDER, die na lange ziekte voor het eerst weer aan de bijeenkomsten deelneemt. Hij kan tot zijn leedwezen de hoop op eene hernieuwde, lange samenwerking hier niet uitspreken, daar immers met diens a. s. aftreden als resident van Batavia ook zijn vertrek naar Europa zal gepaard gaan. De heer RIJFSNIJDER dankt voor deze woorden en de instemming, door de vergadering hiermede betuigd. Hij deelt mede, dat hij den 3den Augustus a. s. zijn mandaat als directielid wenscht neer te leggen, de vergaderingen in de maanden Juni en Juli echter nog hoopt bij te wonen.

II. De notulen der vorige vergadering, zijnde die van 3 April l. l., hebben aanleiding gegeven tot een paar kleine opmerkingen. De voorzitter doet voorlezing van eene redactie van punt I, die beter de bedoeling zijner handeling weergeeft. De notulen met de wijzigingen worden hierna goedgekeurd en gearresteerd.

III. De voorzitter deelt voorts mede, dat Dr. G. A. J. HAZEU van zijn verlof naar Nederland is teruggekeerd en stelt voor hem in zijne oude functies te herstellen.

Daar het steeds in de bedoeling heeft gelegen hem bij terugkeer weer in de Directie op te nemen (zie Notulen 1915 blz. 5) en men zelfs den ondervoorzitterszetel niet heeft bezet, wordt met algemeeno stemmen besloten hem dezen weder aan te bieden.

IV. Bij de rondvraag wil de heer RIJFSNIJDER gaarne vernemen, of de doorloopende politiebewaking, ingesteld bij den bouw van de schatkamer, thans nog noodig is. De vergadering, overwegend, dat de verbouwing wel afgeloopen, maar de schat nog niet naar de nieuwe, wel verzekerde plaats is overgebracht, en dat ook overigens toezicht op een gebouw, waar zooveel van 's lands eigendommen worden bewaard, wel gewenscht mag heeten, spreekt zich voor handhaving van de politiepost uit.

V. De heer DR. BOSCH:

a. brengt verslag uit aangaande zijn bezoek aan den Heer FABRITIUS te Jogja, waartoe hem de vorige maal (notulen 6 April VI sub 29) opdracht gegeven werd. In 't algemeen bevatte deze verzameling weinig bijzonders. Van belang voor onze collectie is echter een zuiltje met Javaansch schrift en een Hindoesch schild. Hij verzoekt deze beide aan te mogen koopen voor f 40.

Wordt daartoe gemachtigd.

b. heeft aldaar aangetroffen een koperen beeld, naar het heet van Balisch maaksel. Het leek hem verdacht; hij heeft het voor nader onderzoek meegenomen en hier tentoongesteld. Balikenners zeggen, dat het namaak is.

Hij stelt dus voor het terug te zenden.

Conform.

c. Ontving op zijn dienstreis te Wonosobo, waar de heer VAN STEIN CALLENFELS de opgravingen leidt, een fijn steenen handje, dat ginds gevaar liep verloren te gaan, en dat hij voorstelt in de oudheidkundige verzameling op te nemen,

Goedgekeurd.

d. vernam van den Heer LINDHOUT, controleur van Ambarawa, dat deze tot nu toe het bedrag van f 17 voor een in 1914 aangekocht Hindoe-overblijfsel van hardsteen niet ontving; terwijl ook de Notulen van dat jaar (blz. 79) van de verzending der gelden niet spreken. en vraagt machtiging deze schuld alsnog te kwijten.

Gemachtigd.

e. kreeg van den Ass.-Resident van Malang toegezonden zes oorsieraden. Drie wenscht hij aangekocht te zien voor f 39; van het type der drie overige zijn er vele in de verzameling.

Conform besloten.

f. brengt ter tafel de oudheden, in desa Ketinggring, district Garoeng, afd. Wonosobo, res. Kedoe gevonden en op de vorige vergadering (VI sub 23) aangehouden. Hierbij zijn merkwaardige dingen: een glazen kruik, en een zilveren nap. Voorts een soort klaverblad, gevormd door drie aaneengesmolten ma-muntjes.

De collectie is in het procesverbaal geschat op f 137,04. Taxatie alhier kwam ongeveer even hoog. Spreker vraagt machtiging tot aankoop voor genoemd bedrag.

Toegestaan.

g. brengt namens den heer VAN STEIN CALLENFELS als geschenk voor de ethnographische collectie over een pop, gebruikt bij het kinderspel „Nini Towong". Dr. HAZEU, in zijn opstel in het Tijdschrift XLIII 1901, blz. 36 e.v. heeft geklaagd, dat in het Museum er geen aanwezig was, dan een gemaakte, niet gebruikte. Deze echter heeft Dr. BOSCH bij de vertooning op de helling van den Oengaran zien benutten.

Den heer VAN STEIN CALLENFELS bedanken.

VI. De heer MOQUETTE:

a. dient in een opstel van den heer PLEYTE, getiteld: „Padjadjaran 's overgang tot den Islam volgens de Buitenzorgsche overlevering", bestemd voor het Tijdschrift.

In handen gesteld van de heeren DJAJADININGRAT en SCHUMANN ter beoordeeling.

b. bespreekt de laatst uitgekomen aflevering der Verhandelingen (LXI, 5: P. VAN GENDEREN STORT, Ned. Tidoengsch-Tinggálàn Dájàksche Woordenlijst). De hooge kosten dezer uitgave worden niet gewettigd door het belang van eene dergelijke woordenlijst, hoe goed op zich zelf deze arbeid mag zijn. De andere leden deelen deze meening. Indertijd zijn de blanco-woordenlijsten HOLLE verspreid en verscheidene ingevuld teruggekeerd, die in de handschriften-verzameling berusten. Een enkele is gedrukt: de Atjehsche van overste VELTMAN, een klein boekje. Het voorstel vindt ingang, dat voortaan de commissie van beoordeeling zich ook zal uitspreken over de kosten der uitgave van het betreffende werk, en dat men, wanneer de publicatie niet van direct belang voor het Genootschap is, voor dergelijke, in opdracht der regeering gemaakte lijsten, naar haar zal verwijzen voor eventueele uitgave.

VII. De heer ZIMMERMANN acht, nu de verbindingen zoo onzeker zijn geworden, het gewaagd met het zenden van 's Genootschaps edita naar Europa voort te gaan, maar stelt voor tot de betreffende personen en corporaties een circulaire te richten, waarin deze zaak wordt uiteengezet en toezending van al het achterstallige na den oorlog wordt verzekerd.

Aldus besloten. Alleen den leden en instellingen in Ned.-Indië worden voorloopig de publicaties gestuurd.

VIII. Thans stelt de voorzitter aan de orde de uit de rondlezing teruggekeerde ingekomen stukken:

1. Schrijven van pastoor C. W. I. WENNEKER, dd. 5 April 1916, waarbij toezending der aangevraagde jaargangen I en II van Djawi Sraja wordt aangekondigd.

Ontvangen 5 Mei '16. Bedankt.

2. Bericht van den Res. van Pasoeroean, No. 6287/44., dd. 4 April '16, betreffende de ontvangst van een postwissel voor weegschaal (notulen verg. April sub X c).
Informatie.

3. Brief van Dr. PH. S. VAN RONKEL te 's-Gravenhage, dd. 21 Febr. 1916, aangaande de Lampongsche bescheiden, door den heer O. L. HELFRICH gebruikt, welke deze terug zal sturen. Deelt tevens verlenging van zijn verlof mede.
Informatie. Lampongsche bescheiden ontvangen 10 Mei '16.

4. Wederwoord van den landsarchivaris Dr. F. DE HAAN, Weltevreden 14 April '16, op het antwoord van den Directeur der Landsdrukkerij betreffende den druk van het Daghregister.
De voorzitter zal zich met den heer QUENTIN verstaan.

5. Mededeeling van Dr. F. DE HAAN, dd. 14 April '16, in antwoord op dzz. schrijven (No. 12 dd. 10 Maart 1916), dat hij betreffende het wapen van Makassar op 20 Jan. l.l. reeds schreef aan den Secretaris van den Gemeenteraad aldaar.
Afschrift van zijn' brief verzoeken.

6. Schrijven van den Adjudant van dienst van den Gouverneur-Generaal, behelzend de mededeeling, dat Z. Exc. het hem aangeboden Beschermheerschap waardeert en aanvaardt.
Diploma zenden.

7. Aanbieding door den Ass.-Resident van Batavia bij missive No. 122 G, dd. 11 April '16, van twee, door de politie alhier in beslag genomen boekjes met Arabische karakters, bestemd voor de Bibliotheek.
Bedanken.

8. Verzoek van den Ass.-Resident van Wonosobo, No. 1302a/10, dd. 15 April '16, om bericht op zijn schrijven van 22 Maart l.l. in zake opgezonden oudheden.

Zie Notulen dezer vergadering sub V f.

9. Missive van den Dir. van Gouvernementsbedrijven, No. 121 Geheim, 14 April 1916, waarin medegedeeld wordt, dat de Regeering geen gevolg meent te kunnen geven aan dzz. verzoek No. 286, 24 Sept. 1915, om afdrukken van de stempels van ontworpen noodmunt.

Informatie.

10. Bericht van den heer T. P. BAART DE LA FAILLE, dd. 18 April 1916, dat hij ons schrijven ontving en doorzond aan den heer N. OTTEMA te Leeuwarden.

Informatie.

11. Brief van den Heer P. V. VAN STEIN CALLENFELS, uit Gedong Sångå, 16 April 1916, aangaande Genootschaps-uitgaven. Biedt verder eenige archaeologica en ethnographica aan.

Gaarne aanvaard.

12. Brief van Dr. N. J. KROM, 's-Gravenhage 2 Maart 1916, ten geleide van twee artikelen ter event. opname in het Tijdschrift, te weten: Vervolg van Epigraphische Aanteekeningen, en: Over de dateering van Kawigeschriften.

Gesteld in handen der H. H. PLEYTE en BOSCH. Na gunstig advies aangenomen voor het Tijdschrift.

13. Aanbieding van „General Statutory Rules and Orders", Vol. III en IV (1890-1901, 1902-1913) door het Britsche Consulaat te Batavia, 25 April 1916.

Bedanken.

14. Dienstnota van den Commandant der Zeemacht enz., No. 3418, dd. 17 April 1916, onder toezending van een boekje: Lichtenlijst voor Ned.-Indië, 1916.

Reçu geteekend teruggezonden.

IX. Daarna de laatst ingekomen stukken:

15. Missive van den Ass.-Resident van Wonosobo, No. 1913/10 dd. 26 April 1916, onder overlegging van een proces-verbaal van te desa Tampoeran, afd. Wonosobo, res. Kedoe, gevonden voorwerpen, met de vraag, of deze opgezonden moeten worden.

Opzending verzocht.

16. Aanbieding door den Britschen Consul-Generaal te Batavia bij schrijven van 27 April 1916, van „Bengal Code", 4th Editon, vol. III en IV, hem gezonden door den Ass. Gouv.-secretaris van Bengalen.

Bedanken.

17. Extract uit het Register der Besluiten van den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië, No. 29, Buitenzorg 22 April 1916, waarin de Directeur van O. en E. gemachtigd wordt tot aankoop der drie gouden beeldjes, te Pandjoenan (afd. Demak) gevonden, voor de som van f 825,— en bepaald wordt, dat deze ter bewaring zullen worden afgestaan aan het Bataviaasch Genootschap.

Informatie. Zie Bijlage IV (blz 90).

18. Schrijven van den heer R. E. HERRMANN, Weltevreden 27 April '16, waarbij twee stoelen uit den Compagniestijd ter overname worden aangeboden voor de Historische Afdeeling van het Museum.

Niet op ingegaan. Aankoop slechts bij uitzondering, wanneer de volledige historische gegevens bekend zijn.

19. Brief van DJOENAËDI, Soekaboemi 26 April '16, die om werk verzoekt, onder overlegging eener aanbeveling voor vaccinateur.

Heeft 15 Februari l.l om een getuigschrift verzocht voor 14 dagen dienst aan het Museum Stukken teruggezonden.

20 Missive van den Resident van Djokjakarta, No. 4399/33 dd. 28 April 1916, inhoudend de mededeeling,

dat te Karangploso, district Krapiak, regentschap Kalassan, een Hindoebeeld van 0,50 M. hoogte gevonden is. Wordt prijs gesteld op het bezit?

Spoedige opzending verzocht.

X. De letterproef der firma ALBRECHT & Co. is bij de betreffende Directieleden rondgeweest en zal aan haar teruggezonden worden met het verzoek de nevengevoegde geteekende letters voor de drukkerij te willen aanschaffen.

XI. Eindelijk komt nog ter tafel de aanvraag om loonsverhooging (Notulen Maart VIII 61, April VIIIc). Op voorstel der conservatoren zal den schrijver WIROWONGSO en den oppasser SIDIN f 2,50 per maand meer worden uitbetaald, terwijl de binder IMANG treedt in de plaats van zijn' ouderen collega en f 20,-'s maands zal ontvangen. De beide andere onderteekenaars zijn vertrokken.

XII. Van de ledenlijst worden op verzoek afgevoerd:

C. A. ROMONDT te Batang.

C. G. J. B. HENNY, te Batavia.

J. N. SMITH, te Indramajoe.

terwijl zich voor het lidmaatschap hebben opgegeven:

G. B. GLOYNE, te Weltevreden.

L. ENGEL, te Weltevreden.

C. G. VERWER, te Pontianak.

DR. C. W. TH. BARON VAN BOETZELAER VAN DUBBELDAM, Weltevreden.

DR. W. TH. DE VOGEL, Weltevreden, en

J. JONGEJANS, te Kota Agoeng (Lamp. Distr.)

Niets meer te behandelen zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 5 Juni 1916.

COENEN, *Voorzitter.*

P. GEDIKING, *Adj.-Secretaris.*

Notulen der vijfde Directievergadering, gehouden op Maandag 5 Juni 1916.

Aanwezig: de directieleden W. J. COENEN, voorzitter, Dr. G. A. J. HAZEU, ondervoorzitter, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. F. D. K. BOSCH, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES, en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden C. M. PLEYTE, H. RIJFSNIJDER, Dr. E. MORESCO.

I. De voorzitter opent de vergadering met een hartelijk welkomstwoord aan den Heer Dr. HAZEU, die na zijn verblijf in patria in de oude hoedanigheid van ondervoorzitter in de Directievergaderingen terugkeert. Hij behoeft de hoop op goede samenwerking niet uit te spreken, slechts den wensch, dat deze lang moge zijn.

II. De notulen der vorige vergadering, die van 2 Mei l.l., worden goedgekeurd en gearresteerd.

III. Bij de rondvraag legt de Heer Dr. BOSCH een opstel over namens den heer EDWARD JACOBSON, getiteld: „Simaloereesche sprookjes, overleveringen en raadsels." Het wordt in handen gesteld van eene commissie, bestaande uit de Heeren HAZEU en DJAJADININGRAT.

IV. De Heer OTT DE VRIES:

1. heeft voor de erfafscheiding (zie Notulen April sub IX) eene begrooting laten maken. Deze beloopt voor de twee erven samen f 10,000, terwijl de beschikbare overschietende gelden niet meer bedragen dan f 4000.

Nu is het met het oog op den eventueelen bouw eener nieuwe bibliotheek op de plaats der tegenwoordige Bestuursschool misschien ook gewenscht met de voorziening in de erfafscheiding voor het pand hiernaast te wachten tot dat tijdstip. Voor het Museumterrein alleen zouden de kosten van een hek bedragen f 4500

De voorzitter stelt echter de vraag, of van de overblijvende gelden ook de installatie der beelden, der goudkamer enz. zal moeten geschieden. Inderijd heeft het Departement van B.O.W. goedgunstig de ontruiming der lokalen voor de verbouwing op zich genomen. Mocht dit thans ook tot herplaatsing genegen zijn, dan zal kunnen worden uitgemaakt, of van het resteerende bedrag het maken der betere erfafscheiding kan plaats hebben.

De vergadering deelt dit gevoelen.

2. vestigt de aandacht op twee courantartikelen: dat van L. PANTEK, in het Soerabaiasch Handelsblad van 19 Mei l. l., hetwelk zelfs het bestaan van de Bibliotheek van het Genootschap geheel verzwijgt, en dat van Mr. THOMAS in de avond-editie van het Bataviaasch Handelsblad van 23 Mei '16, waarin de vereeniging, die de oprichting van eene centrale bibliotheek op natuurwetenschappelijk en technisch gebied ten doel stelt, geraden wordt aansluiting te zoeken bij het Bataviaasch Genootschap, dat zijne boekerij tot eene centrale voor Indië zou kunnen uitbreiden. De Heer OTT DE VRIES geeft zijne idee weer voor toekomstig samenhuizen in een groot, nieuw en monumenteel gebouw, met wederzijdsche zelfstandigheid. Men geeft den bibliothecaris gelegenheid zijne meening te ontwikkelen omtrent de lijn, welke bij het uitbreiden der boekverzameling zal kunnen worden gevolgd, te weten: trachten naar volledigheid op des Genootschaps eigenlijk gebied (Reglement § 1), kiezen der bekendste en degelijkste werken in de andere vakken, aanvaarden van het overige, zoover het aangeboden wordt.

Op voorstel van den Heer Dr. HAZEU besluit de vergadering een jaar te wachten met het program van uitbreiding, totdat de revisie zal zijn afgeloopen en nagegaan kan worden, hoe de aankoop in verschillende vakken gedurende de laatste jaren heeft plaats gehad. Alsdan zal kunnen worden uitgemaakt, of de bibliotheek zich in algemeenen zin zal uitbreiden en een protectoraat over de „Geisteswissenschaften" vermag uit te spreken.

V. De heer MOQUETTE:

wenscht bepaald te zien, of op de Christelijke en nationale feestdagen het Museum en de Bibliotheek al dan niet geopend zullen zijn. Vroeger werd alleen gesloten op Europeesch en Inlandsch Nieuwjaar, later ook des Maandags. Overwegend, dat op de feestdagen het bezoek het drukst kan zijn, stelt de Directie vast, dat op die dagen het gebouw geopend zal wezen.

VI. De Heer Dr. DJAJADININGRAT:

deelt mede, dat het opstel van den heer PLEYTE over „Padjadjarans overgang tot den Islam volgens de Buitenzorgsche overlevering" (zie Notulen Mei VIa) opgenomen zal worden in het Tijdschrift.

Zelf biedt hij een opstel aan, getiteld: „De stichting van het Goenòngan geheeten monument te Koeta Radjah (met 3 photo's)," hetwelk in handen wordt gesteld van de Heeren Dr. HAZEU en Dr. BOSCH.

VII. Het besluit der vorige vergadering (notulen Mei VII) wordt in zooverre gewijzigd, dat alleen aan personen en instellingen in Europa de publicaties gedurende den oorlog niet zullen worden gezonden.

VIII. enz.

IX. Op het aanbod der Univ. of Chicago Libraries van 3 Dec. 1915 (Notulen Maart '16 VIII 29, April IVd) om een aantal deelen der Verhandelingen te ruilen voor eene keuze uit haar publicaties, gaat, nadat eene begrooting van wederzijdsche kosten is gemaakt, de Directie in.

X. De Heer ZIMMERMANN neemt op zich den Heer BAUMGARTEN te Gadok te berichten, dat het Genootschap afziet van den aankoop zijner bibliotheek, welker catalogus hem teruggezonden zal worden.

XI. Op een voorstel om de bij missive aangeboden boeken niet meer in de notulen der vergaderingen af te drukken met het oog op de hooge kosten, terwijl ze toch in de kwartaallijst der aanwinsten voorkomen, wordt besloten den ouden toestand te handhaven.

XII. Hierna komen in behandeling de ingekomen stukken, die in rondlezing zijn geweest:

1. Circulaire van den uitgever, Ch. C. TORREY, New Haven, Conn. 18 Maart '16, aan de leden der American Oriental Society, betreffende de moeilijkheden der verzending van het „Journal."
Informatie.

2. Missive van den Ass.-Resident van Zuid-Timor e. E. No. 1345/40, Koepang 22 April '16, waarbij twee teekeningen van Mokko's (mòko's) uit de onderafdeeling Alor worden overgelegd en bericht wordt, dat een vijftal exemplaren voor het Museum gereed wordt gehouden, terwijl om litteratuur over dit onderwerp wordt gevraagd.
Gaarne aanvaard. Boeken zenden.

3. Bericht van Dr. G. A. J. HAZEU, Weltevreden 8 Mei '16, dat hij den hem aangeboden ondervoorzitterszetel in de Directie gaarne aanvaardt.
Informatie.

4. Aanbieding door den Britschen Consul-Generaal, Batavia 8 Mei '16, van: Madras Code, vol. I en II, 1915 en verbeteringen in de Bengal Code, uitgave 1913-'15, namens de besturen van Indië en Bengalen.
Bedankt.

5. Mededeeling van den Ass.-Resident van Wonosobo, No. 2036/10, 4 Mei '16, dat de oudheden, waarvan 30 April l. l. opzending werd gevraagd, als vrachtgoed zijn afgestuurd. (Notulen Mei IX 15).
Goede ontvangst bericht. Aankoopen voor *f* 17,50.

6. Schrijven van C. W. I. WENNEKER te Moentilan, 10 Mei '16, ten geleide van 3 R.-Katholieke werkjes in 't Javaansch, namens pastoor MERTENS aangeboden, te weten: Padoepan Kantjânâ en Wosé Agâmâ, het eerste met Latijnsche, het andere met Lat. en Jav. karakters.
Bedankt.

7. Missive van den Directeur van O. en E., No. 12179, dd. 11 Mei '16, waarin medegedeeld wordt, dat de ass.-wedono van Pedjawaran geen genoegen neemt met de hem aangeboden prijs van *f* 12,— voor het te Kalikoening gevonden gouden voorwerp.
Teruggezonden aan den Ass.-Resident van Bandjarnegara 27 Mei '16, hetgeen bericht is aan het Departement O. en E.

8. Aankondiging, dd. 7 April '16, der zending van DELAPORTE „Les monuments du Cambodge, 1er fasc." door het Ministerie van Onderwijs en Schoone Kunsten te Parijs.
7 Juni '16 ontvangen. Reçu geteekend.

9. Dienstnota No. 3174 Btb., Batavia 29 April 1916, waarbij de wd. Chef van het Encyclop. Bureau namens den Dir. van B. B. 2 exemplaren van den Catalogus 1916 van dit Departement aanbiedt.
Bedankt.

10. Missive No. 535, dd. 12 Mei '16, van den Directeur der fabriek van de Opiumregie, ten geleide van het Verslag der Opiumfabriek over 1915.
Bedankt.

11. Bericht van den Adjudant van Dienst van Z. Exc.

den Gouverneur-Generaal, 18 Mei '16, dat het Beschermheersdiploma is ontvangen en aanvaard.
Informatie.

12. Aanbieding bij nota van 23 Mei '16 door den Commandant van de Zeemacht enz. in Ned.-Indië, van: Vaarwaters en ankerplaatsen W. kust Sumatra, W. kust Nieuw Guinea (Mac Cluergolf), Schetskaart N. O. Indië en een verbeterblad.
Reçu geteekend teruggezonden.

13. Schrijven van EMILE SÉNART, Parijs 19 April '16, waarin het overlijden van AUGUSTE BARTH, eerelid van het Bataviaasch Genootschap, wordt medegedeeld.
Brief van rouwbeklag zenden.

14. Aanbieding door het Bureau voor de Volkstelling c. a. No. 70, Bandoeng 27 Mei '16, van „Voorstel tot invoering van Registers enz. betreffende de bevolking van Ned.-Indië, deel I en II."
Reçu geteekend teruggezonden.

15. Circulaire van de Vajirañaṇa National Library, te Bangkok, Mei '16, waarbij bericht wordt, dat de Directie besloten heeft haar uitgaven in te houden tot na den oorlog.
Informatie.

16. Aanbieding, op last van den Gouverneur-Generaal door den 1sten Gouv. Secretaris, bij missive no. 1368, Buitenzorg 29 Mei '16, van het 4e vervolg (1915) op den Catalogus der Bibliotheek van het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage.
Bedankt.

XIII. De heer MOQUETTE vraagt namens de Commissie van Redactie, of het noodig is de Fransche vertaling van de inhoudsopgave op den omslag van het Tijdschrift te handhaven. De vergadering acht dit met het oog op kennisneming in het buitenland gewenscht.

XIV. Van de ledenlijst worden afgevoerd:

wegens overlijden: het eerelid AUGUSTE BARTH te Parijs;

op verzoek: de gewone leden H. L. C. B. VAN VLEUTEN te Serang; G. P. J. CASPERSZ te Semarang; H. J. KIEWIET DE JONGE, te Weltevreden;

terwijl zich voor het lidmaatschap heeft opgegeven: D. J. N. VAN DER HOOP, te Soebang.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 3 Juli 1916.

COENEN, *Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj.-Secretaris.*

BIJLAGE II.
(Zie blz. 34.)

AANTEEKENINGEN

VOOR:

Opstellen over BENGKOELOE.

„Hoe verward en onwaarschijnlijk zij (overleveringen) ons bij de „eerste kennismaking toeschijnen, zij zijn waarlijk niet te verwerpen.

„Doch, men moet ze weten te ontdoen van alle verheerlijking van „Allah en den Islam, en van den luister, dien men door kinderachtige „verzinsels den voorouders trachtte bij te zetten; en men vergete nooit „er perspectief in te brengen, want de Inlander laat in één menschen- „leeftijd gebeurtenissen voorvallen, die misschien over eeuwen verdeeld „moeten worden."

Uit: Opstellen over Minangkabau door L. C WESTENENK, II (Tijdschrift, Bat. Gen. deel LVII, afl. 9 bl. 258).

A.

SI PAHIT LIDAH,

BITTERTONG in Zuid-Sumatra.

Asalnja Pojang Semidang.
Toeroennja dari Langkasa
Ja-itoe diatas langit;
Toeroen dari beremboeng mata hari
Toeroen antara siang dengan malam,
Serampa' goeroeh kilap alam gampita.
Toeroen nampa' Boekit Segoentang,
Bernama Pojang Seroenting Sakti,
Ja-itoe gelarnja Si Pahit Lidah.

De pasirah van Kedoerang (afdeeling Mana') en anderen vertelden mij in December 1915 het volgende:

De eerste voorouders, in Palembang, waren Pojang Atoeng Bongsoe en zijn zuster (kelawei) Sandang Bidoek. Zij deed „Palembang lama" ontstaan, de broer voer de Moesi op naar het tegenwoordige Pasemah Lebar (waar Pagar Alam gelegen is). Hij kreeg 4 zoons, die hoofd werden van 4 soembei's (geslachten):

1. Soembei Besa' (besar),
2. Semidang Moela',
3. Pendjalang en
4. Oeloe Loerah.

„Soembei empat marganja lima", want Tandjoeng Raja kwam er als vijfde marga bij.

De oudste, pojang tertoea, in de soembei Pendjalang heette Riau Tabing, die van Moela': Seroenting. *)

Tusschen hen ontstond een twist; een boomstam maakte de grens uit tusschen hunne ladang's, en nu waren de bast en de tjendawan (paddestoelen) erop aan den kant van Seroenting's ladang van goud, en hoe Riau Tabing ook telkens den stam omdraaide, aan den anderen kant was telkens alles goud! De twist, die hieruit ontstond verbitterde Seroenting zoodanig, dat hij besloot naar den Boekit Sigoentang **) te gaan, welke berg onder het gezag stond van den Radja Modjopahit op Java.

Seroenting smeekte den vorst hem te willen helpen tegen Riau Tabing, die den boomstam niet met rust wilde laten, door hem, Seroenting, de macht te geven te doen gebeuren wat hij zeide.

„Doe je mond open", zei de Ratoe van Modjopahit en mèt spuwde hij Seroenting in den geopenden mond.

---

*) Soenting = de naam aan den afgestorvene in het zielenland toegekend (Midden-Maleische woordenlijst van O. L. Helfrich (Verh. Bat. Gen. 1904, deel LIII).

**) Boekit Sigoentang = Goenoeng Marapi in de Pad. Bovenlanden; zie mijn opstellen over Minangkabau, II, Tijdschrift Bat. Genootschap, 1915, deel LVII.

Deze dacht, dat de vorst kwaad op hem was en hem dit op deze onvriendelijke manier wilde toonen. Hij haastte zich dus terug naar Pasemah Lebar en wel naar Padang Langgar, waar zijne familie woonde. Zijn zuster ging dadelijk na zijn terugkeer met een mandje beras naar het water om rijst voor haar broer te wasschen en te koken.

Toen zij wat lang weg bleef zei Seroenting zonder er bij te denken: „zij zal steen geworden zijn!", en waarlijk: men vond de vrouw als steenen beeld terug!

Toen wist Seroenting, dat hij bovennatuurlijke macht had gekregen, dat hij „sakti" was, en nu heette hij Seroenting Sakti en kreeg den bijnaam van Si Pahit Lidah: Bittertong!.

Eigenlijk — zoo vertelde men mij in Kauer — was Seroenting de zoon van den reus Poejang Pandjang, die negen menschen noodig had om zijne schaamdeelen te dragen, en daarom ook »Sembilan gelas" (draagmand, op den rug gedragen) genoemd wordt; die reus woonde in Rempasei, genaamd Hati Djagat. (Anderen zeggen weer, dat Pahit Lidah zelf die negen dragers noodig had *).

De vrouw van Poejang Pandjang was de prinses Tĕnggang, dochter van den Ratoe di Goenoeng Lédang (bij Pagar Roejoeng !). Zij kregen geen kinderen, en gingen daarom „mendoendang" (een kind vragen, wiegen) te Padang Langgar, en menari-den. Daar kwam plotseling van achter hen een jongetje aangeloopen, die Poejang Pandjang als vader erkende (tida' tentoe dari mana datanganja, mengidang-idang); hij werd de eerste der Semidang's en heette Seroenting en later Si Pahit Lidah.

Deze Seroenting wilde gaarne een vrouw hebben. De déwa's waren nog op aarde en elke „malam empat belas" kwamen bij de Soemoer di Tengah 7 bidodari's

---

*) zeer merkwaardig is, dat het Midden-Maleische gelas = groote djangki (draagmand), terwijl g e l a t de naam is voor de part. pud. masc.; men moet hier aan een woordspeling denken, (Midden-Maleische woordenlijst van O. L. Helfrich, Verh. Bat. Gen. 1904, deel LIII).

om er te baden — (zoo verhaalde men mij in het sterk moslimsche Moeara Sahoeng).

Zij hingen hare baadjes aan de takken en struiken. Seroenting wist dat, ging eens op de loer liggen en trok met een lange haak een der baadjes naar zich toe.

Toen nu alle bidodari's weder zouden verdwijnen, bleef er één op aarde, de eigenares van het baadje.

Zij bleef bij Seroenting en schonk hem een jongen.

Toen bedacht deze zich pas, dat hij geen officieel huwelijk met haar had gesloten en dat er geen „bimbang" (feest) was gehouden.

Hij zond nu bericht naar allë kanten, en van wijd en zijd kwam men op het feest af.

Zoo kwamen ook uit de toen nog zeer bevolkte doesoen Sebekas, ten oosten van Loeboek Tapi: Ana' Dalam Lidah Hitam, Boedjang Endah Indekiri (plaatselijke uitspraak) en Boeroeng Dinang Toedjoeh Parading (= toedjoeh beradi').

Het was groot feest te Padang Langgar en bij de hanengevechten verloren de drie genoemde jongelieden veel geld, zoodat zij besloten spoedig weer naar huis te gaan. Maar zij vroegen nog aan Seroenting, of zij de bruid nog mochten zien dansen: „na' mengina' bonting nari." Seroenting zeide zijne vrouw te dansen; zij stemde toe, maar wilde gaarne net gekleed zijn en vroeg Seroenting haar het mooie bidodari-baadje terug te geven. Deze haalde het, zij deed het aan, gaf hem het kind in bewaring en begon te dansen.

Ziet! Zwevend als geen menschelijk lichaam zette zij den langzamen dans in . . . tida' ada bandingan ringkèh di doenia ini . . . zwevend en zwevend totdat de voeten inderdaad den grond niet meer raakten; als een roofvogel op zijn vleugels zweefde zij, hooger en hooger . . . en nu schoot Seroenting plotseling door het hoofd: Zij verdwijnt! en hij zei dit verschrikt tegen het kind.

Toen huilde de bidodari, want nu haar man dit gezegd

had, wist zij, dat zij verdwijnen m o e s t. En snikkend, omdat zij haar kind moest achter laten, verdween zij in de lucht.

Seroenting was diep ongelukkig, maar spoedig veranderde zijn verdriet in woede op de drie jongelieden van Sebekas, die de oorzaak waren geweest van deze ramp.

Maar dezen hadden dadelijk begrepen, dat het gevaarlijk voor hen werd te Padang Langgar, en waren gevlucht. Seroenting zette hen achterna, maar zag hen nergens; toen wachtte hij hen op bij Loeboek Samboeng (aan de Endelengau-rivier), maar zij vertoonden zich niet. Overal keek hij naar hen uit, soms zag hij van verre hun doesoen, maar, dichterbij gekomen, kon hij er geen spoor meer van ontdekken . . . . . „kalamlah doesoen Sebekas! " (verduister, verdwijn!) riep hij eindelijk uit, en zòò is er van dit dorp slechts een in hooge vereering staande pelgrimsplaats overgebleven, midden in het oerwoud, aan de Endelengau.

Wat deed Riau Tabing *), toen hij hoorde, dat Seroenting „sakti" was teruggekomen van zijn reis? Hij vluchtte van zijn woonplaats Toenggoel Boetĕ (boeta) naar den Boekit Besa' (besar) of Boekit Pògòk in den bovenloop der Padang Goetji-rivier. Hij nam een hond en een vogel mee. Later kwam ook nog zijn dochter Semamboeti. . . maar toen Seroenting hen in het oerwoud kwam zoeken, waren zij als in den grond verdwenen, en hij maakte dit tot een feit door hen verdwenen te verklaren.

De hond werd „Singa", men ziet zijn sporen nog wel eens. En, als rhinoceros-jagers diep in het oerwoud doordringen, zien zij Semamboeti nog wel eens als Goegoe (geest) in de boomen; en wil zij hun de opgejaagde dieren

*) Riau of Rio. Moet hier niet gedacht worden aan het Jav.: ario, hario?

niet afstaan, dan spietst zij de jagers met afgerukte boomtakken.

(Wij hebben hier blijkbaar te doen met den orang hoetan).

Seroenting ondernam reizen in alle richtingen, bezocht Palembang, Moeara Rambang. Dààr (bij M. R.) was men aan het „bimbang", hij riep de lieden toe, maar niemand luisterde naar hem. „Jullie zult allen kĕrĕ (kera, langstaartige aap) zijn!" riep hij, en allen versteenden in aapvorm!

Hij reisde ook naar Karandjangan bij de grens tusschen de afdeelingen Mana' en Bintoehan; men was daar aan het hanenkloppen (menjaboeng), hij kreeg geen antwoord, toen hij om rijst vroeg . . . . . en nu kan men in steen (karang) de groep dobbelaars nog zien; de plek heet Karang Penjaboengan.

Ook in het stroomgebied der Kelam, ten zuiden van Padang Goetji, verbleef hij en daar moest weer een mensch het ontgelden en werd beeld.

(Dit beeld stond te Pagar Déwa en is in ± 1870 vervoerd naar Batavia; literatuur: Notulen Bat. Gen. 1870 bl. 42).

In dien tijd, toen Seroenting aan de westkust verbleef, dook plotseling een reus op, die Sepapal heette.

Hij wilde het mooie land van Bittertong verderven, en besloot de mondingen der rivieren op te stoppen. Met één hand greep hij in de aarde, en als hij die gevuld weder terugtrok, was er een meer ontstaan, terwijl zijn handvol bergen schiep.

Hij begon met de machtige, breede Padang Goetji rivier, smakte een bergje neer aan den rechteroever (op dien heuvel ligt tegenwoordig de pasanggrahan), toen een brok aan den linkeroever (recht tegenover de pasang-

grahan), en juist wilde hij aan het middenstuk beginnen, toen Seroenting hem kwam opdrijven.

Toen vluchtte Sepapal, die de bittere, doodende tong vreesde, in de richting van de Bengkenang-rivier (tusschen Padang Goetji en Mana'), greep een handvol aarde uit den grond — nu: het meertje Danau Oeloe, 7 paal van Doerian Seginim — en smeet dit neer aan den rechteroever der Moeara Aier Mana' (dit heuveltje heet: Kramat) om deze rivier op te stoppen, doch hij moest vluchten, daar Pahit Lidah hem alweer op de hielen zat. Nu rende Sepapal naar Pasemah Oeloe Mana'; hij wilde de Mana' bij Loeboe' Rial (niet ver van Negri Kaja) afdammen, links en rechts werd de dam begonnen, maar ook in dit werk werd hij gestoord, en vluchtte naar Pasemah Lebar. En toen Seroenting den reus toch niet vinden kon, liet hij hem voor goed verdwijnen!

Nu reisde Bittertong naar Bandar, en overal werden menschen, die het hem niet naar den zin maakten, in steenen beelden veranderd: zoo ontstond te Pagar Alam het beeld Babas, in de doesoen Tandjoeng Arĕ (Ara) werd een vrouw, die een kind droeg (mendoekoeng 'ana') in steen veranderd enz.

(Inderdaad krioelt het in Pasemah Lebar van beelden van allerlei aard).

Toen nu langzamerhand veel menschen door Pahit Lidah ongelukkig waren gemaakt, werd een reus geboren, die Matempat (mata empat?) heette, omdat hij twee oogen vòòr en twee achter had.

Hij en Seroenting Sakti ontmoetten elkander te Enau Reboe (ook wel: Enau Risi, de Groote Suikerpalm) in de Ranau-streek.

De reus vroeg aan Pahit Lidah: „Zijt gij werkelijk sakti? Zoo ja, laten wij dan eens zien of ge mij met een tak (blad) van dezen grooten anau kunt doodspietsen, als ik vóórover op den grond ga liggen; klim dan maar in den boom!"

Bittertong vond dit iets naar zijn smaak, klom in den boom en spietste een bladsteel, zoo dik als een pinangboom, naar Matempat's hoofd; doch deze zag met zijn achteroogen wat er gebeurde en kon juist de zware tak ontwijken. Maar toen Bittertong daarna voorover ging liggen, was hij een gemakkelijke prooi voor den reus, en hij bleef dood liggen aan den voet van den Grooten Enau.

„Ziezoo", zeide Matempat, „nu is Pahit Lidah toch dood!" . . . . . of hij werkelijk een bittere tong had? de nieuwsgierigheid bracht hem ertoe even te proeven, of Seroenting's tong inderdaad bitter was . . . het was zijn dood, en zoo ontstonden daar twee steenen beelden!

Toen nu Seroenting Sakti dood was, wilden de nederzettingen van zijne talrijke nakomelingen ieder een stuk van zijn lichaam (beeld) hebben, braken dit van het beeld te Enau Reboe af en begroeven het in heilige graven: „makam". Dit is de reden, dat op zoovele plaatsen graven zijn van Pojang Seroenting, den Bittertong.

VERDERE AANTEEKENINGEN BETREFFENDE DEN HINDOE-TIJD.

B. Van de wegen, die „Pahit Lidah" volgde, staat er bij mij één vast, doordat hij is vastgelegd in een „kato adat":

Dari Doesoen Paoeh Lanti'
Mendarat ka boekit Léwang,
Ladjoe ka Boekit Gamboet
Menoedjoe ka Padang Tjandi
Laloe ka Moeara Aier Ana' Ringkèh
Di Aier Bĕngkĕnang.

De adat-dreun, die in dit van ouder op ouder overgedragen „Inlandsch vers zonder rijm" voorkomt, liegt niet. Trouwens, waar ik zonder schroom durf aan te nemen, dat met „Pahit Lidah" niet anders bedoeld kan zijn dan: de Hindoe-Javanen, daar duidt „Padang Tjandi", de vlakte

dus, waar een Tjandi (Hind. tempel) werd opgericht, reeds op het spoor der door die „Bittertongen", beter „Beeldenmakers", gevolgde route op hun weg van de Palembangsche bovenlanden naar de westkust, de tegenwoordige residentie Benkoelen.

De Padang Tjandi is een alang-alang-vlakte midden in het oerwoud, in het bovenstroomgebied der Bengkenang rivier. Vroeger waren er verwilderde karbouwen (kabau djalang), maar meer weet men niet van deze prairie in het oerbosch te vertellen.

(Ongetwijfeld zullen hier nadere sporen uit den Hindoe-tijd te vinden zijn. De Controleur van Mana' zal t. g. t. een bezoek aan die padang brengen).

C.

In de streken, waar „Pahit Lidah" is geweest, vindt men in of bij vrijwel elke doesoen een klein „huisje", in den vorm van een duiventil of van een zonnescherm, waar al of niet een in vereering staand voorwerp (of meerdere) zich bevindt.*)

Te Mandi Angin, even ten zuiden van Padang Goetji bevindt zich bv. in zulk een duiventil het hoog vereerde kanonnetje Ngawak (lit. Adatrechtbundel X, 1915, bl. 214), dat alleen mag vertoond worden, indien een geit wordt geofferd.

> (Toen de Demang van Padang Goetji mij dat kanonnetje zou laten zien, had hij — slecht adatman, ook omdat hij fanatiek moslim is — er niet op gerekend, dat men ook tegenover den Resident geen uitzondering zoude maken. De bewaker, een man v a n d e o u d s t e d j o e r e i (dit was op zichzelf een vondst; die djoerei blijkt nl. eigen rechtspraak te hebben!) verzette zich beleefd doch beslist tegen het vertoonen van den Ngawak vóór een offer

*) Raffles Memoir, p. 315.. . . . „in the middle on the village, there was an erection resembling a pigeon-house".

zoude gebracht zijn; aangezien de tijd ons daarvoor ontbrak, moesten wij de reis voortzetten zonder het kanonnetje te hebben gezien. Den man te dwingen, gesteld dat dit mogelijk ware geweest, zou een slechte daad geweest zijn. Ik kreeg den indruk, dat hij desnoods zijn leven zoude geven tot instandhouding dezer adat).

Zulk een huisje heet roemah kapojangan of kapoejangan, roemah kalamaän, langgar of masigit.

In de Balik Boekit - streek, de bovenlanden van Kroeï zegt men algemeen: masigit, en vraagt men er langer en dieper, dan hoort men, dat zulk een huisje of plek wel „tjandi" heette,

(men heeft te Negri Ratoe in de marga Soekau nog een „penoenggoe tjandi", een ambtgenoot dus van den adatgetrouwe te Mandi Angin)

dan wel, dat die plek vroeger was een „tempat berhala" (o. a. te Wai Mengakoe en te Doesoen Oedjoeng), maar welke berhala's (houten afgodsbeelden) langzamerhand zijn verbrand toen de Islam zijn intrede had gedaan; de oudsten herinneren zich enkele dier houten beelden nog.

(Volgens de overlevering zouden die houten beelden de weergave in hout zijn van de voorouders Oempoe Doegoe, Oempoe Sepoelau Langgar en O. Gadjah Mantjetja', wier graven alle te Landas zouden zijn).

Nu was Bharala de goddelijke titel van Bodhisatwa's en is bij de Maleiers als eigennaam overgebleven (vgl. mijn Opstel II over Minangkabau, T. B. G. deel LVII afl. 3). Waar „bahalo" de naam is van een der Hindoebeelden in de Boven-Batang Hari (no. 46 der inventaris, Oudh. Verslag, 2de kw. 1912) aarzel ik niet om aan te nemen, dat ook hier gedacht moet worden aan Hindoebeelden. (vlg. nog Encycl. N. I. deel I, bl. 180).

De Hindoe's zullen ook hier vele hunner beelden en tempels hebben begraven of vernietigd, toen zij besloten

deze landen te verlaten; de plekken, bij hen in vereering, zullen voor een deel in aanzien gebleven zijn bij de bevolking, waarmee de Hindoe's zich min of meer zullen hebben vermengd, houten afgodsbeelden kwamen in de plaats der steenen.

Maar de Islam vernielde die beelden en wilde de herinnering eraan verjagen. Daarom moesten de huisjes, waarin de houten beelden hadden gestaan, en die niettegenstaande den Islam toch in vereering bleven, een Islamitischen naam krijgen en werden zij „masigit" (Balik Boekit) of „langgar" (Pasemah-landen) gedoopt, en dit zal de oorsprong zijn van den naam Padang Langgar, de beroemde plek, waar volgens de Pasemahers van Pasemah Lebar (Pagar Alam) het graf van Seroenting (Pahit Lidah) is.

D.

De oudste pojang's der bevolking van Balik Boekit (Kroeï's bovenlanden) waren:

1. Oempoe Beloengoe.
2. Oempoe Pernong,
3. Oempoe Djalan Diwai (of Doewai) en
4. Oempoe Njeroepa.

Zij waren allen ana' radja van Pagar Roejoeng. — zoo verhaalden mij de hoofden te Soeka Negri (bij de Europeanen verkeerdelijk Nagara Batin) in November 1915.

(„Ampoe" komt voor in het 21-regelige opschrift op den grooten beschreven steen bij Pagar Roejoeng, gedateerd 1356 A. D. en „ampoe toean" was de titel der Minangkabausche vorstentelgen tot in de 19de eeuw: vgl. mijn Opstel over Minangkabau I, T. B. G. deel LV. 1913).

Deze vier Oempoe's daalden gezamenlijk af van den top van den Goenoeng Pasagi, waar zij bij elkander waren gekomen en kwamen in het vlakke en vruchtbare land Balik Boekit.

(De lieden van Kroeï hebben dit land, achter den Barisan, zoo genoemd).

Zij troffen daar twee volksstammen aan, de Toemi en de Boda (men denkt hier dadelijk aan Buddha).

Zij waren het, die den beschreven steen, den Batoe Toelis bij Boenoe' Tenoear in de marga Liwa vervaardigden [1]), en wier sporen, als grachten, wallen, bekapte steenen neuten, enkele plekken, die „tjandi" heeten, oude verlaten sawah's enz., men overal in de bosschen aantreft.

Ook hier zwierf Si Pahit Lidah rond, en „een van hen" (hier is dus Bittertong niet meer een enkeling) vervloekte menschen tot steen; zoo vindt men langs het pad naar Semangka den zgnmd. Batoe Kelasa.

(Attentie voor dezen weg, door „Pahit Lidah" gevolgd! kelasa = de bult op de schoft van een stier).

De 4 Oempoe's verjaagden de oorspronkelijke stammen en vestigden zich daarna voor goed: de eerste in Kenali, de tweede te Batoe Bera', de derde in Kembahang, de vierde in Soekau.

Later had men nog veel last van de rooverijen van „orang Mekakau", die uit de landstreek tusschen Moeara Sahang en Moeara Danau, en uit de Oeloe Loeas (afd. Kauer) kwamen, doch ook hieraan werd door de vorstenzonen een eind gemaakt.

Benkoelen, 7 Jannari 1916.

(*Wordt vervolgd*). L. C. WESTENENK.

---

1) Jaarverslag Topogr. Dienst 1912 bl, 104.
Oudheidk. Verslag 1913, 4, bl, 93; en 1914, 1, bl. 4.

BIJLAGE III.

AANTEEKENINGEN
VOOR:
Opstellen over BENGKOELOE.
II
(Vervolg).

E.

LEBONG.

Mĕrah Soedin, bijgenaamd Boeroeng Pinang, van de doesoen Talang Lèak (marga Soekoe IX), en Sĕnat van Koto Donok (marga Djoeroekalang) vertelden mij tal van overleveringen, waaruit het volgende is samengesteld.

De eerste bewoners van de bergstreek Lĕbong, (waarvan Moeara Aman tegenwoordig de hoofdplaats is) heetten »Rĕdjang Sawah" [1]), ook wel genoemd Tiang Bikoe, Tiang Boekoe' of Tiang Boengkoe '; zij waren afkomstig van Modjopahit [2]).

Dit volk had vier vorsten:

1. Riŏ Bitang [3]), die te Pelabai aan de Aier Santan, linkertak der Ketahoen, woonde;

---

1). Omdat zij sawah's aanlegden?

2). „Tiang" zal wel het kromo-woord voor „mensch" zijn. Mijn berichtgevers vertelden, dat de naam Bikoe oorsprong zou hebben in den naam van een ratoe van Modjopahit: Alinang Bikoe.. Aangezien zij echter den eersten Hollandschen officier, die deze streken betrad, Alinang Stè ' (Luitenant?) noemden, ben ik wel wat huiverig aan dien ratoe-naam belangstelling te wijden.

„Tiang Boengkoek" zijn in de overleveringen in Midden-Sumatra (speciaal in de boven-Batang Hari) beruchte roovers.

3). Rio zal wel oorspronkelijk Ario zijn geweest. De Hikajat Radja-Radja Pasel (Ed. Dulaurier, Paris 1849) vertelt van de leiders van den Modjopahitschen kruistocht tegen Midden-Sumatra (Malajoe) dat er waren: „beberapa penggawa jang ketjil-ketjil saperti ngabéhi dan aria," (premier fascicule p. 102).

2. Radjo Siang, die in de Oeloe Ketahoen verbleef;
3. Demoeng (demang) Piah te Sekandau, en
4. Manoek Mitjor, die evenals 2. aan den bovenloop der Ketahoen woonde [1]).

Een zoon van Rio Bitang, Radjo Kĕtĕko genaamd, was leider van de goudontginning der Redjang Sawah te Lebong Tinggi; zijn graf ligt op het emplacement van Redjang Lebong" [2]).

De Redjang Sawah waren een gedegenereerd ras, zij hadden nl. geen adat meer, zij hielden zich tenminste niet daaraan. Zij hadden echter wel een eigen letterschrift, dat als Redjang-schrift tot heden in gebruik is gebleven (al is het ook zeer verdrongen door het Arabisch schrift).

Veel is niet bekend uit deze oude tijden.

Wel wordt er verteld, dat in dien tijd, misschien lang vóór dien, hier een man rondzwierf, begaafd met bovennatuurlijke macht. Immers, wat zijn mond uitsprak geschiedde!

Deze mensch heette Pahit Lidah [3]), hij kwam van Palembang. Niet ver van Keban Agoeng, ten oosten van Kepahiang, ontmoette hij een gadis (jong meisje), die aan den kant van het pad zat en door eene vriendin werd „gevlooid". Hij vroeg de gadis tot twee malen toe naar den rechten weg, en toen hij geen antwoord kreeg, vervloekte hij het meisje tot steen. Men ziet aan den steen nog duidelijk den halsketting, dien het meisje

---

1). De Ketahoen heeft het grootste stroomgebied van alle rivieren der westkust van Z. Sumatra, met een lengte van ongeveer 130 K.M.

2). Eeuwen zijn voorbijgegaan, maar de dorst naar goud is gebleven; verschillende stammen en rassen hebben elkaar te Lebong Tinggi opgevolgd, nu zijn de Europeanen aan 't woord.

3). Zie „Bittertong in Zuid-Sumatra", onder letter A dezer Aanteekeningen.

droeg; de plaats heet naar deze gebeurtenis: Batoe Kaloeng [1]).

Bittertong reisde verder naar het stroomgebied der boven-Ketahoen, en toen hij het landschap Lebong zag, besloot hij het onder water te zetten door de rivier af te dammen. [2]) Niet, dat Pahit Lidah een slecht mensch was, doch hij deed dit toch, en hij vervloekte ook vele menschen tot steen (zie letter A bl. 65).

Reeds had hij twee reuzenbrokken berg onder zijn bereik gebracht: den tegenwoordigen Goenoeng Pabas en den Goenoeng Tĕpō'; en hierdoor was het water der Ketahoen reeds zoo opgestuwd, dat het tegenwoordige meer van Tès ontstond.

Juist wilde Bittertong zijn werk voltooien, toen zijn lawan (tegenstander) Sematopat (of Mato Pat of Si Mato'pat), Vieroog [3]), voorbijging en hem toeriep: „Je kind is dood!"

„„Ach wat, mijn kind is dood!!"" riep Bittertong uit; en zóó was het, nu hij het uitgesproken had!

Overmand door verdriet liet hij zijn vernielingswerk staan, en verdween langs de Ketahoen, zeewaarts. In het oerwoud, tusschen Lebong en de zee, ligt nog zijn slijpsteen, dien hij blijkbaar onderweg verloor; zes tegenwoordige menschenkinderen kunnen dezen Batoe Kilir niet dragen!

Verder is in Lebong niets omtrent dezen reus bekend, dan dat hij in de Rawas-streek Vieroog weder ontmoette, die hem op de wijze, als beschreven onder letter A. dezer aanteekeningen, doodde. Hier was het echter een loodzware tros *biloeloek* (de vruchten van den anau, „glibbertjes") die een eind maakte aan het leven van den Beeldenmaker. Ook hier vond Vieroog den

1) Naar den steen wordt gezocht.

2) Vgl. het werk van *Sepapal* in Manna[3], letter A. dezer Aanteekeningen en noot 2 onder bl. 77.

3) Vgl. het omtrent Vieroog meegedeelde onder letter A dezer Aanteekeningen (blz. 65-66).

dood door te willen proeven, of de tong van zijn tegenstander inderdaad bitter was.

Toen Rio Bitang nog in de boven-Santan woonde, kwam, waarschijnlijk via Indopoero (Indrapoera), en stroomop langs de Ketahoen, een anak radja van Pagar Roejoeng, Radjo Margat (pl. uitspr. Makat) genaamd, zich daar vestigen. Hij stichtte aan de Santan (pl. Satan) een nieuw dorp: Koto Baroe. Daar werden hem drie kinderen geboren:

1. Seloetan (soeltan) Radjo Mawang,
2. Poetri Sĕnggang,
3. (van eene andere moeder) Setio Kelawang.

De eerstgenoemde Radjo Mawang kreeg zeven kinderen, zes jongens en een meisje:

1. Ki [1]) Gĕto (uitspr. Kiegtŏ), die de Moelo Djadi (stamvader) werd van de lieden van Keloeba', marga Merigi, bij Kepahiang;
2. Ki Tagö. de Moelo Djadi van Pagar Din in de Lĕmbak Selapan bij de hoofdplaats Bengkoeloe;
3. Ki Aïn, wiens nakomelingen Moearo Siban en Keban Dalam in de Pasemah-streek bevolkten;
4. Ki Djenaïn, die eveneens naar Pasemah trok;
5. Ki Nio, wiens nageslacht in Kroeï leeft;
6. Karang Nio alias Soeltan Abdoelah, de voorvader van een gedeelte der tegenwoordige Lebongers;
7. Poeti (poetri) Rindoeng Boelan.

Het laatste kind, de prinses, kreeg lepra, werd door de broeders uitgestooten, en verjaagd naar zee; zij zwierf rond, totdat zij op de Pagei-eilanden terecht kwam, waar zij den vorst van Indrapoera ontmoette; en, aangezien zij

---

1) Ki = Kjahi?

Bij de nu volgende opsommingen van »vorstenkinderen" is het interessant te zien, hoe men naar alle richtingen uitzwermde en het land bevolkte; het verband tusschen ver uit elkaar gelegen volkstakken blijkt hier duidelijk.

intusschen geheel hersteld en mooi opgegroeid was, nam de radja haar tot vrouw. Haar jongste broer kwam haar bezoeken, de anderen echter wilden niets van haar weten, zoodat zij zoo „migai" was, dat zij nimmer naar haar land terugkeerde.

Die jongste broer, Karang Nio, kreeg twee kinderen:

I. Soeltan Radjo, en

II. Setio Maro Depati.

Deze twee kregen weer, respectievelijk 9 en 8 kinderen, naar wie de tegenwoordige stamindeeling van deze kolonisten van Minangkabausch bloed genoemd worden: „IX en VIII Soekoe".

De kinderen van Soeltan Radjo waren:

1. Bagindo Lebong Tinggi, die bij de goudmijnen woonde (zie later);

2. Demoeng Alai (demang Ali), die Toenggang stichtte, eenige kilometers van Moeara Aman;

3. Ramboet (of Rimau) Gagas, die naar Rawas trok;

4. Ramboet Sekilan, wiens nakomelingen Ipoeh (tusschen Ketahoen en Moeko-Moeko) bevolkten;

5. Boedjang Riki, de stichter van Talang Lèak;

6. Moening Gadoeă', die zich vestigde in de boven-Bintoenan (ten noorden van Lais), en de eerste der „orang Sekiau" werd;

7. Moening Kabal (de onkwetsbare), omtrent wiens leven en graf niets bekend is;

8. Demoeng Pĕngawè', de Moelo Djadi van Moearo Roepit (Rawas), de leider van den aanval op Lebong Tinggi tegen de op die plek gouddelvende „Redjang Sawah".

9. Boedjang Goemetar Alam, die door Bagindo Soekar Singgah van Bengkoeloe werd vermoord.

De kinderen van Setio Maro Depati waren:

1. Rio Tjĕné (tjindai),

2. Rio Pidjar,

3. Rio Oeloeng,

4. Rio Mamboa,
5. Rio Baas,
6. Rio Goeting (goenting),
7. Rio Tjĕli',
8. Singo Lipoer (een aangenomen zoon).

Door een geweldigen bandjir der Aier Kroe, die van den Zwavelberg (Goenoeng Balérang) komt, werd de doesoen van de kinderen van Setio Maro Depati, Ratin Kemambang in de Tanah Rendah Sawah Sawah (nu ligt Oedjoeng Tandjoeng er) geheel overstroomd en verloren de rio's 1, 3, 4, 6 en 7 het leven.

Alleen 2, 5 en 8, die op reis waren, bleven behouden.

Toen 2 en 5 terugkwamen, zei Rio Baas niet meer op die vreeselijke plek te willen wonen; hij ging heen en werd de Moelo Djadi in de oeloe Palik (ten zuiden van Lais) en stichtte Pagar Banjoe en Tjoeroep Roembio.

Rio Pidjar echter bleef, en toen hij het vernielde land afliep, zag hij aan den rand een rookkolom opstijgen; daar, op den Poenggoe' Biang, leefde de eenige overgegeblevene vrouw; hij trouwde met haar, en zij bevolkten met hun afstammelingen: Sĕmĕlako, Poenggoe' Mandaro en Karang Barapo, van welke afstammelingen weder eenigen Lais, Koto Agoeng, Aier Besi en Tandjoeng Boengo bevolkten.

Toen de lieden der IX en VIII Soekoe zich sterk genoeg voelden, verjoegen of verdrongen zij de „Redjang Sawah" van de goudmijnen te Lebong Tinggi, en vestigden zich daar. Bagindo, de oudste zoon van Soeltan Radjo was hun opperhoofd.

De Redjang Sawah verlieten het land niet, zij bleven in andere gedeelten van Lebong gevestigd en hun adat was van overwegenden invloed op het gewoonterecht van de kolonisten van Minangkabausche afkomst.

Nog andere vreemdelingen waren in deze streken gekomen.

In den tijd n.l. dat Radjo Makat nog te Koto Baroe aan de Santan woonde, kwam een zekere Bikoe Bermano [1]), afkomstig van Modjopahit, via Palembang naar Bengkoeloe, en onderzocht alle riviermonden; hij *timbangde* namelijk overal het water [2].)

Het water der Bengkoeloe-rivier bleek lichter te zijn dan dat der Soengei Itam, hij trok dus noordelijker; aan den mond der Soengei Lĕmau werd een proefje genomen en vergeleken met het water der Kerkap, dit laatste was zwaarder, zoodat Bermano steeds noordelijker trok; het water der Soengei Palik moest het afleggen tegen dat der Lais; toen bleek, dat het water der Serangei lichter was dan dat der machtige Ketahoen, zoodat deze werd opgevaren; aan het punt gekomen, waar de Santan in haar vloeit, bleek het Santanwater zwaarder te zijn, zoodat Bermano deze rivier opvoer en Koto Baroe bereikte.

Toen hij nog aan de *tapian* (aanlegplaats, tevens bad-

---

1) Brahmaan?

2) Ik heb jaren lang in het onzekere verkeerd, welke beteekenis toch zou kunnen gehecht worden aan dit soort overleveringen in Midden- en Zuid-Sumatra, waarbij omtrent de Hindoe-Javanen gezegd wordt: „ditimbangnja aier dengen tanah" of „ditimbang tanah dengan batoe", geworden tot „dikati batoe djo tanah" (vgl. Opstellen over Minangkabau, I, bl. 235) of „ajer ditimbang", hetwelk door de Inlanders, en tot nu ook door ons werd begrepen; zij *wogen* het water (en den grond).

Sepapal (vgl. A. blz. 64) en Pahit Lidah in Lebong (blz. 72) hebben mij echter tot de overtuiging gebracht, dat wij hier weder te doen hebben met een w a a r feit, doch dat de overlevering verkeerd is begrepen; dat namelijk die kolonisten het water en den grond inderdaad overal hebben „gekeurd en overwogen" (*ditimbang*) met het oog op den door hen gedreven sawahbouw; en dat, in verband hiermede, de reus (Sepapal, Pahit Lidah oi hoe hij heeten moge) *die rivieren afdamde*, niemand anders kan zijn dan de Hindoe-Javaan, die de rivieren opstuwde om waterleidingen voor zijne sawah's aan te leggen.

Dat overal vragen naar grond en water, dat ge-timbang der rivieren, en het opstuwen ervan, moeten de verbazing en belangstelling der primitieve bevolking in hooge mate hebben opgewekt, en fantastische overleveringen zijn daaruit ontsproten, waaraan de dubbele beteekenis van „timbang" mede schuld heeft.—

plaats enz.) was en op de *poelau* (grind- of zandbank) sembahjangde (!), merkte men hem op, en rapporteerde aan Radjo Makat, dat er een vreemdeling was aangekomen. Voor het opperhoofd gebracht, vroeg deze hem, of hij een zieke kon genezen en toen Bermano hem de kans daarop opende, zei de radja hem, dat zijne vrouw een kind verwachtte, doch nu reeds 7 dagen en nachten lag te lijden.

Bermano antwoordde hierop: „ik zal uw vrouw helpen, doch onder de voorwaarde, dat het kind mijn vrouw zal worden als het een meisje, en mijn broer als het een jongen is".

Het opperhoofd stemde toe, het nu spoedig geboren kind was een meisje, en deze, Patri (poetri) Senggang — zie boven in de lijst van kinderen van dit opperhoofd — huwde later met Bermano.

Zij bleven niet aan de Santan, doch vestigden zich aan het meer van Tès. Op die plek ligt nu de doesoen Koto Roekan, welke beschouwd wordt als de bakermat der lieden van de marga Bermani, zoo genoemd naar hun stamvader Bikoe Bermano.

Een tweede „Bikoe" [1], volgens de overlevering Bĕmbŏ genaamd, volgde Bermano, vond hem hier en trouwde met zijn dochter Dajang Djĕnggi (pl. Dèjèng Djinggai). Hij vestigde zich te Soeko Negri in de boven-Ketahoen en werd de „Moelo djadi" van de *djoerai* [stam, later:

---

1) Volgens overleveringen in Redjang moesten vier zoons van de vorstin Ratoe Kentjana Oenggoet van Modjopahit hun land tengevolge van het plegen van vadermoord verlaten. Zij heetten: Bikoe Bemba (Bembo, Bembah), B. Djènggo, B. Sepandjang Djiwa en B. Bermano. Na lang zwerven kwamen zij in de bovenlanden van Palembang (Pasemah) en vandaar trokken zij naar Redjang en Lebong. Uit deze 4 stamhoofden. *ampat petoelai*, zouden zich de 4 Redjangstammen hebben gevormd: 1 Sepoeloe, 2 Bermani, 3 Merigi, 4 Djoeroekalang. Zij overheerschten de „orang sawah", die in wanorde leefden sinds hun Ratoe Agoeng (van Modjopahit) door de Atjehers was verjaagd van Soengei Seroet (Bengkoeloe), omdat zijn dochter Poetri Gading Tjempako aan den Atjehschen vorst geweigerd was (zie later).

marga; vgl. het medegedeelde omtrent de „djoerai toea" onder letter C] Djoeroe Kalang.

Hij kreeg 7 zoons:

1. Rio Tahan, wiens nakomelingen Koto Donok bevolkten;

2. Rio Nahan, de moelo djadi der lieden van Doerian aan de Soeloep, zijtak der Ketahoen;

3. Rio Setengah Pandjang, van wien de bewoners van Tapoes in de boven-Ketahoen afstammen;

4. Rio Api, die naar Lais,

5. Rio Kèkè', die naar Pagar Djati bij Sekajoen trok;

6. Rio Panitis, wiens afstammelingen Lagan en Doesoen Besar bij Bengkoeloe bevolkten;

7. Rio Tĕmboean (=taboehan, wesp), wiens nakomelingschap men in Loeboek Poeding in de Pat (Ampat) Lawang aantreft.

(*Wordt vervolgd*).

WESTENENK.

BIJLAGE IV.

(Zie blz. 50.)

DE GOUDEN BEELDJES VAN DEMAK

(Bijschrift bij nevenstaande foto)

DOOR

DR. F. D. K. BOSCH.

Nu bij Regeeringsbesluit van den 22sten April 1916 het drietal gouden beeldjes, waarvan reeds enkele malen in deze Notulen is sprake geweest [1]), door het Gouvernement is aangekocht en ter bewaring aan het Bataviaasch Genootschap werd afgestaan, is het oogenblik gekomen om van deze belangrijke aanwinst der collectie eene reproductie, waarbij een enkel woord tot toelichting, te doen verschijnen [2]).

Uit een artistiek oogpunt beschouwd kunnen de hierbij afgebeelde exemplaren moeielijk geëvenaard worden. Zelden ziet men een Buddha zoo gracieus van lijn en zoo beheerscht van gebaar in goud gedreven; zelden ook Bodhisatva's, van wie de pompeuze kleedij, versierselen en hoofdtooi zoo fijn en smaakvol bewerkt zijn en waarbij de moeilijke opgave, die de leer den kunstenaar stelde, om aan een natuurlijk gevormd lichaam een onnatuurlijk aantal armen te schenken, op zoo harmonieuze wijze tot uitvoering gebracht is.

Waar de bewerking dezer preciosa ons een zoo bijzonder hoog denkbeeld van het artistieke kunnen van den vervaardiger geeft, verwekt het eenige verwondering, dat zij afkomstig blijken te zijn van Demak, een streek, die steeds voor antiquiteiten-vondsten als uiterst onvruchtbaar te boek heeft gestaan. Wij zouden dan ook niet aarzelen het vermoeden uit te spreken, dat de plaats van vervaardiging

1). 1915 p. 112.

2). Zie ook Not. 1916 p. 50.

DE GOUDEN BEELDJES VAN DEMAK.

elders — bijv. in de Vorstenlanden of Kedoe — moet gezocht worden, als niet in het district, dat onmiddellijk aan de vindplaats van deze beeldjes grenst, (Wedoeng, desa Bener) indertijd een ander gouden beeldje gevonden was [1]), dat weliswaar in behandeling van kleedij, handen, hoofd en haardracht nogal van het nu gevonden exemplaar verschilt, maar toch het vermoeden wettigt, dat het in denzelfden tijd en waarschijnlijk in dezelfde school vervaardigd werd. Waar overbrenging van stylistisch nauw verwante voorwerpen naar vlak bijelkaar gelegen plaatsen niet waarschijnlijk is, mag wel aangenomen worden, dat de beeldjes inderdaad bij de tegenwoordige vindplaats — dus in Demak, niet ver van zee — vervaardigd werden, en dat daar Hindoe-Javanen gewoond hebben, die, zoo al niet in kwantitatieve, dan toch zeker in kwalitatieve productie de gelijken waren van hunne meer Zuidelijk wonende kunstbroeders.

Behalve op de vindplaats dient nog op eene andere merkwaardigheid gewezen te worden. Uit alles blijkt, dat de drie beeldjes niet toevallig door den vinder bijeengebracht zijn, maar door den maker als bijeenbehoorend bedoeld zijn. Hieromtrent kan, wat de Bodhisatva's betreft met hunne geheel eendere versierselen, lichaamsvormen, ja zelfs gelaatstrekken, geen twijfel bestaan. Maar ook het Buddha-beeldje vertoont een stralenkrans van juist dezelfde grootte en vorm, die het rechter beeldje bezit en die blijkens een overblijfsel van een soldeering op den rug van het linksche beeldje ook daar niet ontbroken heeft. Behooren twee der drie voorstellingen bijelkaar en behoort op zijn beurt het derde beeldje bij een der twee andere, dan moeten ook de drie beeldjes bijeen behooren. Zij vertegenwoordigen dan een trias, waarbij, zooals ook elders, een der beelden den Buddha en de beide andere Bodhisatva's voorstellen.

Waar deze triaden bij steenen beelden betrekkelijk vaak

1) Inventaris Hindoeoudheden. Rapp. Oudhk. Dienst. 1915 p. 193.

voorkomen, maar hoogst zeldzaam zijn van (edel) metaal, wordt het dubbel interessant na te gaan wie de Bodhisatva's zijn, wien in dit geval de eer te beurt valt den Buddha te mogen flankeeren.

De determinatie van het linksche beeldje kan niet moeielijk zijn. Het is een Avalokiteçvara, volgens een vaak voorkomend type, voorgesteld [1]). In de makuta is duidelijk het beeldje van Amitābha zichtbaar. De linker voorhand houdt een langgesteelden lotus, de op de foto onzichtbare achterhand het dunne palmboek; de rechter voorhand is in varamudrā uitgebeeld, terwijl van de achterhand de akṣamālā neerhangt. In het voorbijgaan wijzen wij nog op het tijgervel, welks kop op de rechter- en staart en achterledematen op de linkerheup duidelijk te onderscheiden zijn. Zooals bekend is, komt dit nu en dan door Avalokiteçvara gedragen attribuut ook bij Çiva-Mahādeva voor.

Het rechtsche beeldje houdt in de rechterhand een langwerpig voorwerp, dat, zooals vergelijking met andere beelden geleerd heeft, een vajra moet verbeelden. De houding van de linkerhand nadert de vara-mudrā. Het genoemde attribuut is kenmerkend voor Vajrapāni, den Bodhisatva, die hier bedoeld moet zijn. Ondertusschen verdient het aandacht, dat de vorm, waaronder hij in het gouden beeldje is voorgesteld, tot heden op Java nog niet werd aangetroffen. Gewoonlijk toch houdt Vajrapāni in de *linkerhand* den utpala, waarop de vajra rust, terwijl de *rechterhand* varamudrā vertoont. Soms ook zijn de utpala en vajra twee afzonderlijke attributen, het eerste in de linker-, het laatste in de rechterhand gehouden. Om nu juist dezelfde voorstelling van ons beeldje terug te vinden moeten wij tot eene vergelijking met de vastelandsche kunst onze toevlucht nemen. Blijkens de door Foucher uitgegeven en toegelichte Nepalsche

1) Zie o.a. Dr. Krom: De Buddhistische bronzen in het Museum te Batavia. Rapp. Oudh. Dienst 1912. p. 27.

handschriften komt naast de vormen, die ook op Java de gewone waren, een voorstelling van Vajrapāni voor, waarbij hij in de rechterhand alleen de vajra houdt [1]). Ook op een plaat in het bekende werk van Waddell [2]). ziet men Vajrapāni — hier in zijn schrikwekkende gedaante — op dezelfde wijze afgebeeld. Blijkbaar is in deze gevallen, evenals bij het gouden beeldje, de Bodhisatva in zijn allereenvoudigsten vorm voorgesteld, wat verklaard kan worden uit de omstandigheid, dat hij niet als zelfstandige godheid, maar als accolyt van den Buddha optreedt. Op de bedoelde miniaturen van Foucher bevindt zich Vajrapāni steeds aan de linkerzijde van den Buddha, terwijl Avalokiteçvara aan zijn hoogere, rechterzijde staat. Uit de Sanskrit onderschriften [3]) leert men, dat het genoemde drietal in Puṇḍavarddana (in het N.-O. van Bengalen) en in Ceylon vereerd wordt; verder, dat in het laatste geval de Buddha niet Çākyamuni, maar Dipankara voorstelt. Daar om bekende redenen het Çeylonsche Buddhisme niet te na met het eertijds op Java beledene in verband gebracht mag worden, mogen wij met een gerust geweten in het gouden beeldje een Çākyamuni blijven zien. Of er nu een nauwer verband tusschen de Bengaalsche en de Demaksche trias aangenomen moet worden blijve hier onbeslist. Genoeg zij het er op te wijzen, dat Vajrapāni, blijkens de recente goudvondst, op Java zoo goed als op het vasteland de plaats kon vervullen, die anders door een grootere beroemdheid als Maitreya of Mañjuçri wordt ingenomen, waaruit men weer concludeeren mag, dat zijn aanzien hier te lande — althans plaatselijk — niet zoo gering geweest is als zijn betrekkelijk zeldzaam voorkomen in steen- en bronskunst zou kunnen doen vermoeden.

1). Etude sur l' Iconographie bouddhique, p. 121 en 189.
2). The Buddhism of Tibet, p. 13.
3). l. c p. 189 en 190.

BIJLAGE V.

LIJST

van ingekomen boekwerken gedurende het 2e kwartaal 1916.

Aarde (De) en haar volken. [Jrg.] 1914. Haarlem [1914]. Met pl. 4°.

Adatrechtbundel . . . . [Deel] XI. Sumatra. 's-Gravenhage 1915. 8°.

Adriani (*N.*), Geestelijke stroomingen onder de bevolking op Java. Haarlem 1916. 8°.
Synthese. Onder redactie van PH. KOHNSTAMM en A. J. DE SOPPER. Deel II. [No] VI.

Annals of the New York Academy of Sciences. Vol. XXIV. New York 1914/15. W. pl. and fig. 8°.

Asquith (*H. H.*), Hoe wij er heden voor staan. Redevoering op 2 Nov. 1915 in het Eng. Lagerhuis uitgesproken. (Vertaald door *W. de Veer*). London (1915). 8°.

Benedict (*Fra. Ga.*), A Study of Prolonged Fasting. Washington 1915. With 5 pl. and 47 fig. 8°.
Carnegie Institution of Washington, Publication No 203.

Berichte der Rheinischen Missionsgesellschaft. 1914. Jhrg. 71. Barmen [1914]. 8°.

Bodemcongres (Alg. Ned. Indisch) met demonstratieve tentoonstelling te houden te Djocja . . . Oct. 1916 onder de auspiciën van het N. I. Landbouw Syndicaat. Soerabaia [1916]. 8°.

Bosch (*F. D. K.*), De Sanskritinscriptie op den Steen van Dinaja (682 Çaka). Met 1 foto. Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift v/h B. G. (deel LVII afl. 5).

Broersma (R.), De Lampongsche Districten. Met 1 kaart en 24 illustr. Batavia 1916. 8°.

Bruinsma (A. E. J.). Het boschbeheer op Java, voorheen en thans [No. 1]. Noordwijk-Weltevreden 1915. 8°.
Overdruk uit het Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona, Deel VIII, afl. 10.

Byington (Cyr.), A Dictionary of the Choctaw Language. Edited by *Jo. R. Swanton* and *Hen. S. Halbert*. Washington 1915. With portr. 8°.
Smithsonian Institution. Bureau of Ethnology. Bulletin 46.

Campbell (Don. Macl.), Java: Past & Present. A Description of the most beautiful country in the world, its ancient history etc. With a map and many illustr. London [1915], 2 vol. 8°.

Callenfels (P. V. van Stein), De Kunjarakarna-Legende van Tjandi Toempang (Djago). Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift v.h. B. G. (deel LVII, afl. 5).

Catalogus van de Bibliotheek van het Departement van Binnenlandsch Bestuur. Batavia 1916. 8°.

Catalogus van de boeken en kaarten uitmakende de Bibliotheek van het Departement van Koloniën. 4e Vervolg. . . 's-Gravenhage 1915. 8°.

China. The Maritime Customs. I. Statistical Series. No. 2. Quarterly Returns of Trade. No. 187. July-Sept. 1915. Shanghai 1915. 4°.

China. The Maritime Customs. III. Miscellaneous Series. No. 6. List of Lighthouses etc. on the Coast and Rivers of China, 1916, 44th Issue. Shanghai 1916. 4°.

Code (The Bengal), containing the Regulations etc. in force in the Presidency of Fort William in Bengal... 4th Edition. Ed. by *F. G. Wigley*. Vol. III-IV. Calcutta 1914-15. 8°.

Code (The Madras). 4th Edition. Calcutta 1916. 2 vol. 8°.
Government of India. Legislative Department.

Cole (*Fay Cooper*), Traditions of the Tingulan. A study in Philippine Folk-Lore. Chicago 1915. 8°.
Field Museum of Natural History Publication 180. (Anthropol. Series. Vol. XIV No. 1).

Collections (Smithsonian Miscellaneous). Vol. 65 No. 4—8. Washington 1915. With fig. 8°.

Djawi Sraja. Serat woelangan. Taoen I—III, 4. Moentilan 1914—16. 8°.

Doyle (*Arth. Conan*), Oorlogskiekje. Op 25 Oct 1915 genomen. (In het Ned. vertaald door *W. de Veer*). London [1915]. 8°.

Edict (The New Asokan) of Maski [by *H. Krishna Sastri*]. Hyderabad 1915. W. 3 pl. 4°.
Hyderabad Archaeological Series. No. 1.

Godsdiensten (Groote). Serie I. Baarn 1911. 10 nos. 8°.

1. *M. W. de Visser*, Shinto, de godsdienst van Japan.
2. *P. A. A. Boeser*, De godsdienst van het oude Egypte.
3. *J. Vurtheim*, Grieksche religie.
4. *A. W. Nieuwenhuis*, Animisme, spiritisme en feticisme onder de volken van den Ned. Ind. Archipel.
5. *B. D. Eerdmans*, De godsdienst der Babyloniërs en Assyriërs.
6. *J. S. Speijer*, Het Buddhisme.
7. *J. S. Speijer*, Het Hindoeïsme.
8. *M. W. de Visser*, Het Buddhisme in Japan.
9. *Hen. Borel*, De godsdienst van het oude China.
10. *Edw. Anwyl*, De Keltische godsdienst in den voor-Christelijken tijd.

Godsdiensten (Groote). Serie II. Baarn 1912—1913. 10 nos. 8°.

1. *J. Vurtheim*, Romeinsche religie.
2. *R. C. Boer*, De godsdienst der oude Skandinaviërs.

3. *Js. M. Robertson*, De godsdiensten van oud-Amerika.
4. *H. Th. Obbink*, De godsdienst van Israël.
5 *Lou. A. Bähler*, Het pantheïsme, zijn geschiedenis en zijn beteekenis.
6. *C. Snouck Hurgronje*, De Islam.
7 *H. Bavinck*, Het Christendom.
8. *W. Caland*, Het Parsisme.
9. *C. Snouck Hurgronje*, De Islam in Ned.-Indië.
10. *R. van der Meulen*, De godsdienst der heidensche Balten en Slaven.

Goor (*Ma. E. Lulius van*), De Buddhistische non geschetst naar gegevens der Pali-litteratuur. Leiden 1915. 8°.

Gunning J. Hzn. (*Jan W.*). Hedendaagsche zending in onze Oost. Met medewerking van bevoegden samengesteld door —. 2e geheel herz. en verm. druk. Den Haag 1914. Met pl. 8°.

Uitg. door den Boekhandel van den Zendingsstudie Raad.

Haard (*Eigen*). Geïllustreerd Volkstijdschrift. 1914. (Jrg. 40). Amsterdam 1914. Met afb. 4°.

Hall (*C. J. J. van*), Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Ned. Indië in 1915. Batavia 1916. 8°.

Mededeelingen van het Laboratorium voor Plantenziekten No. 20.

Hopkins (*E. Washburn*), Epic Mythology. Strassburg 1915. 8°.

Grundriss der Indo-Arischen Philologie. Bd. III Heft 1 B.

Indologenblad. Orgaan der Indologen-Vereeniging te Leiden. Jrg. I, II. Leiden 1909/10, 1910/11. Met afb. 8°.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië. Jrg. 43. 1914. Tekst. Verhandelingen. Deel 1. 's-Gravenhage 1915. Met pl. 8°.

—Idem Jrg. 43. 1914. Wetenschappelijk gedeelte. Atlas. 's-Gravenhage 1915. fol.

Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden. Rijk in Europa. Annuaire Statistique etc. 1914. Bewerkt door het Centraal Bureau voor de Statistiek. 's-Gravenhage 1916. Met tab. 8°.

Japikse (*N.*), Johan de Witt. Geïllustreerd. Amsterdam 1915. 8°.

Nederlandsche Historische Bibliotheek. IX.

Jeswiet (*J.*), Beschrijving der soorten van het suikerriet. 1e bijdrage. Soerabaia 1916. Met afb. 8°.

Mededeelingen van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie. Deel VI No. 5.

Jones (*Har. C.*) and Collaborators, The Absorption Spectra of Solutions as studied by means of the Radiomicrometer etc. Washington 1915. W. fig. 8°.

Carnegie Institution of Washington Publication No. 210.

Journal des Économistes. Revue mensuelle. Réd. en chef: *Yv. Guyot.* 76e année, 3e Série, t. XLI-XLIV. Paris 1914. 2 vol. 8°.

Journal (The) of Indian Art and Industry. Vol. XVII. New Series. No. 131-132. London 1915. 4° maj.

Journal (The) of the Hyderabad Archaeological Society, for the 1st half-year of 1916. Bombay 1916. W. 34 pl. 8°.

Katechismus kessik ko soerat doneng Amapoe naroek poe öer poi ... eï tanah Sika. Bandoeng [1914]. 12°.

Laufer (*Berth.*), Chinese Clay Figures. Part I: Prolegomena on the History of Defensive Armor. [With] 24 pl. and 53 Textfig. Chicago 1914. 8°.

Field Museum of Natural History Publication 177. (Anthropol. Series. Vol. XIII No. 2).

Lichtenlijst van Ned. Oost-Indië. Uitg. door het Hoofdbureau van Scheepvaart te Batavia. Uitgave 1916. 8°.

Linden (*T. van der*), Meteorologische waarnemingen, verricht te Pekalongan in het jaar 1915. Soerabaia 1916. 8°.

Mededeelingen van het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie Deel VI No. 4.

List of Publications of the Bureau of American Ethnology with index. . . . Washington 1914. 8°.
Smithsonian Institution. Bureau of Amer. Ethnology. Bulletin 56.

Livingston (*Burt. E.*) and *Lon. A. Hawkins*, The Water-Relation between Plant and Soil. — The Water-Supplying Power of the Soil as indicated bij Osmometers by *How. E. Pulling* and *Burt. E. Livingston*. Washington 1915. W. fig. 8°.
Carnegie Institution of Washington. Publication No. 204.

Mededeelingen van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië. A° 1915. Deel IV. Batavia 1916. Met pl. en krtn. 8°.

Mededeelingen van het Bureau voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen, bewerkt door het Encyclop. Bureau. Afl. VI: De invloed van den Europeeschen Oorlog op den productenhandel van Ned.-Indië . . . . 2e Gedeelte. De gewesten van Sumatra. Weltevreden 1916. 8°.

Mededeelingen van het Proefstation voor Rijst c. a. No. II—III. Batavia 1916. Met afb. en tab. 8°.
II. *P. van der Elst*, Bevloeiingsproeven bij Padicultuur. Opzet der proeven.
III. *P. van der Elst*, Idem. Verslag over 1914-1915.

Memoirs of the Geological Survey of India. Palaeontologia Indica. New Series. Vol. VI, Memoir No. 1. Supplementary Memoir on new Ordovician and Silurian Fossils from the Northern Shan States. By *F. R. Cow. Reed.* W. 12 pl. Calcutta 1915. 4°.

Missions-Magazin (Evangelisches). Neue Folge . . . . Herausg. von *Fric. Würz*. Jhrg. 58, 1914. Basel [1914]. 8°.

Mitteilungen des Seminars für Orientalische Sprachen. Herausg. von *Ed. Sachau*. Jhrg. XVIII. Berlin 1915. 8°.

Mnemosynon. Carmen [auctore *Fra. Xa. Reuss*] praemio aureo ornatum in certamine poetico Hoeufftiano. Acc. 9 carmina laudata. Amstelodami 1915. 8°.

Naam- en ranglijst der officieren van het Ned. Leger en van dat in Ned. O.-Indië . . . . 1916. 85e Jrg. Gorinchem 1916. 12°.

Observations made at secondary stations in Neth. East India. Published . . . by *W. van Bemmelen.* Vol. III (1913). Batavia 1916. 4°.

R. Magnet. and Meteorol. Observatory at Batavia.

„*Ovide Moralisé*". Poème du commencement du XIVe siècle, publié d'après tous les manuscrits connus par *C. de Boer.* Tome I. (Livres I—III) avec une Introduction. Amsterdam 1915. 8°.

Verhandelingen der Kon. Akad. v. Wetenschappen te Amsterdam. Afd. Letterkunde. N. Reeks. Deel XV.

Padoepan Kantjana. Boekoe Sembahjangan [Latijnsche karakters. Z. pl. en j. 1915]. 12°.

Pleyte (*C. M.*), Twee Pantoens van den Goenoeng Koembang. Een bijdrage tot de kennis van het Soendasch in Tegal. Batavia 1916. 8°.

Overgedrukt uit het Tijdschrift v h B. G. (deel LVII, afl. 5).

Publicaties van het Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat. Jrg. I—V. Soerabaia 1909—1913. 8°.

Redlich (*Jos.*), The Common Law and the Case Method in American University Law Schools. A Report &c. New York City 1914. 8°.

The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. Bulletin No. 8.

Regels voor het uitgeven van historische bescheiden, vastgesteld door het Bestuur van het Historisch Genootschap (gevestigd te Utrecht). Amsterdam 1915. 8°.

Register (The Ceylon Antiquary and Literary). Ed. by *H. C. P. Bell & Jo. M. Senaveratine.* Vol. I. Colombo 1916. With pl. 8° maj.

Reglement (Agrarisch) voor de Residentie Sumatra's Westkust. Vastgesteld . . . 15 Jan. 1915 (Staatsblad No. 98). Met toelichting. Batavia 1916. 8°.

Report of the Agricultural Research Institute and College, Pusa . . . 1914-15. Calcutta 1916. With pl. 8°.

Report on the working of the Archaeological Researches in Mysore during the year 1914-15 . . . [S.l. 1916?]. W. 22 pl. fol.

Report (Annual) of the Board of Regents of the Smithsonian Institution . . . for the year ending June 30, 1914. Washington 1915. With pl. and fig. 8°.

Report (Annual) of the Board of Scientific Advice for India, for the year 1914-15. Calcutta 1916. 8°.

Report (Annual) of the Director to the Board of Trustees for the year 1914. Chicago 1915. W. pl. 8°.

Field Museum of Natural History. Publication 181. (Report Series Vol. IV No. 5).

Report (Annual Progress) of the Superintendent, Muhammadan and British Monuments, Northern Circle, for the year ending 31st March 1915. Allahabad 1915. fol.

Report. — The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. 9th Annual Report of the President and of the Treasurer. New York City 1914. 8°.

Report. — Iowa Geological Survey. Vol. XXIII. Annual Report, 1912, with accompanying Papers . . . Des Moines 1914. With 75 pl. and 142 fig. 8°.

Report (Progress) of the Archaeological Survey of India, Western circle, (Archaeology) for the year ending 31st March. 1915. Bombay 1915. fol.

Reports (Official) of the Parliamentary Debates. Session 1916. Ist Session of 22d Parliament. From July 8 to Dec. 17, 1915. Adelaide 1915. 2 vol. 8°.

On the cover: Parliamentary Debates. South Australia. 1915. vol. 1, 2. XXIId Parliament, 1st Session.

Roozemeyer (*J. H. L.*), Pengadjaran Masehi akan selamat. Penghentaran oentoek anak-anak Katechisatie. . . . Terkarang dengan bahasa Wolanda oleh —. Tersalin kepada bahasa Melajoe oleh *J. L. Moens*. Tjetakan jang kedoea. Ambon 1916. 8°.

Rules (General) and Orders made under Enactments in force in British India. Vol. III (1890-1901), IV (1902-1913). Calcutta 1915. 8°.
Government of India. Legislative Department.
On the cover: General Statutory Rules and Orders.

Rundschau (Deutsche) für Geographie. Herausg. von *H. Hassinger*. Jrg. XXXVI. 1913/14. Mit 147 Illustr., 8 Skizzen und 12 Karten. 8°.

Rutgers (*A. A. L.*), Onderzoekingen over het ontijdig afsterven van peperranken in Ned.-Indië. II. De pepercultuur op Banka. (With an English Summary). Batavia 1916. Met 24 pl. 8°.
Mededeelingen van het Laboratorium voor Plantenziekten. No. 19.

Schrijnen (*Jos.*), Nederlandsche volkskunde. Deel I. Zutphen [1915?]. 8°.

Schuchardt (*Hugo*), Die Sprache der Saramakkaneger in Surinam. Amsterdam 1914. 8°.
Verhandelingen der K. Acad. v. Wetenschappen te Amsterdam. Afd. Letterkunde. N. Reeks. Deel XIV, No. 6.

Soerat ngadji Sika. [Gebedenboekje voor Midden-Flores. Z. pl. 1914]. 12°.

Uhlenbeck (*C. C.*), Philological Notes to Dr. J. P. B. de Josselin de Jong's Blackfoot Texts. Amsterdam 1915. 8°.
Verhandelingen der K. Acad. v. Wetenschappen te Amsterdam. Afd. Letterkunde. N. Reeks. Deel XVI, No. 1.

Venturi (*Ado.*), Storia dell'arte italiana. VII. La pittura del quattrocento. Parte IV. Con 817 incisioni. Milano 1915. 8°.

Verhandelingen (Drie oude Portugeesche) over het Hindoeïsme, toegelicht en vertaald door *W. Caland* en *A. A. Fokker*. Amsterdam 1915. 8°.

Verhandelingen der K. Acad. v. Wetenschappen te Amsterdam. Afd. Letterkunde. N. Reeks. Deel XVI, No. 2.

Verslag over de Burg. Openbare Werken in Nederl.-Indië over het jaar 1912. Deel II: Bruggen en Wegen. Batavia 1916. Met pl. en fig. 4°.

Idem, 1913. Deel II: Assaineeringswerken. Batavia 1915. 4°.

Verslag. — Dep. van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië. Landsdrukkerij. Verslag over 1915. Batavia 1916. 4°.

Verslag. — Dep. van Gouv. Bedrijven in Ned.-Indië. Opiumfabriek. Verslag over 1915. Batavia 1916. Met tab. 4°.

Verslag (Koloniaal) van 1915. Met bijlagen. ('s-Gravenhage 1916). fol.

[Handelingen der Staten-Generaal]. Zitting 1915—'16. [Bijlage] 5.

Verslagen en Mededeelingen der Kon. Akademie van Wetenschappen. Afd. Letterkunde. Ve Reeks. Deel 1. Amsterdam 1915. 8°.

Voorstel tot invoering in 1917 van registers en kaartenverzamelingen betreffende de bevolking van Nederl.-Indië. Batavia 1916. 2 dln. fol.

Bijgevoegd: Nota Dep B. B. No. 9458 B, dd. 25 Dec. 1915.

Wosé Agåmå Kristen Katolik. [Latijnsche karakters]. Magelang [1911?]. 12°.

Hetzelfde, [Javaansche karakters]. Djogjakarta 1915. 12°.

Woordenboek der Nederlandsche taal. Deel III, afl. 23; VII, 4; XII, 4; XIII, 3. 's-Gravenhage — Leiden 1915. 8°.

Zending (De Protestantsche). Een reeks Monographieën. Serie I. Baarn [191]. 10 nrs. 8°.

1. *J. J. P. Valeton Jr.*, De Christelijke zending. Een woord ter inleiding.
2. *J. W. Gunning*, De tegenwoordige toestand van het werk der Protest. Zending in Ned. Oost-Indië.
3. *G. Simon*, De positie van den Zendeling in de Inlandsche Maatschappij.
4. *A. Limburg*, De School in het Zendingswerk.
5. *J. W. Gunning*, De Financiën der Zending.
6. *J. W. Gunning*, De Medische Zending.
7. *J. W. Gunning*, Regeering en Zending.
8. *A. M. Brouwer*, De Opleiding onzer Zendelingen.
9. *J. W. Gunning*, De invloed der Zending op Maatschappelijke Toestanden.
10. *J. W. Gunning*, De Inlandsche Christenen.

Zimmermann (Vict.), Eene 92 jarige. Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift v/h B. G. (deel LVII, afl. 5).

Notulen van de zesde Directievergadering, gehouden op Maandag 3 Juli 1916.

Aanwezig: de directieleden W. J. COENEN, voorzitter, Dr. G. A. J. HAZEU, ondervoorzitter, J. P. MOQUETTE, H. RIJFSNIJDER, V. ZIMMERMANN, Dr. E. MORESCO, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. F. D. K. BOSCH, P. J. OTT DE VRIES, en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden C. M. PLEYTE en Dr. H. DJAJADININGRAT.

I. Aan den aanvang spreekt de Voorzitter tot afscheid den Heer RIJFSNIJDER toe, die voor 't laatst de bijeenkomsten bijwoont. Hij dankt hem voor de belangstelling, waarmede hij steeds kennis heeft genomen van alles, wat het Genootschap betrof en wenscht hem lange jaren van welvaren in patria toe.

De Heer RIJFSNIJDER betuigt in zijn antwoord dank voor deze hartelijke woorden. Hij biedt zijn ontslag als directielid aan, verklaart zich bereid ginds in 't vaderland, waar hij kan, de belangen van het Genootschap voor te staan, en besluit met goede wenschen.

II. De notulen der vergadering van 5 Juni l.l. worden goedgekeurd en gearresteerd.

III. Bij de rondvraag doet Dr. HAZEU mededeelingen omtrent zijn pogen op de heenreis naar Ned.-Indië bij het zeer kort verblijf te Kaapstad iets te weten te komen omtrent de „Slamajers", afstammelingen der Moslims van hier, Batavianen meest, in den Compagniestijd op

de schepen meegenomen naar de Kaap, waar zij thans in de stad en den omtrek eene kolonie van ± 13000 zielen vormen. Hij biedt een kitab uit den winkel van een hunner aan, waarin achter het Arabisch met dezelfde letter de Kaapsch-Hollandsche vertaling volgt. De correspondentie over SHEICH JOUSSOUF ten vorigen jare (Notulen 1915, blz. 84) zal den Heer HAZEU ter inzage worden gegeven. Op aandrang verklaart deze zich bereid zijne aanteekeningen af te staan als bijlage VI dezer Notulen (zie blz. 123).

IV. De Heer BOSCH:

1. stelt, mede namens Dr. HAZEU voor het in hunne handen ter beoordeeling gestelde stuk van den Heer Dr. DJAJADININGRAT, getiteld: „De stichting van het Goenòngan geheeten monument te Koetaradja", met de foto's in het Tijdschrift op te nemen.

2. legt, ingevolge zijn voorstel op de Februari-vergadering l.l. (III 8, blz. 4/5) eene beschrijving der drie gouden beeldjes van Pandjoenan (Dĕmak) over, die met eene foto geplaatst zal worden als bijlage IV in de 2e aflevering der Notulen van dit jaar (bladz. 90—93), het nummer, waarin de aankoop dezer beeldjes bij Gouvernements-besluit wordt vermeld (Mei-verg. IX 17, blz. 50).

3. brengt ter tafel eenige voorwerpen, gevonden in een urn in de buurt van Wonosobo, te weten: een onbeschreven gouden plaatje, fragmenten van een steenen kan en een miniatuur gendi van goud, wijzende op de vereering van Batara Goeroe. Hij wenscht deze voorwerpen aan te koopen voor *f* 6.70, eene prijs, die onder zijne competentie valt.

V. De Heer MOQUETTE vestigt de aandacht op de plechtigheid der verbranding in October a.s. van het lijk van I Goesti Gde DJLANTIK. Deze plechtigheid zal vermoedelijk wel de grootste zijn, die nog op Bali plaats

zal vinden, terwijl van de daarbij voorkomende gebruiken nog geen wetenschappelijke beschrijving bestaat. Bij het op deze mededeeling volgend debat blijkt dat Dr. F. D. K. BOSCH, chef van den Oudheidkundigen Dienst omstreeks dezen tijd op Bali zal zijn, vergezeld van den fotograaf aan dezen dienst verbonden; dat tevens de Heer H. J. E. F. SCHWARTZ, die de opdracht ontving ten behoeve van het Balineesch woordenboek naar dat eiland te gaan, wanneer zulks hem noodig dunkt, zich met goedvinden van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst ook daarheen zal begeven. Beiden heeren zal worden verzocht van deze gelegenheid gebruik te maken om de verzamelingen van Bali in het Museum aan te vullen, en daartoe eene korte nota samen te stellen.

VI. De Heer ZIMMERMANN brengt ter kennis, dat hij de recepissen voor 's Genootschaps aandeel van *f* 10.000 in de 2e Indische leening heeft ontvangen. Was ditmaal de koers van uitgifte minder voordeelig, voor de twee leeningen bijeen genomen bedroeg zij 98.27 %.

VII. Thans komen aan de beurt de ingekomen stukken:

1. Schrijven van R. E. HERMANN, Batavia 20 Mei '16, behelzende nadere gegevens aangaande de 27 IV '16 ter overname aangeboden, doch in de Mei-vergadering niet aanvaarde, stoelen uit den Compagniestijd.

Berichten: van den koop definitief afgezien.

2. Verzoek van Dr. N. J. KROM om een slotnoot toe te voegen aan zijn voor het Tijdschrift aangeboden artikel: „Over de dateering van eenige Kawigeschriften".

Het opstel is reeds gedrukt. De mededeeling van Dr. KROM zal op eene afzonderlijke bladzijde worden geplaatst.

3. Bericht van fa. MART. NIJHOFF, 's Gravenhage 31 Maart '16, betreffende de goede ontvangst der 27 Jan. j.l. gezonden publicaties, en derzelver prijsbepaling.

De prijzen zijn thans door den heer MOQUETTE met den bibliothecaris bepaald, en zullen voortaan weer geregeld in de vergadering worden vastgesteld.

4. Rapport der Papiercommissie inzake de stijging der papierprijzen (overdruk uit Nieuws v. d. Dag v. N. I. dd. 13 V '16), toegezonden door ALBRECHT & Co. 5 VI '16.
Informatie.

5. Programma voor den Latijnschen dichtwedstrijd 1917 van het legaat Hoeufft, verbonden aan de Kon. Acad. van Wetenschappen te Amsterdam, 1 April 1916.
Informatie.

6. Schrijven van D. K. WIELENGA, missionair predikant, Pajeti (Soemba) 26 Mei '16, waarbij aangeboden worden ter event. opname in de „Verhandelingen" twee opstellen, getiteld: „Vergelijkende woordenlijst der verschillende dialecten op het eiland Soemba" en: „Soembaneesche Spreekwijzen", als vervolg op zijne door het Genootschap uitgegeven: „Schets eener Soembaneesche Grammatica".

Op het eerstgenoemde zou het besluit der Mei-vergadering (Notulen 1916, bladz. 47) toepasselijk zijn, volgens hetwelk woordenlijsten en dergelijke zeer speciëele opstellen niet zonder meer in de Verhandelingen opgenomen zullen worden. Het betreft hier echter werk, waarvan het voorafgaand gedeelte op deskundig advies is geplaatst. De beide opstellen worden in handen gesteld van de H. H. Dr. HAZEU en Dr. DJAJADININGRAT, nadat de eerste de taak der commissie heeft doen beperken tot het constateeren, of aan de algemeene eischen van wetenschappelijke behandeling is voldaan.

7. Kennisgeving (ongedateerd, ontvangen 7 VI '16) der oprichting van het „Oostkust van Sumatra-Instituut" te Amsterdam op 17 Februari '16, adres de Afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut, met verzoek om medewerking.
Informatie.

8. Brief van Dr. PH. S. VAN RONKEL, Den Haag 10 April '16, met het voorstel om Inlandsche bescheiden aangaande de oude geschiedenis van Bengkoelen door den Heer O. L. HELFRICH te doen uitgeven in de Verhandelingen.

Den Heer VAN RONKEL verzoeken om overzicht van namen en titels, om proeven en definitief advies.

9. Bericht van den Ass.-Resident van Bandjarnegara, No. 2417/29 dd. 7 Juni '16, dat het teruggezonden sieraad voor den Ass.-Wedono van Pedjawaran, ontvangen is.

Informatie.

10. Voorstel tot ruil van de University of California, Berkeley U. S. A. door haar gemachtigde, Prof. CH. A. KOFOID, Batavia 10 Jnni 1916, met eene opsomming harer publicaties.

Aanvaard.

11. Factuur van een 9 Juni '16 door den Ass.-Resident van Mataram afgezonden Hindoebeeld, gevonden te Karangploso, Krapiak, regentschap Kalasan.

Ontvangen 17 Juni. Aankoopen voor *f* 10.—.

12. Schrijven van den bibliothecaris van het Bernice Pauahi Bishop Museum of Polynesian Ethnology and Natural History, Honolulu, 6 Mei '16, behelzend den voorslag tot ruil van uitgaven, waarvan een catalogus is bijgevoegd.

Niet op ingaan. Eventueel afzonderlijke publicaties aankoopen.

13. Verzoek van A. C. H. VAN MOTMAN, Dramaga 18 Juni 1916, om inlichtingen aangaande het lidmaatschap.

Reglement gezonden.

14. Aanbieding door het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie, Soerabaia, 17 Juni '16, No. P. 1467, van: Verslag der Onderafdeeling Cheribon over 1915.

Bedankt.

15. Verzoek van A. M. HENS, Endeh, Flores, 12 VI '16, om voor hem bestemde publicaties niet meer naar deze ptaats te zenden.

Nota van genomen.

16. Renvooi No. 19061 R. 31 Mei '16 van den wd. Dir. van O. en E., door tusschenkomst van den wd Chef van den Oudh. Dienst, waarbij overgelegd wordt missive No. 6762/10, Magelang 12 Mei '16, van den Resident van Kedoe, betreffende 2 steenen kruiken en een steenen kan, opgegraven te Limbangan, desa Balesari, district Parakan, afd. Temanggoeng, Kedoe.

De kan aankoopen voor *f* 10.—.

17. Aanbieding ter inzage door den ambtenaar voor de volkstelling. Bandoeng 19 Juni '16 No. 84, van: „Voorloopige aanwijzingen nopens de inkleeding van het door de gewestelijke leiders der volkstelling in te dienen rapport" vergezeld van een rondschrijven No. 3073 B, Batavia 25 April 1916, door den Directeur van B. B. aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Ned.-Indië, inzake den opzet dier telling.

18. Dienstbrief van den ambtenaar voor de volkstelling, No. 92, Bandoeng 26 Juni 1916, ten vervolge op zijn schrijven van 10 Juni No. 84, betreffende de „Voorloopige aanwijzingen", inhoudende een pleidooi voor een gewestelijk volkenkundig rapport.

Naar aanleiding dezer beide stukken heeft eene belangrijke gedachtenwisseling plaats tusschen de Heeren MORESCO, voorstander en HAZEU, tegenstander van een, door de gewestelijke leiders in te dienen, ethnologisch rapport. De Heer MORESCO verwijst naar den census van Britsch-Indië en dien der Philippijnen, alsmede naar de verslagen der Welvaartcommissie, bij alle welke uitvoerig materiaal later is verwerkt. Hij zou het eene mislukking der volkstelling achten, als men deze gelegenheid tot verzamelen en bewerken ongebruikt zou laten. De Heer HAZEU maakt zijn bezwaar duidelijk door voor te lezen, welke vragen in de instructie voor de gewestelijke leiders omtrent het huwelijk worden gesteld. Het daar opgesomde is genoeg om hun' ganschen tijd in beslag te nemen, indien men er al achter komt. Hij vreest oppervlakkige gegevens.

De Heer MORESCO waarschuwt voor te degelijk willen zijn en verwijst naar de gewestelijke Nota's van overgave.

Maar de Heer HAZEU noemt de instantie, hoe zelfs van het eene punt der naamgeving op Java nog niet alle factoren bekend zijn. Wat deze niet genoegzaam deskundige leiders zullen bereiken, zal niet meer zijn, dan reeds in artikelen is neergelegd en ook, b. v. door G. A. WILKEN, reeds verwerkt. De Heer RIJFSNIJDER wijst er op, dat bij de onbetaalde helpers de ambitie niet groot zal zijn en dat het volk de portée niet zal begrijpen. De Heer HAZEU wil, dat men zich deze eerste maal tot de cijfers zal beperken, deze zullen de kosten der volkstelling waard zijn. Op grond daarvan kan men gaan werken. Dr. MORESCO beroept zich nogmaals op den census van Engelsch-Indië, die in alle werken wordt geciteerd b.v. in de Imperial Gazetteer. Deze echter is reeds de derde telling geweest. Op de Philippijnen had eene eerste plaats met een omvangrijk ethnologisch annex. Maar is het betrouwbaar? vraagt de Heer MOQUETTE. De Heeren COENEN en HAZEU vreezen, dat de eigenlijke zaak in gevaar wordt gebracht, dat de leiders n.l. voor de tijdroovende taak hunner studie het instrueeren der helpers tot het verkrijgen van zuivere cijfers zullen vergeten. De Heer BOSCH oppert een korte commentaar op de getallen te geven. Hierin kan de Heer HAZEU met hem meegaan: eene kolom, waarin de vermoedelijke verklaring van opvallende cijfers wordt beproefd. Bij de rondvraag formuleert de Heer HAZEU nogmaals zijne meeningen en bezwaren, waarbij zich nagenoeg alle leden aansluiten, terwijl de Heer SCHUMANN nog waarschuwt tegen onbetrouwbare gegevens, die opnieuw aan koloniale legenden het aanzijn zullen geven. Hij wijst er op, dat de gewestelijke leiders niet oordeelen knnnen, daar men dit eerst achteraf bij het overzien van het geheel kan doen en zou dus, indien eene verklarende kolom werd opgenomen, het maken van conclusies willen

verbieden, terwijl hij ten slotte voorstelt den ambtenaar voor de volkstelling uit te noodigen eene vergadering bij te wonen, waarin men aan dat onderwerp eene grondige bespreking zal wijden. Eenstemmig wordt hiertoe besloten.

19. Aanschrijving door den wd. Dir. van O. en E., No. 21258 Renvooi, Batavia 10 Juni 1916, door tusschenkomst van den wd. Chef van den Oudh. Dienst, waarbij voorgelegd wordt de vraag van den Ass.-Resident van Modjokerto, No. 4/36 b, dd. 25 Mei 1916, of opzending gewenscht wordt van 4 gouden en 2 zilveren ringen, gevonden in desa Kaoeman-bangsal, distr. Modjosari.

Opzending verzocht 29 VI '16.

20. Circulaire van de Zincographische Inrichting ALBRECHT & Co., Weltevreden Juni 1916, met aankondiging eener prijsverhooging van 5 %.

Informatie.

21. Aanbieding van Catalogus der Bibliotheek van het Koninklijk Instituut voor de Marine, 1916, door den Raad van Toezicht, Willemsoord, Maart 1916.

Bedankt.

22. Verzoek der Société de l'Histoire des Colonies françaises, Parijs 27 Mei 1916, om voldoening van het bedrag voor de Revue de l'Histoire etc. over 1914—1916.

Hieraan voldoen.

23. Aankondiging, Sydney 14 Juni 1916, der afzending van 2 pakketten Kamerstukken op 1 Juli '16 door den New-Zealand Government Agent.

Afwachten.

VIII. Hierbij voegt de voorzitter eene aan hem gerichte missive van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur No. 4824/AP. dd. 30 Juni 1916, behelzende de vraag, of er bij de Directie bezwaar tegen zou bestaan, dat de Heer H. J. E. F. SCHWARTZ, adj.-conservator aan het Museum, met 1 Juli 1916 zou worden belast met het

geven van tenminste 2 lessen wekelijks aan de Politieschool gedurende het aan den Heer C. M. PLEYTE Wz. verleend verlof. De mondeling gedane toezegging wordt door de vergadering bevestigd.

IX. Voor het lidmaatschap heeft bedankt de Heer O. R. A. MICHELSEN, die overschrijving verzocht op naam van den Heer J. H. SCHUIJT, alhier.

Hierop wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 13 September 1916.

G. A. J. HAZEU, *wd. Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj.-Secretaris.*

Notulen van de Buitengewone Directievergadering, gehouden op Donderdag 20 Juli 1916.

Aanwezig: de directieleden W. J. COENEN, voorzitter, Dr. G. A. J. HAZEU, ondervoorzitter, Dr. E. MORESCO, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES; voorts de Heer H. J. VAN BRINK en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN en Dr. F. D. K. BOSCH

De voorzitter opent de vergadering, welke hij als wettig beschouwt op grond van artikel 14 van het Reglement van Orde, dat de tegenwoordigheid van de meerderheid der ter plaatse aanwezige bestuursleden eischt, terwijl thans twee der heeren uitstedig zijn. Hij dankt daarop den Heer VAN BRINK, ambtenaar voor de volkstelling te Bandoeng, voor de vriendelijkheid, waarmede hij gevolg heeft gegeven aan de uitnoodiging der directie. Deze vergadering zal geheel gewijd zijn aan eene gedachtenwisseling omtrent de meeningen en bezwaren, welke bij haar bestaan in zake den opzet van het haar ter beoordeeling voorgelegde Volkenkundig deel der aanstaande volkstelling. Hij geeft daarop het woord aan den Heer HAZEU, opdat uit diens bezwaren, reeds de vorige maal te berde gebracht, zich het debat moge ontwikkelen.

De Heer HAZEU verklaart zich te zullen beperken tot de ethnologische vragen, welker beantwoording aan de gewestelijke leiders is toebedacht. Die vragen nu omvatten nog al heel wat. Zij vorderen eene vrij volledige

monographie over den ethnologischen toestand, over zeden en gebruiken, godsdienst, huwelijk, geboorte enz. Wat is daar nu van te verwachten?

Hij gaat bij zijn oordeel uit van enkele eigen ervaringen omtrent de moeilijkheid van dergelijk onderzoek. Hij weet, hoe men moet herhalen en herhalen, en de meeste kans heeft iets bruikbaars te vernemen, wanneer de ondervraagde niet meer weet, waarom het eigenlijk ging. Dit werk nu zal worden opgedragen aan ambtenaren, die voor korten tijd daartoe worden aangewezen. Wat moet er van de antwoorden terecht komen? In de praktijk zal één van deze twee wegen gevolgd worden:

òf zij zullen een paar boeken opslaan en vrijwel overnemen, wat daar staat, met een paar eigen bijvoegingen. Maar zulks ware gemakkelijker te verkrijgen, dan door hunne bemiddeling. Monographieën zijn onder ons bereik.

òf zij zullen gedreven worden door liefhebberij en plichtsbetrachting om een eigen antwoord te geven. En dan zal het onbetrouwbaar zijn.

Wat zij in den korten tijd, die hun ten dienste staat, vermogen te verzamelen, zal een zeer groote massa gegevens vormen, maar niet beter zijn, dan hetgeen reeds aanwezig is. Over alle streken is al wel eens wat verteld. Wanneer het antwoord werkelijk goed zal zijn, is dat eene zaak van veel meer tijd en veel meer vakkennis dan waarover zij beschikken. De Heer HAZEU bedoelt dus niet eenige wijzigingen aan te brengen in het aangeboden formulier, maar formeel de vraag te stellen: is het wel goed en nuttig een dergelijk volkenkundig onderzoek bij de volkstelling te ondernemen? Hij voor zich betwijfelt het.

De Heer VAN BRINK deelt tot recht begrip mede, dat het voorgelegde schema is ineengezet op grond van wat door koloniale ambtenaren is verzameld en vastgesteld. Wilde men dieper op de quaestie der telling in onze gewesten ingaan, dan was het noodig te rade te gaan met

wat ginds is verricht, in Engelsch-Indië, Philippijnen, Formosa. Hij erkent het gewicht der bezwaren van den Heer HAZEU. Zijne gedachte echter was, aangezien de litteratuur menigmaal wel verouderd was, op deze wijze nieuwe gegevens te verkrijgen. Men zou de gewestelijke leiders kiezen uit de oudere bestuursambtenaren, vooral uit hen, die blijk hebben gegeven van liefhebberij en studiezin. Hij hoopte, dat zij betrouwbare gegevens zouden verkrijgen in den korten tijd, dat zij aan hunne werkzaamheden onttrokken waren, met behulp hunner eigen ervaring en met de litteratuur. Nadat de telling den laatsten October heeft plaats gehad, kunnen zij tot half Maart aan hun rapport werken. De bedoeling van den algemeenen leider is met deze gegevens de cijfers toe te lichten, waartoe hij ook voorlichting zal zoeken bij ter zake kundigen.

Nu kunnen wellicht niet alle in het schema gedane vragen noodig heeten voor de toelichting der cijfers. De vragenlijst van Britsch-Indië kwam hem nuttig voor. Het is wel wat veel geworden, omdat het noodig was te preciseeren. Met enkel statistische gegevens krijgt men een droog, onleesbaar rapport en daarbij nog is hij overtuigd, dat hier (men vergelijke niet met Europa) met enkel getallen vele vragen onopgelost zullen blijven.

Of het mogelijk is betrouwbare uitkomsten te verkrijgen? Hij vraagt, of wij er dan slechter aan toe zijn dan in Engelsch-Indië en de Philippijnen? Men kan weliswaar weer de vraag stellen: zijn de gegevens daar goed?

Vóórdat de Heer HAZEU overgaat tot een wederwoord, wenscht de Heer MORESCO nog een paar vragen te doen. Namelijk, hoe in Engelsch-Indië de taak onderling is verdeeld geweest tusschen eenerzijds de ethnografen van beroep en anderzijds de bestuursambtenaren. Er is in het ethnologisch rapport aldaar b.v. een hoofdstuk over de kasten. Is dat van een man van 't vak? De be-

zwaren, door den Heer HAZEU genoemd, zijn bij andere gelegenheden op de eene of andere manier opgelost. Hoe hier te doen? Bij de Nieuw-Guinea-expeditie is het materiaal verzameld en vervolgens ter bewerking gegeven aan vakgeleerden.

De Heer VAN BRINK deelt mede, dat in Britsch-Indië met het werk zijn belast provinciale leiders, bestaande uit ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, litteratoren enz. Specialisten zijn het niet geweest. De laatste algemeene leider E. A. GAIT, had een werk over de kasten geschreven, RISLEY was bekend op statistisch gebied, GRIERSON was taalgeleerde. Zoo was het ook de bedoeling van den Heer VAN BRINK de beschouwingen omtrent de talen op te dragen aan een' taalkundige. Met prof. VAN OPHUYSEN te Leiden is reeds overleg gepleegd, vooral omtrent taalindeeling. Evenzoo zal misschien geschieden met andere punten, maar zelf of met medewerking wil hij datgene ondernemen, waarin hij meende niet te zullen tekort schieten. Er is een bezwaar in het naast elkaar werken van statisticus en geleerde. Ten slotte immers moet hun werk worden samengebracht.

De Heer COENEN stelt de vraag, of reeds dadelijk bij de Engelsch-Indische volkstelling de indeeling zoo is geweest als de Heer VAN BRINK haar wil toepassen, of dat men langzamerhand tot het gedetailleerd schema is gekomen?

Hierop antwoordt deze, dat de eerste Britsch-Indische telling in 1871 even gebrekkig begon als hier. De eerste volkstelling in modernen zin had plaats in 1891. BAINES in zijn rapport heeft reeds heel veel opgenomen. De vragen zijn uitgebreid door RISLEY in 1901. GAIT in 1911 heeft het materiaal weer eenigszins beperkt. Er bestaan naast het rapport van den hoofdleider provinciale van even grooten omvang b.v. dat van Bengalen. Alle deze vormen een mooi geheel, gelijk ook die van de Philippijnen en Formosa.

Thans komt de Heer HAZEU aan het woord om zijne bezwaren nader toe te lichten.

Hij wil blijven bij de practische vraag: zullen de te verwachten antwoorden van nut zijn? De Heer VAN BRINK wenscht up to date gegevens. Vraagt men nu in 't algemeen gesproken den ambtenaren B. B., wat zij weten van de volksgebruiken, dan zullen zij beginnen mede te deelen, wat zij indertijd te Delft of Leiden hebben geleerd, hetgeen niet te verwonderen en hun niet euvel te duiden is, omdat zij destijds leiding in hunne studie hebben genoten en hetgeen ze vernomen hebben in een vast verband hun is bijgebleven. Hun kennis staat meest nog op hetzelfde peil. Het zal b.v. in Atjeh zeer moeilijk zijn iemand te vinden, die van de gebruiken bij de bevalling iets meer weet, dan in het boek van SNOUCK HURGRONJE te vinden is. Het is ontzaggelijk moeilijk de bestaande litteratuur aan te vullen met wat wetenschappelijk betrouwbaar is. Den ambtenaar in Atjeh valt in een streek op het gering aantal geboorten. Hij heeft gehoord of gelezen van het gebruik om kraamvrouwen op de oven te leggen. Tien tegen één zal hij deze herinnering als factor ter verklaring aanwenden. Zullen dus deze leiders bruikbare antwoorden kunnen leveren, en indien zij zich daartoe zetten, zullen zij een onderzoek ter plaatse instellen, uren lang met de bevolking praten? Of zullen ze een paar inlandsche beambten roepen?

Men moet zich de positie indenken van den leider, die zooveel te beantwoorden krijgt. Omtrent het huwelijk b.v., terwijl al op 't stuk van echtscheiding hier op Java menigeen het rechte niet zal weten.

Gevraagd wordt verder in het schema: een kort overzicht van talen en dialecten in het gewest. Op Java zijn zelfs wel gebieden, waar nog een nader onderzoek der grenzen zou moeten plaats hebben. Maar dan noodzakelijk door deskundigen. Sommige vragen echter, b.v.

naar publicaties in eene bepaalde taal, zijn hier te beantwoorden uit Regeeringsalmanak enz.

De Heer MORESCO heeft het voorbeeld van de Nieuw-Guinea-expeditie aangehaald, waar het materiaal door de reizigers verzameld, aan de geleerden was overgelaten. Maar dat was materiaal, dat materieel is. Hier beweegt men zich op psychologisch gebied. Kon daar het verkregene worden meegenomen, hier moet het onderzoek ter plaatse geschieden, het moeilijk onderzoek door vragen, waarbij men zich te hoeden heeft en toch weer telkens er zich op betrappen zal, te willen hooren, wat men zelf verwacht.

Geschikte menschen wil de Heer VAN BRINK zoeken, met ervaring en kennis der streek en met liefhebberij. Zijn die echter in elk gewest te vinden? Het gebied is zoo groot en de tijd is kort.

Indien een onderzoek, als door den Heer VAN BRINK bedoeld, mogelijk was, zou het plan zeer toe te juichen zijn. Indien niet, zullen wij dan maar met het mindere tevreden wezen? Dit acht de Heer HAZEU bedenkelijk. Immers met het onbetrouwbare gaan wij achteruit. Hij blijft dus bij zijn bezwaar.

De Heer VAN BRINK zegt, dat het zijne bedoeling was geweest gegevens te verkrijgen om later daarmede de toelichting der cijfers te kunnen samenstellen. Met de quaestie der betrouwbaarheid staat en valt echter de heele zaak. Zijn de deskundigen van meening, dat het te gebruiken personeel niet in staat zal zijn deze taak te volbrengen dan moet hij tot zijn spijt erkennen, dat het onderzoek beter wordt nagelaten en dat men zich dan heeft te beperken tot hetgeen in de litteratuur is verwerkt.

De voorzitter merkt op, dat in de vorige vergadering een rijkelijk debat geleid heeft tot de conclusie, dat bij deze volkstelling de cijfers hoofdzaak zouden moeten zijn. Aan deze zou heel veel moeite besteed worden. De

oorzaken van het opvallende zou men daarna moeten onderzoeken. Want de volkstelling zal aanleiding geven tot vele vragen. Deze zou men in handen kunnen stellen van deskundigen of uit de litteratuur belichten. M. a w. *na* de telling zou moeten geschieden door wel-onderlegden, wat men nu *tijdens* deze wil laten geschieden door personen, die ondeskundig zijn en weinig tijd hebben.

Is, zoo vraagt hij, van geene zijde aanmerking gemaakt op het Britsch-Indisch rapport? Heeft het geen wetenschappelijke bestrijding ondervonden? De Heer HAZEU voegt hier aan toe, dat het al heel mooi zou zijn deze eerste keer de feiten vast te stellen. Er ontbreekt hier immers nog zooveel.

De Heer MORESCO is van meening, dat hij eene goede inspiratie heeft gehad, toen hij den Heer VAN BRINK raadde de stukken, hem persoonlijk aangeboden, voor te leggen aan het Bataviaasch Genootschap. Wat hem aantrok in dit schema was de kans om nu eens werkelijk gegevens te verkrijgen voor locale beschrijvingen. Thans is onze kennis ongelijkmatig. Van Atjeh is op dit oogenblik meer bekend dan van de Batavianen, wier hygiene nu Dr. VAN GORKOM in zijn boek heeft ontdekt. Zoo zou dan de kans zijn geboden voor eene gelijkmatige, algemeene beschrijving naar een vast plan. De controleurs zouden hebben vast te stellen, liefst zoo exact mogelijk, met citaten er bij. Trok hem dit dus aan, voor de bezwaren van Dr. HAZEU wijkt hij. Men zal zich tevreden moeten stellen met een klein boekje betrouwbare cijfers Maar wenschelijk blijft eene algemeene verklaring van landen en volken in den archipel, door deskundigen opgesteld.

De Heer HAZEU, vindt het plan van den Heer MORESCO uitstekend. Een dergelijk overzicht moet komen, de regeering dient er opmerkzaam op gemaakt te worden. Maar het zou niet het werk van ambtenaren

in te korten tijd moeten zijn, doch van ethnologisch geschoolden, die men hierheen zou moeten ontbieden. Helaas is hier steeds gebrek aan de rechte krachten.

De Voorzitter en de andere leden beamen, dat het op den weg van het door den Heer MORESCO genoemde Bataviaasch Genootschap kon liggen, dit plan naar voren te brengen.

Tot het onderwerp terugkeerend betoogt nu de Heer VAN BRINK, dat het gevaarlijk is zich te bepalen tot het geven van enkel cijfers. Immers daarmee kan men doen, wat men wil door „l'art de grouper les chiffres". „De cijfers zelf kunnen niet spreken, men moet hun den mond openen" (Rümelin).

De Heer MORESCO oppert, dat men geven zal cijfers en de manier, waarop men aan die cijfers gekomen is.

Men zou dan een kolom kunnen openen voor toelichting, meent de Heer HAZEU, en de Heer DJAJADININGRAT zou wenschen inplaats van een program te stellen de vraag algemeen te maken: geven de cijfers U ook aanleiding tot opmerkingen?

Doch de verzamelaars en gewestelijke leiders hebben het rechte overzicht niet, erkent men daarna: zij zien de cijfers niet bij elkaar. Dat geschiedt eerst op het bureau, waar de algemeene leider de resultaten aan eene critische beschouwing onderwerpt.

De bewerker kan, bij het constateeren van feiten blijven, zegt de Heer MORESCO. De beweging in de bevolking ziet hij niet. De telling is eene momenttelling. Heeft zij plaats gehad, dan worden bevolkingsregisters met haar gegevens ingericht, die, als ze regelmatig worden bijgehouden, de individueele geschiedenis van een persoon, statistisch gesproken, zullen geven. Daaruit krijgt men het materiaal voor vergelijkende statistieken. Geboorte en sterfte ziet men in de volkstelling niet. De algemeene leider heeft dus de waarde van de cijfers te bepalen en daarbij, vreest de Heer VAN BRINK, komt men vanzelf

tot het causale. Het dient dan aan den bewerker te worden overgelaten, hoe ver hij daarin moet gaan.

De Heer MORESCO stelt dus vast, dat het alternatief: *vooruit* vragen stellen òf *daarna*, door het debat is beslist in den zin: *daarna*. Maar dan is het te laat, werpt de Heer VAN BRINK tegen.

De Heer VAN BRINK had gewenscht, dat de onderzoeker zijne meening in eene halve bladzijde zou weergeven, maar om dat te kunnen, merkt de Heer HAZEU op, is veel onderzoek noodig. Juist indien men dit niet verricht, gaat men veel bladzijden vullen, die er om heen praten. Dan zal men zich dus, constateert de Heer VAN BRINK, moeten houden aan de bestaande litteratuur en aan het bepalen der statistische waarde van de cijfers.

Deze zullen, naar de overtuiging van den voorzitter, aanleiding geven tot tijdschriftartikelen en brochures en aldus de studie der vragen gaande maken.

De Heer VAN BRINK deelt nog mede, dat de cijfers, hoofdstuk voor hoofdstuk, zullen worden openbaar gemaakt tegelijk met hunne interpretatie. Het samenvattend rapport verschijnt een 2 à 3 jaar later.

Aan het einde dezer gedachtenwisseling dankt de Heer VAN BRINK de Directie voor hare uitnoodiging, terwijl de voorzitter, na te hebben opgemerkt, hoezeer zijne tegenwoordigheid in haar midden de taak heeft vergemakkelijkt om hare inzichten hem kenbaar te maken, de vergadering sluit.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 13 September 1916.

G. A. J. HAZEU, *wd. Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj.-Secretaris.*

Notulen der zevende Directievergadering, gehouden op Woensdag 13 September 1916.

Aanwezig: de directieleden Dr. G. A. J. HAZEU, J. P. MOQUETTE, V. ZIMMERMANN, Dr. E. MORESCO, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES, en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de directieleden W. J. COENEN, C. M. PLEYTE en Dr. F. D. K. BOSCH.

I. De wd. voorzitter Dr. HAZEU herinnert bij de opening der vergadering met enkele woorden aan de droevige redenen, die den voorzitter verhinderen zijnen zetel in te nemen.

II. De notulen der 6e Directievergadering op 3 Juli en die der buitengewone op 20 Juli l.l. worden goedgekeurd en gearresteerd. Wat de laatste betreft, hebben sommige leden de vraag gesteld, of het wel gewenscht was, deze te publiceeren. Ofschoon er van de zijde van den gast op dien avond geen bezwaar tegen bestaat, besluit de vergadering ze wel te doen drukken, maar in verkorten vorm.

III. De ingekomen stukken, die in rondlezing zijn geweest, worden ditmaal eerst aan de orde gesteld:

1. Schrijven van Mevr. A. KRUYT-PIJSEL, Modjowarno 29 Juni 1916, waarbij zij het overlijden van haren echtgenoot, buitengewoon lid sinds 1888, bericht.

Rouwbeklag gezonden.

2. Aanbieding van 3 boeken (M. WAXWEILER, La Belgique neutre et loyale, M. WAXWEILER, Le procès de la neutralité belge, en H. DAVIGNON, België en Duitschland) door den Franschen consul, 4 Juli 1916.

Bedankt.

3. Extract uit het Register der Besluiten van den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië, Buitenzorg 30 Juni 1916, No. 43, waarbij is goedgevonden het bedrag van *f* 1500.— voor de uitgave der driemaandelijksche rapporten (Verslagen) van den Oudheidkundigen Dienst voor het jaar 1915 te verhoogen met *f* 213.45.

Informatie.

4. Extract uit het Register der Besluiten van den Directeur van Binn. Bestuur, Batavia 4 Juli 1916, No. 992/AP, mededeelende, dat de Heer H. J. E. F. SCHWARTZ wordt belast met het geven van ten minste twee lessen 's weeks aan de Politieschool gedurende het binnenlandsch verlof van den Heer C. M. PLEYTE Wz.

Informatie.

5. Missive van den Adviseur voor Inlandsche Zaken, Weltevreden 10 Juli 1916, waarbij overgelegd wordt een piagem op twee zilveren bladen, toebehoorende aan het kamponghoofd van Tandjoeng boelan, onderafd. Toelang Bawang, Lamp. Distr., en afkomstig uit Palembang. Verzocht wordt om afschrift in Latijnsche karakters en Nederlandsche vertaling.

De heer DJAJADININGRAT deelt mede, dat deze piagem reeds is behandeld door Dr. BRANDES in het Tijdschrift van het Bat. Gen., deel XXXVI, bladz. 121 e.v., alwaar ook de tekst is gepubliceerd. Eene photo is reeds vervaardigd. Den Heer DJAJADININGRAT wordt dank gebracht voor zijne mededeeling. Het voorwerp zal aan den afzender teruggaan met verwijzing naar het even genoemde periodiek.

6. Schrijven van den Heer H. J. VAN BRINK, Bandoeng 12 Juli 1916, No. 113, waarbij hij zich bereid verklaart

de vergadering der Directie tot bespreking van den ethnologischen opzet der volkstelling bij te wonen.

Informatie.

7. Aanbieding van een memorandum (Bandoeng 21 Juni 1916, No. 85), betreffende de bevolkingsstatistiek hier te lande, door den ambtenaar voor de volkstelling, H. J. VAN BRINK.

Bedankt.

8. Verzoek van den wd. Chef van het Encyclopaedisch Bureau, Weltevreden 15 Juli 1916, No. 888. om eenige ethnografica van het eiland Simaloer, door den Heer EDW. JACOBSON indertijd aan het Museum afgestaan, ter beschikking van het Enc. Bureau te willen stellen, ten einde deze onder de gunstigste belichting in de Topografische Inrichting te doen fotografeeren.

Verzocht worde iemand te zenden, die de verlangde voorwerpen kan aanwijzen, ten einde uit te kunnen maken welke kunnen worden uitgeleend, de overige zullen in het Museum worden gefotografeerd.

9. Aanbieding van Verslag over de B. O. W. in Ned.-Indië 1913, 5e gedeelte, (Irrigatie, waterafvoer en waterkeering) door den Directeur van B. O. W. bij missive No. 11160/B, Batavia 22 Juni 1916.

Bedankt.

10. Aanbieding van Verslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië over het 21e jaar, 1915, door den voorzitter van het Syndicaat bij schrijven No. S. 2687, Soerabaja 26 Juli 1916.

Bedankt.

11. Aankondiging door A. J. M. KELLY, Sydney 30 Juni 1916, der verscheping per „Montoro" van twee kisten boeken, door het Nieuw-Zeelandsch Gouvernement afgezonden, met cognossement.

Nog niet ontvangen.

12. Aanbieding van „Annales du Jardin Botanique de Buitenzorg, 2e Série, vol. XIV, 2e partie", door de

Alg. Secretarie, bij nota Ag. 21425/16, Buitenzorg 21 Juli 1916.

Bedankt.

13. Missive No. 1821, Buitenzorg 19 Juli 1916, van den Gouvernementssecretaris, waarbij namens den G. G. ten geschenke wordt aangeboden: P. H. VAN DER KEMP, Java's landelijk stelsel, 1817—1819.

Bedankt.

14. Schrijven van den Ass.-Resident van Boni, No. 4291/K, Pampenoea 14 Juni 1916, waarin de zending wordt aangekondigd van een kris met gouden scheede, toebehoord hebbende aan den geestdrijver Daeng Pabarang, aan het Bataviaasch Genootschap in bruikleen aangeboden door het landschap Soppeng.

Goede aankomst bericht. Bedanken.

15. Aanbieding van het Verslag der Opiumregie over 1915, door den Hoofdinspecteur, Chef der Opiumregie, Weltevreden 27 Juli 1916.

Reçu geteekend teruggezonden.

16. Verzoek van den wd. Directeur van O. en E. bij missive No. 17874, dd. 8 Juli 1916, om opgaven betreffende de samenstelling der Directie voor den Regeeringsalmanak van 1917.

Opgave verstrekt.

17. Brief van GRAHAM BOTHA, Kaapstad 15 Juni 1916, die dank betuigt voor de inlichtingen betreffende SHEICH JOUSSOUF, en 2 exemplaren van „Deeds constituting the Hajee Sullaiman Shahmohamad Kramat &c." aanbiedt.

Dank betuigen.

18. Schrijven van Dr. N. J. KROM, den Haag 24 Mei 1916, waarbij ter eventueele opname in het Tijdschrift wordt aangeboden No. VIII zijner Epigrafische Aanteekeningen, getiteld: „De koperplaten van Batoer".

In handen stellen van den Heer J. P. MOQUETTE en Dr. BOSCH bij zijn terugkomst.

19. Verzoek der firma J. H. DE BUSSY, Amsterdam 24 Mei 1916, om een present-exemplaar van Dr. F. DE HAAN'S werk „Priangan" op grond eener correspondentie in het jaar 1898, betreffende ruil van geschriften.

Gezonden. Nadere inlichting verzoeken omtrent die briefwisseling.

20. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht enz., bij dienstnota No. 6772, Batavia 29 Juli 1916, van „Jaarboek der Kon. Marine 1914/15".

Bedankt.

21. Aanbieding bij missive No. 6869, Batavia 3 Augustus 1916, van eene zeekaart voor den Mol. archipel, Zuidblad, door den Commandant der Zeemacht enz.

Reçu geteekend teruggezonden.

22. Verzoek van A. TH. MANUSAMA, Batavia 3 Augustus 1916, om opstellen over Ambon te mogen inzenden voor het Tijdschrift, onder overlegging van 5 courantartikelen, getiteld: Vertellingen over Ambon, als proef.

Zullen beter aan hun doel beantwoorden in populaire periodieken.

23. Verzoek van den Chef van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst No. 30097, Batavia 10 Augustus 1916, om een door hem met de samenstelling van een geschiedkundig overzicht van den P. T. en T. dienst in Ned.-Indië belast ambtenaar, toe te staan in de boekerij van het Genootschap de daartoe benoodigde gegevens te verzamelen.

Medewerking toegezegd.

24. Missive van den wd. Directeur van O. en E. No. 21154, Batavia 15 Augustus 1916, houdende mededeeling, dat bij het Departement en bij de Algemeene Secretarie geen regeeringsbeslissing bekend is, waaraan het Bat. Genootschap het recht zou kunnen ontleenen om ethnografische voorwerpen, door landsdienaren of andere personen voor musea in Nederland bijeengebracht aan te houden voor het Museum alhier, en dat luit. FEUILLETAU

de Bruijn uit zijne, voor het Koloniaal Instituut te Amsterdam gemaakte collectie, alleen genegen is de doubletten aan de verzameling van het Bat. Gen. af te staan, terwijl eene spoedige keuze uit de weder aangeboden lijst der collectie wordt verzocht.

Na ingewonnen advies van den Heer C. M. Pleyte (zie No. 33) is de lijst spoedshalve den 29 Augustus l.l. teruggezonden met het bericht, dat, volgens den adj.-conservator, van de voor het Museum waardevolle voorwerpen geen dubbelen staan opgegeven, en dat de Directie geen bezwaar meer maakt tegen doorzending der collectie naar Nederland.

Na deze mededeeling te hebben ontvangen, overweegt de vergadering, of het wenschelijk is, op het uitvaardigen eener bepaling ten bate van het Bat. Genootschap aan te dringen. Het eenig afdoende is, volgens den Heer Schumann, een uitvoerverbod als in Italië. Maar dit gaat niet voor ethnografica. Het is het oogpunt, waaruit bijeengebracht werd, de volledigheid, die werd bereikt, welke aan zulke collecties waarde geven. De Italiaansche wet treft ook alleen kunstvoorwerpen. De grens is moeilijk te trekken. De Heer Zimmermann wijst b.v. op batiks. Toch is eenige vasthoudendheid van het Bat. Genootschap ten bate van Indië niet misplaatst, anders gaat het beste het land uit. De Heer Hazeu merkt op, dat de verzamelaars, meest uit Europa komend, de Europeesche musea eerder zullen gedenken. De Heer Moresco vindt in het feit, dat de expedities den steun der regeering vragen en dat er zonder dien steun weinig van die expedities zou zijn terecht gekomen, grond om het Gouvernement de voorwaarde te doen stellen, dat alle aankoopen in tweevoud zullen plaats hebben.

De aangelegenheid zal nader overwogen worden in eene commissie waarvan de H.H. Moresco, Moquette, Pleyte deel zullen uitmaken, terwijl advies, zoo noodig, zal worden ingewonnen van den Heer Schwartz, adj.-conservator.

25. Brief van Ds. D. K. WIELENGA, Pajeti 5 Augustus 1916, waarbij hij informeert naar de door hem aangeboden woordenlijsten van Soembasche dialecten.

Geantwoord, dat deze 3 Juli l.l. in handen werden gesteld van de commissie van beoordeeling.

Zoowel de „Vergelijkende woordenlijst der verschillende dialecten op Soemba", als „Soembasche spreekwijzen" worden op gunstig advies der commissie, bestaande uit de H. H. HAZEU en DJAJADININGRAT, aangenomen ter publicatie in de Verhandelingen, waarbij gebruik zal worden gemaakt van schrijvers aanbod om zelf de drukproeven te corrigeeren.

26. Aanbieding van het Indisch Ontwerp der Begrooting van Ned.-Indië voor 1917, door den Directeur van Financiën bij dienstnota No. 36200, Batavia 17 Augustus 1916.

Bedankt.

27. Boekgeschenk van het Eng.-Indisch Gouvernement: „A Collection of the Acts passed by the Gov.-Gen. of India in Council in the year 1915", toegezonden door den Britschen Consul-Generaal.

Bedankt.

28. Voorstel van den Heer P. V. VAN STEIN CALLENFELS, Ambarawa 16 Augustus 1916, om ten behoeve van zijn archaeologisch onderzoek een afschrift te laten maken naar het Leidsche exemplaar van den hier niet meer voorhanden Bubuksah-tekst, en tevens te trachten naar eene betere copie van de Harivangça.

Drie handschriften van de Bubuksah ter leen gevraagd uit de Univ.-Bibliotheek te Leiden (2 Sept. l.l.) met verzoek deze eventueel mede te geven aan den Heer B. SCHRIEKE.

Met de verbetering van het handschrift der Harivangça zal worden gewacht tot na den oorlog.

29. Bericht van den Heer H. J. VAN BRINK, Bandoeng 16 Augustus 1916, dat hij geen bezwaar heeft tegen

het drukken der notulen van de buitengewone vergadering, door hem bijgewoond.

Informatie. Zie sub II.

30. Aanbieding bij missive No. 4197/R. Batavia 24 Augustus 1916, door den Hoofdinspecteur, Chef der Opiumregie, van de eerste Nota van wijzigingen in de Admin. Voorschriften voor de Opiumregie, 3en druk.

Bedankt.

31. Aanbieding vanwege het Depart. van Landbouw enz., No. 6279, Buitenzorg 14 Augustus 1916, van: „De Inlandsche Kunstnijverheid in Ned.-Indië, door J. E. JASPER en Mas PIRNGADIE, deel III, De Batikkunst".

Bedankt.

32. Aanbieding bij nota Ag. 25203/16, Buitenzorg 24 Augustus 1916, door de Alg. Secretarie, van: „Annales du Jardin Botanique de Buitenzorg, 2e Série, vol. IV, 1e partie, A".

Bedankt.

33. Advies van den Heer C. M. PLEYTE, Soekaboemi 22 Augustus 1916, in zake de collectie FEUILLETAU DE BRUIJN.

Zie No. 24.

34. Mededeeling van den Burgemeester van Batavia, 21 Augustus 1916, No. 2335, dat hij zijn ambt heeft aanvaard.

Informatie.

35. Extract uit het Register der Besluiten van den Dir. van B. B., No. 1270 A.P., Batavia 25 Augustus 1916, behelzende de bepaling, dat met ingang van 1 September 1916 de Heeren H. J. E. F. SCHWARTZ en D. VAN HINLOOPEN LABBERTON ontheven worden van de opdracht tot het geven van lessen aan de Politieschool gedurende de afwezigheid van den Heer C. M. PLEYTE.

Informatie.

36. Zending door den Ass.-Resident van Bandoeng, bij missive No. 10401/19, 28 Augustus 1916, van 19 der

1970 te Sartembong, desa Djelekong, onderdistr. Tjangkring, gevonden kèpengs, met proces-verbaal van de vondst.

Zonder waarde voor de collectie. Terugzenden.

37. Verzoek van den Directeur van het Museum voor L. en V. enz. te Rotterdam, 5 Juli 1916 (aan den Heer PLEYTE) om eene foto van den Çiwa Mahakala, No. 4361 der verzameling van het Bat. Genootschap, ten einde met behulp daarvan twee houten Hindoebeelden, vermoedelijk Javaansche, te bepalen.

Beantwoord door Dr. BOSCH: Geen foto van No. 4361 aanwezig. Deze zal worden gemaakt en U worden toegezonden. Het houten beeld mogelijk vermeld in de inscriptie van Dinaja. Verzoeke nadere inlichting omtrent deze belangrijke aanwinst.

38. Schrijven van den Directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, 7 Juli 1916, No. 82, waarin dank betuigd wordt voor 17 colli ethnographica, door het Bat. Genootschap gezonden.

Informatie.

39. Bericht van Dr. PH. S. VAN RONKEL, 's-Gravenhage 12 Juli 1916, dat hij zich het honorarium voor den Heer HELFRICH door MART. NIJHOFF heeft laten uitbetalen, en quitantie van genoemden Heer insluit.

Informatie.

40. Aanbieding van: Jaarverslag van de Billitonmaatschappij over het boekjaar 1915, door den Hoofdadministrateur bij schrijven No. R/555, Tandjong-Pandan 30 Augustus 1916.

Bedankt.

IV. 1. Bij de rondvraag vestigt de Heer OTT DE VRIES de aandacht op het feit, dat op den dag van het drukste bezoek, den Zondag, het Museum een uur vroeger dan anders sluit, tot teleurstelling van velen, en stelt voor de verzamelingen ook des Zondags tot 1 uur open te houden. De vergadering is deze verandering gunstig

gezind, doch wenscht, dat worde nagevraagd en in de Notulen nagezien, wat indertijd de beweegreden voor deze vervroegde sluiting op Zondag is geweest, om daarna op de volgende bijeenkomst een besluit te nemen.

2. Verlangt inlichtingen te geven enz.

V. Ten slotte verzoekt de heer MOQUETTE uit te maken, of de nieuwe spelling zal worden toegelaten in de edita van het Genootschap. Zulks naar aanleiding van een voor het Tijdschrift bestemd artikel van den Heer JACOBSON in die schrijfwijze. Met het oog op het late uur stelt de vergadering zich voor aan deze zaak op de volgende bijeenkomst eene principieele bespreking te wijden.

VI. Van de ledenlijst wenschen te worden geschrapt: Dr. PH. VALETON Jr., te Buitenzorg; W. G. VAN WETTUM, te Weltevreden; H. J. VERMEER, te Garoet.

Overschrijving op naam van het Kantoor voor Chineesche Zaken heeft verzocht: J. L. J. F. EZERMAN, te Weltevreden.

Voor het Lidmaatschap hebben zich opgegeven: J. J. DE VINK, te Segli (Atjeh); C. L. VAN DER BEL, te Blitar; Dr. H. VAN DER VEEN, te Rante Pao (Midden-Celebes).

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering door den wd. voorzitter gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 13 October 1916.

W. J. COENEN, *Voorzitter.*
P. GEDIKING, *Adj.-Secretaris.*

(Zie bladz. 96).

DE „SLAMAJERS" IN KAAPSTAD [1]).

In Kaapstad vallen onmiddellijk op de betrekkelijk vele lieden, die niet een hoed, doch een fez tot hoofddeksel hebben, een fez al dan niet voorzien van een' zwarten kwast. Deze allen zijn Slamajers. Zij zijn van middelmatige gestalte, eer klein dan groot, maar over 't algemeen forscher dan de Maleiers.

Voor 't grootste gedeelte wonen zij in de buurt van Greenmarket, Dorpsstreet en vooral in en om de Chiappini-street. Velen hunner zijn koetsiers van huurrijtuigen, anderen metselaars, kleermakers, handelaars enz. Sommigen schijnen meer gefortuneerd te zijn, en de hoogeschool te Stellenbosch bezocht te hebben. De naam Slamajers voor hen lijkt een soort scheldnaam te zijn, zij zelf noemen zich liever Maleiers (orang Melajoe).

De eerste masdjid, die ik aantrof stond in Dorpsstreet, hoek Chiappini-street. Een kleine, donkere Britsch-Indiër kwam op mij af en wilde mij niet toestaan daar binnen te gaan. „No Christian shall enter here". Hij bleek stoker te zijn geweest op verschillende booten, en aldus verschillende landen, d.w.z. havens, bezocht te hebben; verder dan de havens was hij niet geweest. Maar hij scheen vrij fanatiek. Terwijl ik nog met hem aan 't parlementeeren was, kwam een dikke Slamajer met goelig, men zou willen zeggen Maleisch-dik uiterlijk daarlangs en vroeg, wat er aan de hand was. Hij had er absoluut geen bezwaar tegen, dat ik de masdjid binnenging, en

1). Deze losse aanteekeningen, resultaat van een bezoek van slechts enkele uren, kunnen uit den aard der zaak noch op volledigheid noch zelfs op betrouwbaarheid aanspraak maken.

scheen eenigen invloed te hebben op den Kling. Ik ging toen binnen en zag een laag, langwerpig gebouwtje met kleinen minaret en eenvoudigen mimbar. Verder weinig bijzonders.

Met den dikken Slamajer ging ik op weg naar eene andere moskee. Onderweg ontmoette ik twee net-uitziende Slamajers in Europeesche kleeding met fez. Zij droegen een' eveneens als Slamajer kenbaren cabman op mij te brengen naar een' hadji, die kitabs verkocht, en naar eene vrij nieuwe moskee (waarschijnlijk de grootste ter plaatse) in Chiappini-street. De kitabverkooper had een soort toko, waar hij ook kitabs verkocht: een dik man met een Arabisch zweetmatsje op. Hij was dikwijls en lang in Mekka geweest en ging er weldra weer heen, zoodra de oorlogstoestand het zou toelaten. Naar hij vertelde trekt elk jaar een troepje Slamajers ten hadj, 30, 40 of meer.

De kitabs waren alle de ook op Java bekende, grootendeels te Mekka, enkele in Britsch-Indië gedrukt. In Chiappini-street, waar huis aan huis Slamajers schijnen te wonen, zag ik eene vrij groote moskee, hoewel toch altijd nog van matige afmetingen. Men kwam er in door de trappen (4 of 5) van een bordes op te klimmen; dan een klein voorportaal en zoo stond men in het langwerpig gebouw. Boven het achtergedeelte was een ver naar voren doorloopende bovengalerij (als 't ware eene niet doorgetrokken bovenverdieping). Deze bovenverdieping, in gewone tijden bestemd voor de mannen, werd in de Ramadhân (poeasa) gebruikt door de vrouwen. Dan wordt het nu open voorgedeelte van de galerij afgesloten met traliewerk, waartoe metalen staven aanwezig waren. De vrouwen komen dan daar om te „*trawé(h)*". Er was eene plaat, voorstellende den voet van nabi Moeharram, met Arabische rondschriften.

De „Bilâl" leidde mij rond. Beneden verzamelden zich zijne vrouw en kinderen. Die kinderen heetten: Djènab (Zainab), Maimoenah, Fatimah en Moehammad Djèn (Zain).

Maimoenah vooral kon vrij goed ngadji, uit een gewone alip-alipan. Naast de moskee was nog eene langwerpige ruimte, waar onderwijs gegeven wordt in „batja Qoer'an". Ook zouden de kinderen daar onderwijs in 't Engelsch krijgen van een' Engelschen onderwijzer.

Verder bezocht ik nog den Imâm 'Abdoerrachmân bin al-marḥoem Imâm Ibrahim Çalèh, wonende 108 Strandstreet, een vrij ontwikkeld, net uitziend jonkman, die in Egypte en in Mekka gestudeerd had. Hij bewaarde in een houten kastje, met oplichtbare overhangende afdekking, een aantal kitabs, waarvan hij er mij enkele ten geschenke gaf, andere verkocht.

Van de genoemde Slamajers vernam ik het een en ander, dat ik hier in 't kort laat volgen. Tijd voor contrôle ontbrak, zoodat ik niet absoluut zeker ben van de juistheid der mededeelingen.

Er zijn ongeveer 13000 à 15000 Slamajers in Kaapstad, en ook in den omtrek daarvan (Stellenbosch, Wijnberg) wonen er verscheidene. Vroeger hebben de Slamajers, afstammelingen van de Maleiers, die in den tijd van VAN RIEBEEK naar de Kaap kwamen, zich vrij veelvuldig vermengd met de Zuid-Afrikaanders, maar dezen zagen dat niet graag. Tegenwoordig schijnt het minder te gebeuren.

Vroeger droegen de Slamajers een „kopdoek" (hoofddoek). Sedert nog niet langen tijd is de fez (koepiah, tarboesj) algemeen geworden, en wel: fez mèt zwarten kwast voor wie den hadj heeft gedaan, zònder dezen voor wie geen hadji is.

Zij volgen allen de madhhab van as-Sjâfi'i en hebben in Kaapstad ongeveer 10 masdjids (de Hindoe's hebben er 2, deze zijn Hanafieten). Er zijn verscheidene Imâms. Om de beurt wordt in eene der moskeeën de Vrijdagsdienst gehouden. Maar na de Vasten mag in iedere moskee de groote çalât plaats hebben.

De Imâm's voltrekken huwelijken enz. en, daar er geen Qâdhi is, verrichten de Imâms ook het werk van den Qâdhi.

Alle Imâms mogen zitting nemen als Qâdhi. Zij kennen niet de thalâq ta'lîq, wèl natuurlijk de fasch.

Bekend onder hen is de masdjid Noerhammadijah.

(Er is een Bilâl, die heet Hadji Çimaruddin en een Chatib of Imâm Hadji Ibrahim).

Alle Slamajers spreken Kaapsch-Hollandsch; Maleisch kennen ze — voorzoover ik kon nagaan — nog maar zeer weinig. Ngadji heet bij hen „Batja [Qoer'an]". Slamĕtan noemen zij „Bismila(h)".

Onder de Arabische kitabs, welke ik kon machtig worden, waren er enkele met interlineaire vertaling in Kaapsch-Hollandsch, doch met Arabische letters gedrukt te „Cape-town" (Kaib-taun). Een dier interlineaire vertalingen begint als volgt: „En achter alḥamdoe lillahi en çalawât en salâm op ons nabi Moehammad en op sein familtjis en op zijn çahâbat.....".

Opvallend was de uiterst vriendelijke ontvangst, welke mij van de zijde dezer „Slamajers" ten deel viel.

G. A. J. HAZEU.

April 1916.

LIJST

van ingekomen boekwerken gedurende het 3e kwartaal 1916.

Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1917. Indisch Ontwerp. Batavia 1916. fol.

Begrooting van Uitgaven en Ontvangsten van het Gewest Semarang voor het dienstjaar 1917. [Semarang 1916]. fol.

—, Idem. Uitgewerkte staat tot toelichting. [Semarang 1916]. fol.

België en Duitschland. Teksten en oorkonden. Met een woord aan den lezer door *Hen Davignon*. (Vertaling naar het Fransch). 's-Gravenhage 1915. Met pl. en facs 4°.

Blink (*H.*), Nederland als tuinbouwland historisch en economisch-geographisch beschreven. Met kaarten, graph. voorstellingen, en platen. 's-Gravenhage [1916]. 4°.

Tijdschrift voor Economische Geographie. 7e Jaarg. No. 6.

Boekenlijst voor de Zendingsbibliotheek voor Ned.-Indië. [door *W. H. van Helsdingen*. Weltevreden 1916]. 8°.

Boeles (*P. C. J. A.*), Gids voor de kunstverzameling Bisschop in het Friesch Museum te Leeuwarden. Leeuwarden 1913. Met afb. 8°.

Uitg. door het Friesch Genootschap in 1913.

Botha (*C. Grah.*), Some Early Exploring Expeditions and Travels in South Africa. A Lecture.... Cape Town [1916]. With 1 map. 8°.

Brandstetter (*Renw.*), An introduction to Indonesian Linguistics. Four essays. Translated by *C. O. Blagden*. London 1916. 8°.

Asiatic Society Monographs. Vol XV.

Brenier (*Hen.*), Essai d'atlas statistique de l'Indochine française.... (88 graphiques 38 cartes). Hanoi-Haiphong 1914. 4°.

Gouvernement général de l'Indochine

Bulletin éçonomique de l'Indochine, publié par les soins du Chef du Service des affaires économiques. 9e—19e année. N.S. tom. 8—13, 15—18. (No. 49—119). Hanoi-Haiphong 1906—1916. Avec cartes et tabl. 8°.

Gouvernement général de l'Indochine.

Catalogus der Bibliotheek van het Kon. Instituut vóor de Marine te Willemsoord. [Willemsoord] 1916. 8°.

Catalogus der boeken enz. verkrijgbaar bij het Depot van Leermiddelen te Weltevreden. Afd. I, II Batavia 1915-16. 2 deeltjes. 8°.

Catalogus van Leermiddelen, ten behoeve van de Openbare Europeesche lagere scholen enz. Batavia 1915. 8°.

China. The Maritime Customs. I. Statistical Series. No. 2. Quarterly Returns of Trade. No. 188. Oct./Dec. 1915. Shanghai 1915. 4°.

Cotter (*G. de P.*), Contents and Index of the Memoirs of the Geological Survey of India. Vol. XXI—XXXV, 1884 to 1911. Calcutta 1916. 8°.

Delaporte (*L.*). Les Monuments du Cambodge. Études d'architecture Khmère, publiées par —., d'après les monuments au cours de deux missions. Livraison I. Paris 1914. Avec 21 pl. pl°.

Min. de l'instruction Publ. etc. Commission archéol. de l'Indo-Chine

Djajadiningrat (*Hoesein*), De stichting van het „Goenòngan" geheeten monument te Koetaradja. Batavia 1916. Met 3 pl. 8°.

Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Batav. Genootschap (deel LVII, afl. 6).

Echoes from East and West. To which are added stray notes of mine own by *Roby Datta*. Cambridge 1909. 8°.

Episcopaat (Het Belgische) aan het Duitsche Episcopaat [door *D. J.* Kard. *Mercier* e.a.]. Den Haag [1916]. 8°.

Gangoly (*O. C.*), South Indian Bronzes. A Historical Survey of South Indian Sculpture with Iconographical Notes based on Original Sources. With an Introductory Note by *J. G. Woodroffe*. [With] 95 full-page illustr. and 45 smaller pl. Calcutta—London 1915. 4°.

Groot (*J. de*), Het Nederl. Economisch-Historisch Archief. [Batavia 1916]. 8°.

Overdruk uit de Juli-afl. van het Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I., Deel XCIII.

Haan (*J. van Breda de*), De Rijstteelt in Ned.-Indië. Baarn 1916. 8°.

Onze Koloniën. Serie II. No. 8

Helfrich (*O. L.*), Nadere bijdrage tot de kennis van het Engganeesch. ['s-Gravenhage] 1916. 8°.

Overdruk uit de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volk. v. N.-I. Deel 71, afl 3 en 4.

Inventaire alphabétique de la Bibliothèque de l'École Française d'Extrême-Orient (Fonds européen). [Tome] I. Hanoi 1916. 8° maj.

Jaarboek van de Koninklijke Marine, 1914-1915. Uitg. door het Departement van Marine. 's-Gravenhage 1916. 8°.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië. Jrg. 43 (1914). Verhandelingen, 2e Gedeelte. Batavia 1915. Met krtn en pl. 8°.

Jaarverslag (33e) der Deli Spoorweg Maatschappij, gevestigd te Amsterdam 1915. [Amsterdam 1916]. 8°.

Jaarverslag (19e) der Madoera Stoomtram Maatschappij, gevestigd te 's-Gravenhage, [over] 1915. [Amsterdam 1916]. 8°.

Jaarverslag over de Poeloe-Laoet Steenkolenontginning gedurende het jaar 1915. Batavia 1916. 4°.
Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië.

Jaarverslag van de Cultuur Maatschappij Belirie, gevestigd te Amsterdam, 1915. Amsterdam [1916]. 4°.

Jaarverslag van de Cultuur Maatschappij „Gending", 1915. [Amsterdam 1916]. 4°.

Jaarverslag. — Cultuur Maatschappij Seloredjo. Jaarverslag 1915. [Amsterdam 1916]. 4°.

Jaarverslag. — Linschoten-Vereeniging. 8e Jaarverslag, 1915. ['s-Gravenhage 1916]. 8°.

Jasper (*J. E.*) en *Mas Pirngadie*, De Inlandsche Kunstnijverheid in Ned.-Indië. III. De Batikkunst. 's-Gravenhage 1916. Met fig. en pl. 4°.

Kaart van de nieuwe wijken van Weltevreden, aangeboden door Nillmij. Z. pl. [1916]. 8°.

Kate (*H.* [*F. C.*] *ten*), Mélanges anthropologiques. Paris [1915]. 8°.
Extrait de „l'Anthropologie" t XXVI.

Kate (*H. F. C. ten*), Dynamometric observations among various peoples. W. pl. 1916. 8°.
Reprinted from the American Anthropologist N.S. Vol 18. No. 1.

Kemp (*P. H. van der*), Java's landelijk stelsel, 1817—1819. Naar oorspronkelijke stukken. 's-Gravenhage 1916. 8°.

Knox (*Gor. D.*), The Spirit of the Soil, or an account of nitrogen fixation in the soil by bacteria etc. With a foreword by *W. B. Bottomley*. 2d Impression. London 1916. With 17 pl. 8°.

Koch (*D. M. G.*), Na den oorlog. Een onderzoek naar de vermoedelijke wijzigingen in de maatschappelijke structuur van West-Europa en de gevolgen daarvan voor Ned.-Indië. Batavia 1916. 8°.

Krom (*N. J.*), De oudheden van Modjokerto. [Amsterdam 1916]. Met 11 afb. 4°.
Overgedrukt uit: Ned.-Indië Oud en Nieuw, Afl. 3. 1916.

Krom (*N. J.*), Over de dateering van eenige Kawi-geschriften. Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Batav. Genootschap (deel LVII afl. 6).

Landbouwblad (Algemeen) voor Ned.-Indië. Hoofdredacteur *A. de Koning*. Jaarg. I, No. 1 en volg. Soekaboemi 1916. 4°.

Lekkerkerker (*C.*). Eenige cijfers en feiten uit de Oost-Indische staatshuishouding, verzameld door —. Groningen 1916. 8°.

Letters à tous les Français. Patience, Effort et Confiance [par *Em. Durkheim* e.a.] Paris 1916. 8°.

List of Ancient Monuments in Burma [V? Arakan Division]. Rangoon 1916. 8°.

Macnicol (*Nic.*), Indian Theism from the Vedic to the Muḥammadan Period. London a.e. 1915. 8°.
The Religious Quest of India. Ed. by *J. N. Farquhar* and *H. D. Griswold*. [Vol. I].

Mededeelingen van het Agricultuur-Chemisch Laboratorium No. XII. Buitenzorg 1916. 8°.
Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Mededeelingen van het Centraal Rubberstation. No. 1. Batavia [1916]. Met pl. en tab. 8°.

Mededeelingen van het Kina Proefstation. No. I—III. Batavia 1912—1916. Met pl. 8°.
Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Mededeelingen van het Proefstation voor Thee. No. II, VI—X, XII, XIV—XIX, XXI—XXV, XXVII-XXVIII, XXX—XXXIV, XXXVI—XLV. Buitenzorg 1908—15; Batavia 1915-16. Met pl. 8°.
Departement van Landbouw.

Mokrani Boumezrag el-Ouennoughi, Katrandji Abderrahmane, L'islam dans l'armée française. [Texte arabe et] Traduction. [Paris 1916?]. Avec pl. 8°.

Overzicht (Statistisch) der geneeskundig behandelde paarden van het Ned.-Indische leger over het jaar 1915. Batavia 1916. 8°.

Pandecten van het Adatrecht. II. Het voorkeurrecht op grond en het genotrecht op grond. Amsterdam 1915. 8°.
Koloniaal Instituut te Amsterdam. Mededeeling No. IV. Afd. Volkenkunde No. 2

Pleyte (C. M.), Padjadjaran's overgang tot den Islâm volgens de Buitenzorgsche overlevering. Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Batav. Genootschap (deel LVII, afl. 6)

Policy (Indian Archaeological), 1915, being a resolution, issued by the Governor General in Council on the 22nd October 1915. Calcutta 1916. 8°.

Proceedings of the Parliament of South Australia. With copies of documents ordered to be printed. 1915. Adelaïde 1916. 3 vol. fol.
Op den voorhandschen titel: South-Australia Blue Book.

Rapports et procès-verbaux d'enquête de la Commission instituée en vue de constater les actes commis par

l'ennemi en violation du droit des gens..... II-III/IV. Paris 1915-1916. 4°.

République française. Documents relatifs à la guerre, 1914-1915.

Regenwaarnemingen in Ned.-Indië. Jaarg. 37 (1915). Deel I. Dagelijksche regenval. Batavia 1916. 8°.

Bewerkt en uitg. door het K. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia

Reizen in Zuid-Afrika in de Hollandse tijd, uitg. door *E. C. Godée Molsbergen*. Deel I. 's-Gravenhage 1916. 8°.

I. Tochten naar het Noorden, 1652—1686. Met 3 krtn. en 9 pl. Werken uitg. door de Linschoten-Vereeniging XI.

Report of the Library Syndicate for the year ended 31 Dec. 1915. Cambridge 1916. 4°.

Cambridge Univ. Library. (From the Univ. Reporter 1915/16).

Report of the Superintendent, Archaeological Survey, Burma, for the year ending 31st March 1916. Rangoon 1916. With 4 pl. fol.

Report on the Progress of Agriculture in India for 1914-15. Calcutta 1916. 8°.

Report (Annual) of the Archaeological Survey of India, 1912/13. Edited by *Jo. Marshall.* Calcutta 1916. With pl. 4°.

Idem, 1913/14. Part I. Calcutta 1915. With pl. 4°.

Report. — Louisiana State Museum, New Orleans. 5th Biennial Report of the Board of Curators, 1914-1915. New Orleans 1916. With pl. 8°.

Report (Summary) of the Geological Survey, Department of Mines, for the calendar year 1915. Ottawa 1916. With charts. 8°.

Revue Indo-Chinoise. 10e Année. No. 49—72. Tome V. (N.S. tom. I, II). Hanoi 1907. 8°.

Idem, tom. IX—XXV. Hanoi 1908—1916. Avec pl. 8°.

Incomplète.

Roorda (*T. B.*). — Tentoonstelling van Buddhistische Kunst in het Rijks Ethnographisch Museum. Algemeene Inleiding over deze kunst, door *T. B. Roorda*. De beteekenis der tentoongestelde beelden en schilderijen in 't kort geschetst door *M. W. de Visser*. [Haarlem 1916?]. 2 deeltjes. Met afb. 4°.

Overgedrukt uit: Oude Kunst V.

Sandberg (*C. G. S.*), De Nederlandsche koloniale politiek. Utrecht 1916. 8°.

Verschenen in: Dietsche Stemmen. Jaarg. 1 No. 5 en 6.

Statuten en Huishoudelijk Reglement van de Vereeniging voor Christelijke Scholen.... Batavia 1916. 8°.

Statuten en Huishoudelijk Reglement van het Perkarbeiders-Hospitaal te Banda-Neira. Amboina 1916. 8°.

Svensson (*Jon*). Nonni dan Manni, jaïtoe tjeritera dari hal doea anak laki-laki dipoelau IJsland. Terkarang oleh—. Didjawikan oleh *Ph. Palit* dan *H. Tinangon*. Menado [1916]. 8°.

Iman dan 'Ilmoe. Serie II. No. 2.

Uilkema (*K.*), Het Friesche Boerenhuis. Onderzoek naar het ontstaan van het tegenwoordige boerenhuis in Friesland. Leeuwarden 1916. 2 deeltjes. 8°.

I. De tekst. II. De platen.
Uitg. door het Friesch Genootschap.

Veen (*Hen. van der*), De Noord-Halmahera'se taalgroep tegenover de Austronesiese talen. Proefschrift. Leiden 1915. 8°.

Verslag betreffende den dienst der Opiumregie van het jaar 1915. Batavia 1916. Met krtn en tab. 4°.

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië over het jaar 1915. 1e en 2e gedeelte. Batavia—Weltevreden 1916. 4°.

2e Ged.: Statistieken.

Verslag omtrent den toestand der Ned. Handel-Maatschappij en hare handelingen in het boekjaar 1915. Z. pl. [Amsterdam? 1916]. 4°.

Verslag over de Burg. Openb. Werken in Ned.-Indië over het jaar 1913. 5e Gedeelte: Irrigatie, waterafvoer en waterkeering. A. Batavia 1916. Met pl. en krtn. 4°.

[*Verslag* van Commissarissen aan Aandeelhouders der] Kawi Koffie Cultuur-Maatschappij, 1915. [Amsterdam 1916]. 4°.

Verslag van de Cultuur-Maatschappij „Maron", 1915. [Amsterdam 1916]. 4°.

Verslag van de Gouv. Automobieldiensten en transporten in eigen beheer over het jaar 1915. Batavia 1916 Met tab. 4°.

Departement van Gouv.-Bedrijven in Ned.-Indië.

Verslag van den Directeur aan aandeelhouders der Cultuur Maatschappij „Sedatie" over 1915. Soerabaja [1916]. 4°.

Verslag van de onderafd. Cheribon van „Het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie" over het jaar 1915. Soerabaja 1916 8°.

Verslag.—Cultuur-Maatschappij „Pradjekan-Tangarang". Verslag over het Boekjaar 1915. Amsterdam [1916]. 4°.

Verslag.—Koloniale Bank. Verslag over het boekjaar 1915. [Amsterdam 1916]. 4°.

Verslagen over de schending van het volkenrecht in België.... [Ie Deel]. Met 5 pl. Parijs—Nancy [1915?]. 8°.
Idem, IIe Deel. Den Haag [1916]. 8°.

[Uitg. door de] Officieele Commissie van den Belgischen Staat.

Verslag van den President van de Javasche Bank en van den Raad van Commissarissen over het 88ste Boekjaar 1915/1916 uitgebracht in de alg. vergadering.... op 27 Juli 1916. Batavia 1916. 8°.

Verslag van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië over het 21[e] jaar, 1915. Soerabaja 1916. Met tab. 8°.

Verslag van het Volkscredietwezen loopende tot medio Juni 1916. Met 9 bijlagen. Weltevreden 1916. gr. 4°.

Verslag (Algemeen) van het Inlandsch Onderwijs in Ned.-Indië over 1914. Batavia 1916. 2 deelen. 4°.
I. Tekst. II. Staten en tabellen.

Verslag. — Billiton-Maatschappij. Verslag over het boekjaar 1915. Z. pl. [1916]. 8°.

Verslag (Jaarlijksch) der School tot opleiding van Ind. artsen te Weltevreden, over het schooljaar 1914-1915. Batavia 1916. 8°.

Verslag. — Museum voor land- en volkenkunde en Maritiem museum „Prins Hendrïk", te Rotterdam. Verslag over het jaar 1915. 32e Jaarverslag. [Rotterdam 1916]. Met 2 pl. 8°.

Wawo-Runtu (oud-Majoor *A. L.*), Rede uitgesproken op 18 Dec. 1915 bij gelegenheid der alg. vergadering der „Perserikatan Minahasa" [Menado? 1916]. 8°

Waxweiler (*Ém.*), La Guerre de 1914. La Belgique neutre et loyale. Paris-Lausanne 1915. 8°.

Waxweiler (*Ém.*), Le Procès de la Neutralité Belge. Réplique aux accusations. Paris-Lausanne 1916. 8°.

Wet van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde te Leeuwarden. Z.j. [Leeuwarden 1916?]. 8°.

Zimmermann (*Vict.*), Een en ander over het tweede huwelijk van Pakoeboewânâ X. Batavia 1916. 8°.
Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Batav. Genootschap (deel LVII afl. 6)

Notulen der achtste Directievergadering, gehouden op Vrijdag 13 October 1916.

Aanwezig de Directieleden: W. J. COENEN, voorzitter, Dr. G. A. J. HAZEU, ondervoorzitter, V. ZIMMERMANN, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. H. DJAJADININGRAT, Dr. F. D. K. BOSCH, P. J. OTT DE VRIES, en de adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de Directieleden C. M. PLEYTE, J. P. MOQUETTE, Dr. E. MORESCO.

I. De voorzitter spreekt bij de opening der vergadering zijn' dank uit voor de hartelijke woorden, op 13 Sept. l. l. hem gewijd door zijnen plaatsvervanger. De notulen dier bijeenkomst worden na eene kleine discussie goedgekeurd en gearresteerd.

II. Bij de rondvraag brengt de Heer Dr. HAZEU een schrijven ter tafel van Mr. VAN OSSENBRUGGEN, die daarmee een opstel inleidt van een zijner oud-leerlingen, Raden PRAWOTO, ass.-wedono van Kali-Angkrik, over Javaansch dievenbijgeloof. Ook volgens Dr. HAZEU komt dit wel in aanmerking voor opname in het Tijdschrift. Het handschrift wordt voor advies in handen gesteld van eene commissie, bestaande uit de H. H. SCHUMANN en DJAJADININGRAT.

III. Dr. BOSCH:

a. deelt mede, dat het grootste deel der beelden, die met het oog op de verbouwing eene tijdelijke plaats hadden gekregen in de open lucht of onder de colonnades, voor zijn vertrek naar Bali is herplaatst. Voor de vier Buddha's van Boroboedoer zullen in de ondiepe

nissen achter de pilaren in de vestibule voetstukken worden gemetseld. In de rotonde zijn de beelden zooals vroeger naar het geographisch principe opgesteld Aan de Polynesische beelden van de Preanger zal elders bij soortgelijke een plaats worden aangewezen. Nadat de middenbank in de rotonde zal zijn aangebracht, zal de herplaatsing van alle beelden haar beslag krijgen.

b. Dit feit geeft hem aanleiding de uitgave van een' nieuwen catalogus der oudheidkundige verzameling te bepleiten. De eenige, die thans aan bezoekers kan worden verstrekt, is die van GROENEVELDT, uitgegeven in 1887, welke verouderd mag heeten. Niet alleen is de collectie sinds dat jaar meer dan verdubbeld, maar er zijn zoovele ontdekkingen gedaan, zoovele nieuwe gezichtspunten geopend, dat de beschouwingen en verklaringen van toen niet meer kunnen worden aanvaard. Herdruk van dezen catalogus, zelfs al werd hij vermeerderd met de jaarlijks in de Notulen verschenen supplementen, is dus niet gewenscht. Met de bewerking van eenen geheel nieuwen naar den tegenwoordigen stand der wetenschap zal Dr. BOSCH zich gaarne belasten. Op de verschijning hiervan kan echter het groote publiek niet wachten. Als binnenkort de oude catalogus is uitverkocht, bestaat dringende behoefte aan een' beknopten gids in den trant van dien der goudkamer, in Hollandsche en Maleische oplage, en liefst door reproducties van enkele der mooiste beelden van de collectie aantrekkelijker gemaakt. Spreker vraagt machtiging met de samenstelling na afloop der herplaatsing te mogen beginnen.

Hiermede is tot voorlichting van het groote publiek, bevoral het Inlandsche, nog niet genoeg gedaan. Z.i. bestaat er aanleiding in dit Museum de methode na te volgen, die o. a. in het door den Regent van Modjokerto gestichte Museum met veel succes wordt toegepast. Daar zijn in het Hollandsch en Javaansch overzichten van de

Javaansche geschiedenis en de Hindoe-mythologie opgehangen, benevens eene vergelijkende tabel van het oude alphabet der inscripties met de nieuw-Javaansche karakters enz. Bovendien draagt ieder beeld en iedere beschreven steen eene korte beschrijving. De belangstelling is ongedacht groot geweest. Zonder overdrijving kan gezegd worden, dat de Modjokertosche collectie de Javanen dichter bij hun eigen geschiedenis heeft gebracht.

Dit nu kan van de Bataviasche verzameling, die zooveel grooter en vollediger is, niet gezegd worden. Voor de inlanders, die hier Zondags in grooten getale komen om het moois in de goudkamer te zien, zijn de beelden „batoe sadja". Met deze feiten voor oogen dient eene poging gewaagd te worden om ook deze collectie onder het geestelijk bereik van het publiek te brengen, al dient erkend te worden, dat in den Oosthoek, waar de geschiedenis die van het volk is, de kansen gunstiger staan dan in Batavia met zijne gemengde bevolking. Dr. BOSCH stelt zich voor de te Modjokerto gevolgde methode toe te passen door het aanbrengen van overzichten der Javaansche geschiedenis en mythologie, haar uit te breiden door het ophangen van oudheidkundige kaarten en van foto's der tjandi's, vanwaar de stukken afkomstig zijn. De kosten kunnen zich beperken tot het drukken of calligrafeeren van overzichten en bijschriften, het maken van foto's naar negatieven, die de Oudheidkundige Dienst gaarne ter reproductie afstaat, en het inlijsten van afbeeldingen en verklaringen.

Het plan van den Heer BOSCH, in rondvraag gebracht, vindt groote sympathie bij Dr. HAZEU, die het voorbeeld van Modjokerto bijna beschamend zou willen noemen. De heer ZIMMERMANN oppert de bedenking, dat de aan de beelden en tegen de wanden bevestigde verklaringen den aesthetischen indruk zullen bederven. De Heer BOSCH geeft toe, dat de aanblik eenigszins zal lijden, maar vraagt, wat meer weegt: de aesthetische of de in-

tellectueele beteekenis? De Heer ZIMMERMANN wenscht alleen te overwegen, of het doel niet op andere wijze te bereiken is, b.v. door een' beknopten catalogus als die der goudkamer, die grif is verkocht. De H. H. HAZEU en BOSCH zijn van meening, dat het beoogde resultaat niet even goed aldus te verkrijgen is. Zien is iets anders dan een' catalogus bestudeeren. Belangstelling mag ook hier wel verwacht worden: naast het oppervlakkig kijkend groote publiek komen ook wel meer ontwikkelden.

De Heer BOSCH wordt tot de voorgestelde maatregelen gemachtigd.

c. heeft uit Holland van den Heer KROM het opstel van den Heer VAN STEIN CALLENFELS terugontvangen (zie Notulen April sub Xb, in druk bladz. 40) met de mededeeling, dat het hem aangenaam was eene klakkeloos geuite meening niet aan openlijke kritiek blootgesteld te zien. Hij heeft eene kleine wijziging aangebracht, waardoor het betoog niet geschaad wordt. Het aldus geredigeerde stuk zal den Heer CALLENFELS ter inzage worden toegezonden, en daarop in het Tijdschrift worden geplaatst.

d. ontving door bemiddeling van den Resident van Pekalongan een ring, waarvoor *f* 100.— werd gevraagd, doch die de eigenaar thans voor *f* 65.— wil afstaan.

Aangekocht.

e. vraagt machtiging de op aanvraag dezerzijds van 29 Juni '16 toegezonden oudheden van Kaoeman Bangsal, bestaande uit 4 gouden en 2 zilveren ringen, overeenkomstig de schatting aan te koopen voor *f* 146.—.

Gemachtigd. Zie IX sub 9.

f. heeft door tusschenkomst van den Heer J. L. MOENS ontvangen twee gouden plaatjes met sporen van inscriptie, welke de Heer R. DUIJVETTER, opzichter B. O. W. te Semarang, voor de oudheidkundige verzameling aanbiedt.

Aanvaard. Dank betuigen.

g. stelt voor van den Heer VAN STEIN CALLENFELS voor de prijs van *f* 2.50 over te nemen: twee gouden

zegelringen, een bronzen zegelring met inscriptie, benevens een koraal, gevonden bij de tempels te Gedong Sângâ bij Wonosobo.

Goedgekeurd

h. geeft op verzoek van den voorzitter een overzicht van zijne reis naar Bali.

Na van hier den 7en Sept. te zijn vertrokken, hebben zich de H. H. BOSCH en SCHWARTZ via Soerabaja naar Singaradja begeven. Het gelukte den Heer SCHWARTZ, een meesterhoutsnijder te bewegen een model van de poeri aldaar te maken. Betaling werd alleen aanvaard voor de helpers: de „meester" zelf was niet gewoon tegen betaling te werken.

Daarop bereikte men dwars door het eiland, met een dag oponthoud te Den Paser, Karang Asem, waar de thans regeerende Goesti Bagoes in zijn poeri verblijf verschafte. Er werd nu onderzoek gedaan naar de plechtigheden, die na den dood van Goesti Djlantik hadden plaats gehad; niet onnoodig, want het bleek, dat vele uit de literatuur gemaakte aanteekeningen aangevuld of verbeterd konden worden, en dat verscheidene gebruiken te Karang Asem anders geschiedden dan in andere landschappen. Maar tevens werd duidelijk, dat, gelijk altoos, moeilijk achter het waarom dezer vormen te komen is, aangezien de pedanda's, desgevraagd, niet aarzelen een antwoord te verzinnen. In het werk, dat beide onderzoekers gaan samenstellen, zullen dus menigmaal alleen feiten worden geconstateerd, waarvan men de verklaring schuldig blijft.

Eene eigenaardige ontmoeting, die hij de vermelding in de notulen waardig achtte, had de Heer BOSCH in de poeri Agoeng. Terwijl hij de merkwaardige motieven van dit oude vorstelijke verblijf bekeek, trad eene statige, eenigszins vrijmoedige dame op hem toe. Zij bleek de tante van Goesti Bagoes en moeder van twee in 1908 naar Djembrana verbannen vorstenzonen te zijn. Bij

voortgezette bezichtiging van de poeri trof de beide bezoekers een beeldwerk, voorstellende het karnen van den Oceaan, hetwelk merkwaardig overeenkwam met een stuk uit Kediri in dit Museum (nl. No. 383a van de archaeol. verzameling). Alles moest er op worden gezet om het Ballsch werk te verkrijgen. Goesti Bagoes verwees naar zijne tante, deze naar hare beide zonen als eigenaars. Voorwaarde zou natuurlijk hunne terugroeping zijn. Ondanks herhaald aandringen was bij het vertrek van den Heer BOSCH het begeerde beeld nog niet voor de collectie gewonnen. Steeds had zij uitvluchten. Of sindsdien de Heer SCHWARTZ misschien is geslaagd?

IV. De Heer OTT DE VRIES vestigt de aandacht op de hooge bedragen, die maandelijks voor de electrische verlichting der Museumgebouwen worden uitgegeven. Men zou, daar het doel alleen is contrôle, met waaklampjes van minder lichtsterkte kunnen volstaan. Reductie op gebruik van electriciteit des nachts is niet te verkrijgen.

Aan een commissie, samen te stellen uit de H. H. PLEYTE, MOQUETTE, BOSCH, wordt opgedragen te onderzoeken, of het mogelijk is de verlichting des avonds en des nachts met minder kosten te doen plaats hebben.

V. De voorzitter acht zich verplicht mededeeling te doen enz.

De vergadering gaat accoord met het beleid van den voorzitter.

VI. De Heer ZIMMERMANN wenscht over de contributies te spreken, doch geeft den voorrang aan een punt, dat de voorzitter aan de orde zal stellen.

VII. De Heer DJAJADININGRAT:

1. heeft van overste VELTMAN in Atjeh eene nota over Pidië ontvangen, bestemd voor het Tijdschrift.

De beoordeeling wordt opgedragen aan de H. H. MOQUETTE en DJAJADININGRAT.

2. verzoekt namens den Heer MOQUETTE om eene beslissing te nemen in zake de al of niet toelating van vereenvoudigde spelling in het Tijdschrift en daarmede ook de andere publicaties van het Genootschap. Dit naar aanleiding van het opstel van den Heer EDW. JACOBSON (Notulen Sept. sub V; blz. 122).

De Heer HAZEU voorziet, dat binnen eenigen tijd eene andere spelling zal komen. Zij mag voor Indië wel gewenscht heeten, omdat zij het aanleeren der Nederlandsche taal door Inlanders zal vergemakkelijken. Het gangbaar bezwaar is eene quaestie van gewoonte.

De Heer DJAJADININGRAT releveert het bezwaar van den Heer MOQUETTE, of niet het Bataviaasch Genootschap, dat den steun van het Gouvernement geniet, gehouden is de officieele spelling te gebruiken; de regeeringsstukken zijn immers alle in de oude schrijfwijze gesteld.

De Heer OTT DE VRIES noemt daarnevens het practisch bezwaar van de correctie der drukproeven. Dit zouden de schrijvers zelf moeten doen, opdat niet tegen de nieuwe regels worde gezondigd. En wenschelijk ware ook boven de betreffende stukken te zetten: vereenvoudigde spelling.

De Heer SCHUMANN merkt op, dat de redactie geen opstellen zou weren, waarin eene oudere spelling dan die van De Vries en Te Winkel is gebruikt, gelijk dan ook de regeering lang de schrijfwijze: regt, met g enz. heeft gehandhaafd.

De vergadering, overwegende, dat het Gouvernement te eeniger tijd zal meegaan met het streven naar vereenvoudiging van spelling, besluit de in nieuwe schrijfwijze aangeboden stukken op te nemen op verantwoordelijkheid der auteurs.

VIII. De voorzitter deelt mede enz.

De vergadering is geneigd het nuttig doel der Bibliotheekvereeniging te bevorderen, doch wenscht, daar zij buiten de voorbereiding werd gelaten, eenigen waarborg omtrent de te kiezen richting.

IX. Hierop worden nog aan de orde gesteld de ingekomen stukken, die in rondlezing zijn geweest:

1. Herinnering, bij missive no. 958, Weltevreden 13 Sept. 1916, door den wd. Chef van het Encyclopaedisch Bureau, aan zijn verzoek van 15 Juli, no 888, om ethnografica van Simaloer uit de collectie EDW. JACOBSON te mogen laten fotografeeren in de Topographische Inrichting.

Reeds behandeld in de vergadering van 13 Sept. l.l. (III sub 8, blz. 115).

Antwoord verzonden 16 Sept. 1916.

2. Bericht van goede ontvangst door den Heer P. VAN GENDEREN STORT, Den Haag 10 Juli 1916, van honorarium en exemplaren zijner Dajaksche Woordenlijst.

Informatie.

3. Schrijven van den Heer C. CANNE (Resident van Djokdjakarta) d.d. 11 Sept. 1916, waarbij een afschrift wordt aangeboden van: „Project Ceremonieel tot de plegtige promulgatie te Djocdjakarta van de gewigtige en heugelijke tijding der vereeniging van Holland met het Fransche Keijzerrijk".

Bedankt.

4. Brief van den Directeur van het Museum voor Land- en Volkenkunde enz. te Rotterdam, 16 Juli 1916, waarin dank betuigd wordt voor afgestane dubbelen, en verzocht wordt om door bemiddeling van het Genootschap te ontvangen een of meer koedjangs (bamboekapmessen), zooals die in Lebak worden aangetroffen.

Nader advies inwinnen van den Heer PLEYTE.

5. Missive no. 2816, Koepang 27 Augustus 1916, van den Ass.-Resident van Zuid-Timor en Eilanden met het

bericht, dat hij de gereedstaande moko's met eene op Alor te vervaardigen beschrijving en de hem geleende boeken tegelijk zal opzenden.

Informatie.

6. Aanbieding bij dienstnota no. 146, Bandoeng 8 Sept. 1916, van een exemplaar der „Aanwijzingen omtrent de organisatie der a. s volkstelling en bevolkingsregisters".

Bedankt.

7. Missive no. 16236/44, dd. 18 Sept. 1916, van den Resident van Pasoeroean, waarbij worden aangeboden 2 gouden armbanden en 4 gouden vingerringen, in een gebroken aarden potje opgedolven te Djapanan, (onder-) district Gempol, afd. Bangil met proces-verbaal van de vondst.

Van deze voorwerpen zijn reeds vele exemplaren aanwezig. Terugzenden.

8. Schrijven no. 4a/36, 22 Sept. 1916, van den Ass.-Resident van Modjokerto, betreffende 4 gouden en 2 zilveren ringen, gevonden te Kaoeman Bangsal, onderdistrict Bangsal, Modjosari, den Directeur van O. en E. 25 Mei l.l. aangeboden, waarvan ingevolge diens renvooi no. 21258R (10 Juni 1916), opzending is verzocht door de directie van het Bat. Genootschap op 29 Juni 1916.

Zie notulen dezer vergadering III sub e (blz. 140).

9. Brief van den Heer H. P. LOING, topograaf te Bandjermasin, 28 Sept. 1916, ten geleide van drie door hem ingevulde woordenlijsten-Holle van de Penjaboeng-, Sepoetan-, en Penihing-Dajaksche talen, met schetskaartje.

Gevoegd bij de verzameling in de Handschriften-afdeeling. Bedankt 14 Oct. 1916.

10. Aanbieding, bij missive no. 404, Weltevreden 4 Oct. 1916, door de Commissie voor de Volkslectuur, van een handschrift van Mangoen di Karia te Serang, getiteld: „Kepamalian Oerang Soenda", ter eventueele uitgave door het Genootschap.

In handen gesteld van de H. H. PLEYTE en DJAJADININGRAT.

X. Verzocht heeft van de ledenlijst geschrapt te worden:

J. B. VAN DER HOUVEN VAN OORDT, te Weltevreden; terwijl zich voor het lidmaatschap hebben opgegeven:

J. L. MOENS, ing. B. O. W., te Weltevreden, en Mr. H. A. IDEMA te Sampang (Madoëra).

XI. Wegens het vergevorderd uur wordt de vergadering door den voorzitter gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 6 November 1916.

G. A. J. HAZEU,
wd. Voorzitter.

P. GEDIKING,
adj.-secretaris.

Notulen der negende Directievergadering, gehouden op 6 November 1916.

Aanwezig: de Directieleden Dr. G. A. J. HAZEU, vice-president, V. ZIMMERMANN, J. P. MOQUETTE, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN, Dr. F. D. K. BOSCH, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES, en de Adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de Directieleden W. J. COENEN, C. M. PLEYTE en Dr. E. MORESCO.

I. De wd. voorzitter wijdt, gelijk voor 2 maanden, enkele woorden aan de familieredenen, die den Heer COENEN verhinderen deze vergadering te presideeren.

II. De notulen der vorige vergadering, zijnde die van 13 October l.l., worden goedgekeurd en gearresteerd.

III. Aan de orde worden gesteld de ingekomen stukken:

1. Schrijven van den vice-Consul der Nederlanden te Kaapstad, 9 September 1916, waarin verzocht wordt om proeven van houtsoorten, in den tijd der O. L. Compagnie voor meubelen in gebruik en om foto's dier meubelen, met afschrift van een daartoe tot hem gericht schrijven der »South African National Society".

De Heer ZIMMERMANN heeft zaakkundig advies ingewonnen van den Heer HULSWIT, die meent, dat in den Compagniestijd voor meubels alleen gebruikt werden ebbenhout en sanohout, waarvan hij monsters beloofde te verschaffen.

Deze monsters worden thans ter tafel gebracht. Besloten wordt ook een specimen van ijzerhout te Buitenzorg aan te vragen.

De drie genoemde houtsoorten zullen met het boekje van mevr. SERRURIER-TEN KATE over de Compagnieskamer naar Kaapstad worden gezonden, terwijl de aandacht zal worden gevestigd op een opstel over Oud-Oostindische meubelen, van de hand van W. J. OOSTERHOFF, voorkomende in Elsevier's Maandschrift 1898, No. 10.

2. Schrijven van Kolff & Co., 10 October 1916, waarbij eenige uitverkochte edita worden aangeboden in ruil voor deelen van het Daghregister. Verzocht wordt voorts om eene speciale regeling met de firma, terwijl zij zich aanbeveelt voor alle leveranties.

De vergadering overlegt, of de firma KOLFF al dan niet het recht heeft eene der uitgaven van het Genootschap (de Haan, Priangan, blijkens den pas verschenen antiquariaatscatalogus, no. 4264) te verkoopen voor de oude prijs (*f* 24.—), terwijl zij het verkrijgt voor het tegenwoordige, gehalveerde bedrag, nog verminderd met 25 pct. korting (*f* 9.—).

De inzichten hieromtrent zijn verdeeld.

Een overzicht van het vroeger verhandelde omtrent de verhouding tot de boekhandelaars zal worden samengesteld.

Aan den bibliothecaris wordt overgelaten, al of niet op den ruil in te gaan.

3. Congreskaart voor het Algemeen Ned.-Ind. Bodemcongres, toegezonden door den secretaris van het N. I. Landbouwsyndicaat, (Soerabaja 12 October 1916).

Informatie.

4. Aanbieding door den wd. Chef van het Encyclopaedisch Bureau, Weltevreden 14 Oct. 1916, van „Mededeelingen van het Bureau voor de Bestuurszaken der Buitenbezittingen enz. afl. XI".

Reçu geteekend teruggezonden.

5. Aanbieding door de Idjen-Commissie, no. 128, Weltevreden 14 Oct 1916, van een rondschrijven betreffende de Idjen-expeditie, voorgenomen door de Kon. Natuurk. Vereeniging, met verzoek om steun.

De Heer Moquette vestigt de aandacht op vroegere oudheidkundige vondsten in die streek en wenscht, dat aan de Commissie worde verzocht van eventueele ontdekkingen aan het Genootschap kennis te willen geven.

Dr. Bosch stelt voor, dat de Oudheidkundige Dienst zich uit eigen hoofde met de expeditie-commissie in verbinding zal stellen.

Subsidie kan de Directie niet verleenen, maar zij zal hare sympathie met het ontvouwde plan betuigen en inteekenen op de later uit te geven monografie.

IV. Ingekomen is voorts een rapport van den Heer H. J. E. F. Schwartz betreffende zijne reis naar Bali en de bestellingen, aldaar gedaan. Dit stuk wordt in rondlezing gezonden met de bij den penningmeester ingediende verantwoording der daarvoor toegestane gelden. Een beschilderd doek, bij de verbrandingsplechtigheden op de verhooging der pedanda's gebruikt, voorstellende een tafereel uit de Ramayana, en door den vorst afgestaan, wordt in de vergadering vertoond (zie blz. 167).

V. De Heer Bosch brengt bij de rondvraag ter tafel de gouden beeldjes, door hem bedoeld in eene spoedaanvraag, die tusschen deze en de vorige vergadering heeft gecirculeerd. Deze twee beeldjes, toebehoorende aan de Chineezen Oei Tjoen Bie en Oei Tjoen Jio (Boekatedja, afd. Poerbolinggo, res. Banjoemas) zijn niet bijzonder fraai, maar verdienen in de verzameling te worden opgenomen; het advies tot aankoop voor *f* 120.— heeft reeds de instemming der directieleden verworven.

VI. De Heer Ott de Vries deelt mede, dat hij den voorzitter der Bibliotheekvereeniging tot het gewenschte gesprek met den Heer Coenen bereid heeft gevonden. De wd. voorzitter brengt den Heer Ott de Vries voor de behartiging onzer belangen dank. Het resultaat van de gedachtenwisseling is nog niet bekend.

VII. De Heer ZIMMERMANN wenscht het punt van de wijziging der contributies, waarvoor ter vorige vergadering geen tijd overbleef, thans aan de orde te stellen.

Hij releveert twee gevallen, die eene uitzondering op den bestaanden regel wenschelijk maken.

De wd. voorzitter vestigt er de aandacht op, dat de aangelegenheid der contributies reeds herhaaldelijk is besproken (hij heeft met het oog op de besprekingen uit de Notulen een overzicht doen samenstellen); ofschoon nauwelijks verwacht kan worden, dat nieuwe gezichtspunten aan den dag zullen treden, wettigen de veranderde tijdsomstandigheden eene herhaalde behandeling der zaak.

De Heer ZIMMERMANN noemt cijfers: er zijn 129 leden, die *f* 10.— per kwartaal; 7, die *f* 7.50; 19, die *f* 5.— betalen. De beide laatste categorieën zijn ass.-residenten en controleurs. Ging men, om meerderen tot het lidmaatschap te bewegen, tot halveering der bijdragen over, dan zouden de inkomsten, uit contributies verkregen, slechts bedragen *f* 2875 per jaar inplaats van *f* 5750, eene bedenkelijke vermindering. De Heer ZIMMERMANN heeft zich het omvangrijk werk getroost van uit den Regeeringsalmanak namen en adressen te verzamelen van de ambtenaren B. B., die voor het lidmaatschap in aanmerking zouden komen. Het blijkt, dat van de 358 controleurs maar 19, van de 50 aspiranten geen enkele, van 165 ass.-residenten 7, van 71 patihs 1, van 66 regenten 4, van 35 residenten 11 lid zijn van het Bataviaasch Genootschap. Zal men nu aan deze alle de gereedliggende circulaire verzenden, dient dan daarin meteen de contributieverlaging te worden vermeld? of zal men eerst den uitslag afwachten, en eene vermindering in petto houden? Traden alle aangeschrevenen toe, dan zou dit een totaal van *f* 16000 inkomsten uit contributie beteekenen, of bij vermindering tot de helft nog *f* 8000. Maar het is niet te verwachten, dat men met dezen maatregel allen tot toetreden zal bewegen.

De Heer HAZEU wijst op nieuwe categorieën, die in aanmerking komen: leeraars, leerlingen der Bestuursschool, inlandsche onderwijzers. Men zou een goedkoop lidmaatschap kunnen instellen zonder stemrecht en voor deze rubriek een nieuwen naam invoeren.

De Heer SCHUMANN stelt voor, dat in gevallen van mindere draagkracht het bestuur het quotum bepaalt, gelijk zulks bij de Ind. Juristenvereeniging geschiedt ten opzichte van de inlandsche rechtskundigen.

De wd. voorzitter constateert eene stemming om iets te doen in deze quaestie. Men moet het toetreden van inlandsche leden vergemakkelijken. De genoemde noviteit eischt eene reglementswijziging en daarmee eene algemeene vergadering. Voor het in studie nemen van deze en het uitbrengen van advies over bij diezelfde gelegenheid te behandelen andere punten verklaren op uitnoodiging van den voorzitter zich de Heeren ZIMMERMANN en SCHUMANN gaarne bereid.

De Heer ZIMMERMANN wenscht c. q. ook ten opzichte van de Europeesche leden ingrijpend te werk te gaan. Of de contributie halveeren òf naar een voorstel, indertijd door den Heer ROUFFAER (Notulen jrg. 1909, blz. 133) gedaan, donateurs ad *f* 100.— te benoemen. Maar wat dit laatste betreft, met welk recht zal men zulks thans instellen en wat kan men hun aanbieden? Men zou nu eerst deze circulaire kunnen verzenden, en bij eventueele verlaging der contributie eene tweede. Hoe meer genoemd, hoe beter.

De Heer OTT DE VRIES meent, dat het Genootschap te weinig populair is.

De Heer HAZEU acht den toestand beter dan vroeger: meer bezoek; meer krachten aan 't werk; catalogi in voorbereiding. Doch een instituut van land- en volkenkunde heeft nu eenmaal grenzen, wat betreft de publieke belangstelling. Het kan niet zoo populair worden als een bioscoop.

Ingaande op deze vergelijking releveert de Heer ZIMMER-

MANN, dat in vroegere vergaderingen het denkbeeld van bioscoopvoorstellingen reeds ter sprake kwam en toen niet geheel en al verworpen werd. Hij zoude zich kunnen denken, dat bioscoopvoorstellingen (of lichtbeelden, wat op hetzelfde neerkomt) b.v. van de reis der H.H. BOSCH en SCHWARTZ naar Bali genoegzaam wetenschappelijk belang zouden hebben om door het Genootschap ondernomen te worden. Verder zouden in aanmerking komen tafereelen uit het volksleven, beelden uit de cultures. Doch de middelen ontbreken. Een ander punt is de weinige afwisseling in de publicaties. Men zou de controleurs moeten aanmoedigen tot het inzenden van allerlei uit hun ervaring ter opname in het Tijdschrift.

De Heer OTT DE VRIES wijst er nogmaals op, dat men werkelijk het Genootschap te weinig kent.

De Heer DJAJADININGRAT memoreert het tweede voorstel van den Heer ROUFFAER: om vertegenwoordigers te benoemen in Oost- en Midden-Java; gelijk thans reeds de Heer VAN STEIN CALLENFELS vrijwillig bezig is voor het Genootschap en zijne uitgaven te werken.

De Heer OTT DE VRIES wijst er op, dat de bezoekers van het Museum uitleg behoeven, gelijk die elders b.v. in Engeland wordt gegeven. Onder leiding ziet men zooveel meer. De Inlanders moeten worden rondgeleid.

De Heer ZIMMERMANN is van meening, dat die, welke 's Zondags het Museum vullen, hier afleiding zoeken en niet op den trap van ontwikkeling staan, dia Javanen en Soendaneezen hebben bereikt, hetgeen de Heer DJAJADININGRAT meent te moeten betwijfelen. Het voorstel van Dr. BOSCH in de vorige vergadering ging reeds in de gewenschte richting. De lezing van den Heer MOOJEN over Bali, uit artistiek oogpunt, hervat de Heer OTT DE VRIES, is een succes geweest. Waarom zou het Genootschap niet iets soortgelijks doen? De Heer HAZEU vermeldt de teleurstellend matige belangstelling, die dadelijk na de Gajo-expeditie eene met opoffering van veel tijd

ingerichte tentoonstelling met toelichting hier in het Museum heeft gevonden

Hebben bioscopische vertooningen bezwaar, men zou sprekers kunnen uitnoodigen, meent de Heer BOSCH. De Heer HAZEU herinnert er aan, dat lezingen ook vroeger hebben plaats gehad, b. v. die van ADOLF BASTIAN en Dr. A. W. NIEUWENHUIS. Thans is het aangewezen onderwerp, naar het algemeen oordeel, de lijkverbranding op Bali. Bij eene expositie der voorwerpen zouden lichtbeelden, naar de ginds genomen foto's kunnen worden vertoond, liefst in een zaal van het Museum. De Heeren BOSCH en SCHWARTZ zouden deze onderneming kunnen overleggen, die als een proef ware te beschouwen. Later zou dan eene serie van lezingen over den Archipel te geven zijn.

De Heer BOSCH acht het wenschelijk een vast uitgever te hebben, daar het Genootschap moeilijk reclame kan maken voor eigen werk. Ook hieromtrent is reeds veel beraadslaagd en weinig bereikt door het ontbreken van eigenlijke uitgevers in Ned.-Indië. De redactiecommissie van het Tijdschrift geve aan dit punt hare aandacht.

Thans blijft nog de quaestie der contributieverlaging en de al of niet verzending van de circulaire.

Er wordt op gewezen, hoe weinig leden in de hooge colleges en onder de „upper ten" van Batavia het Genootschap telt. Waarom zouden de ambtenaren B B. de monopolie van belangstelling in het Genootschap hebben? vraagt de Heer OTT DE VRIES, en hij verwacht een toetreden der meer gegoeden, wanneer men weet, dat men daarmee den minder bedeelden iets bezorgt en wanneer men merkt, dat men aan het lidmaatschap iets heeft.

De Heer MOQUETTE deelt mede, dat vroeger eene ruime verspreiding van circulaires in de handelswereld en de cultures weinig resultaat heeft gehad.

Of de ontworpen lezingen alleen voor leden bestemd zouden moeten wezen en daardoor het lidmaatschap aan-

trekkelijker maken, of tegen entree toegankelijk zijn, daarover heerscht verschil van gevoelen.

Ten slotte: zal de circulaire nu gezonden worden?

De Heer OTT DE VRIES acht zulks op dit oogenblik voorbarig. Nu dient men de komende maatregelen af te wachten.

De wd voorzitter verwijst deze beslissing naar de volgende vergadering.

VIII. De Heer DJAJADININGRAT:

1. brengt, mede namens Mr. SCHUMANN, verslag uit over de ter vorige vergadering ingekomen bijdrage van Raden Prawoto, getiteld: Javaansch dievenbijgeloof. Dit opstel, door Mr. VAN OSSENBRUGGEN voor de uitgave gereed gemaakt, wordt geschikt geacht voor opname in het Tijdschrift. Aan ZEGestr. zal worden gevraagd, of de schrijver hierin toestemt.

2. in zake „Kapamalian Oerang Soenda" van Mangoen di Karia, gaat hij accoord met de meening van den Heer PLEYTE, die eene uitgave van het geheel niet wenschelijk achtte, maar wel eene vrije bewerking, vergezeld van eene vertaling. Aan de Commissie voor de Volkslectuur, die het stuk aanbood, zal worden verzocht te mogen vernemen, of de samensteller zich in deze conditie kan schikken.

3. biedt aan eene hem toegezonden verhandeling: Eenige bijzonderheden betreffende Habib Seunagan en zijne kettersche leer (Saléleer) door Overste T. J. VELTMAN.

In handen gesteld van de Heeren HAZEU en DJAJADININGRAT.

IX. Voor het lidmaatschap hebben bedankt de H. H.: E. FELS, Pematang-Siantar; en L. C. POLDERMAN, te Weltevreden;

terwijl lid wenscht te worden: de heer J. J. DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL, te Singaradja (Bali).

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering door den wd voorzitter gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 22 December 1916.

COENEN,
Voorzitter.

P. GEDIKING,
Adj.-secretaris.

Notulen der tiende Directievergadering, gehouden op Vrijdag 22 December 1916.

Aanwezig: de Directieleden W. J. COENEN, voorzitter, Dr. G. A. J. HAZEU, V. ZIMMERMANN, J. P. MOQUETTE, Dr. F. D. K. BOSCH, Dr. H. DJAJADININGRAT, P. J. OTT DE VRIES, en adj.-secretaris P. GEDIKING.

Afwezig: de Directieleden C. M PLEYTE, Dr. E. MORESCO, Mr. Dr. W. M. G. SCHUMANN.

De H. H. ZIMMERMANN en OTT DE VRIES verlaten de vergadering na de rondvraag.

I. De voorzitter opent deze bijeenkomst, hoofdzakelijk belegd om van den Heer MORESCO afscheid te nemen, met de mededeeling, dat genoemde heer bericht heeft door eene nieuwe ongesteldheid verhinderd te zijn. De voorzitter stelt voor aan de waardeerende gevoelens, die de Directie ten opzichte van haar aftredend medelid vervullen, uiting te geven in een schrijven, welk voorstel algemeenen bijval vindt.

II. De Notulen der vorige vergadering worden met de geringe wijzigingen, die deze bij de rondlezing hebben ondervonden, goedgekeurd en gearresteerd. De voorzitter verwijst de verdere bespreking der contributievraag, die den 6en Nov. op deze bijeenkomst was bepaald, wegens de gedwongen afwezigheid van een der gecommitteerden naar de volgende vergadering.

III. De rondvraag begint bij den ondervoorzitter. De Heer HAZEU wijst er op, dat in den laatsten tijd pamfletten uitkomen, waarin ook de Mohammedaansche godsdienst

en de bevolking dezer gewesten somtijds worden besproken. Hij acht het gewenscht, dat van deze oorlogslectuur, voor zoover ze den Islam en Ned.-Indië betreft, in de bibliotheek van het Genootschap eene verzameling wordt aangelegd. Als middel om daartoe te geraken besluit de vergadering, die dit plan met ingenomenheid begroet, de hier gevestigde consuls uit te noodigen, alle oorlogsgeschriften, waarin Ned.-Indië en de daar heerschende geloofsbelijdenis worden besproken, wel te willen zenden aan het Genootschap; of, omdat van deze heeren niet gevergd mag worden, dat zij uit de talrijke geschriften zullen samenlezen, wat op Archipel en Islam betrekking heeft, hun te verzoeken van alle hun ter beschikking staande oorlogslectuur een exemplaar te willen afstaan.

IV. Dr. Bosch:

1. is van meening, dat de beelden, onder de afdaken en in den omgang van het Museum geplaatst, niet genoeg verzorgd en bewaakt zijn en zag deze gaarne toevertrouwd aan een' afzonderlijken oppasser op een loon van f 14.— 's maands, die dan de taak zal hebben ze geregeld schoon te houden.

Toegestaan.

2. zag den Regent van Modjokerto, R.A.A. Kromodjojo Adinegoro, de Brâtâ-Joedâ-uitgave van Cohen Stuart, die hij zich wenschte aan te schaffen, gaarne als geschenk aangeboden.

De vraag, of eereleden ook gewone leden zijn in den zin van het Reglement en dus ten opzichte van het koopen der edita dezelfde rechten als deze hebben, wordt door de vergadering bevestigend beantwoord.

3. geeft in overweging den Heer van Stein Callenfels, die steeds bijzondere belangstelling in de verzamelingen van het Genootschap en deszelfs streven heeft getoond, eveneens eenige werken, die hij verlangt, gratis af te staan.

Ingewilligd.

4. vestigt de aandacht op het feit, dat in het fonds der edita zich werken van vrij ouden datum bevinden, waarvoor het gevraagde bedrag hoog moet heeten, en stelt dus voor om over te gaan tot eene herziening der verkoopsprijzen.

De H. H. BOSCH en GEDIKING worden uitgenoodigd om der Directie een daartoe strekkend voorstel te doen.

5. brengt ter tafel een kleine gouden lingga, in koperen doosje, opgegraven te Gedong Sângâ, aangeboden door den heer CALLENFELS.

ZEd. heeft tevens geschonken een koedi (oud kapmes) afkomstig van Lamongan, en een paar gouden vingerringen van nieuwerwetsch maaksel, uit de goudsmidsdesa Sindang Doehoer, district Patjiran, afd. Lamongan, res. Soerabaja.

De laatstgenoemde voorwerpen te plaatsen in de ethnographische verzameling.

6. stelt voor eenig in den grond gevonden koper vaatwerk, toegezonden door den Ass.-Resident van Toeloengagoeng, overeenkomstig de schatting aan te koopen voor *f* 9.50.

Zie No. 26. Conform.

7. wenscht een gouden oorring, gevonden te Losari, district Grabag, hem toegezonden door den Ass.-Resident van Magelang, aan te koopen voor *f* 6.—.

Toegestaan.

8. heeft van Mr. J. KRUSEMAN te Soerabaja twee koperen platen ter inzage ontvangen, en meent, dat men deze zoude kunnen verwerven door ruil tegen eenige koperen borden, waarvan het Museum er vele in voorraad heeft.

Gemachtigd.

V. De Heer ZIMMERMANN:

1. biedt voor het Tijdschrift aan eene beschrijving van de in 1914 gebouwde moskee te Djati (Gang Karet), hoofdplaats Weltevreden, welke in het geschrift van Dr. Ph. S. VAN RONKEL, De Moskeeën van Batavia (overgedrukt uit Ned.-Indië Oud en Nieuw, jrg. I), niet voorkomt.

Dit artikel, vergezeld van twee photo's, wordt in handen gesteld van de H. H. HAZEU en DJAJADININGRAT.

2. deelt, wat betreft de aan de brengen reglementswijzigingen, mede, dat het overleg met Mr. SCHUMANN nog niet is afgeloopen en stelt zich voor daaromtrent op de volgende vergadering verslag uit te brengen.

VI. De Heer DJAJADININGRAT biedt namens den Heer J. L. MOENS, ing. B.O.W. te Weltevreden, een Javaansch manuscript op lontarblad ten geschenke aan.

Opnemen in de Handschriftenverzameling. (Zie lijst van aanwinsten, No. 1109). Den gever dank betuigen.

VII. De voorzitter enz.

De vergadering deelt de bezwaren van haren voorzitter, en bespreekt de quaestie van het in gebruik nemen der nieuwe goudkamer. De ziekte van den Heer PLEYTE heeft daarin gedurende een half jaar gedwongen uitstel gebracht. Daar het te vreezen valt, dat de conservator zich in zijn stellig voornemen, om dit zelf geheel te leiden, voorloopig nog wel bemoeilijkt zal zien door zijn' gezondheidstoestand, schijnt de tijd gekomen om daarover ernstig te rade te gaan. De heer MOQUETTE wijst ook op de noodzaak om het verhuizen van het muntenkabinet met het oog op zijn' leeftijd en toestand niet onbeperkt uit te stellen, daar alleen hij het schikken der collectie kan verrichten, en zet voorts uiteen, hoe z. i eene

eventueele overbrenging der goudkamer zou kunnen plaats hebben. Is de goudcollectie in goed gesloten vitrines overgebracht naar de plaats, waar deze zal uitgestald worden, dan kan het afbreken en aansluitend maken der oude kasten met de nieuw bestelde plaats hebben. Besloten wordt, dat de voorzitter zich met den Heer PLEYTE omtrent deze aangelegenheid zal verstaan en dat in de volgende vergadering, nadat bij daglicht de Directie zich ter plaatse op de hoogte zal hebben gesteld, de overbrenging der goudkamer het eerste punt van bespreking zal vormen.

Met het oog op de daaraan verbonden bezwaren en vooral ook op deze aanstaande werkzaamheden kan dus het gevraagde verlof aan den Heer SCHWARTZ niet worden verleend enz.

VIII. Hierna komen de ingekomen stukken aan de orde:

1. Aanbieding bij missive Simla 14 Juni 1916, van „Punjab and North-West Frontier Code, 4th Edition, 1916" door den Gouvernementssecretaris van Eng.-Indië, Wetgevend Departement.

Bedankt 27 November 1916.

2. Idem, Simla 1 Sept. 1916, van „Digest of Indian Law Cases, 1915, compiled by Mr. B. D. BOSE."

Bedankt 27 November 1916.

3. Evenzoo, Lahore 3 Aug. 1916, van „Annual Archaeological Progress Report for the year, ended 31st March 1915" door den Ass.-Secretary to Government, Punjab, P. W. Dep. Buildings and Road Branch.

Bedankt 27 November 1916.

4. Onkostenrekening van den agent der Kon. Paketvaart Mij., Tandjong Priok 13 November 1916, voor een kist kunstvoorwerpen uit Benoa.

Postwissel ad *f* 3,55 gezonden 15 Nov. 1916.

5. Missive van den 1sten Gouv. Secretaris, Buitenzorg 11 Nov. 1916, No. 2841/I, vergezeld van een uittreksel

uit het schrijven van den Legercommandant aan den G. G. dd. 23 Oct. l. l. No. 1688, inhoudende het verzoek der Regeering aan het Genootschap om de bewerking van Hoofdstuk XI, sub j. (Ethnographica) van het Verslag der Militaire Exploratie van Ned. Nieuw-Guinea, op zich te nemen.

• Er zal naar vermogen getracht worden aan het verlangen van den Landvoogd te voldoen.

6. Aanbieding ter inzage van een koperen piagem van de marga Oeloe Rawas en een aanstellingsbewijs door den Radja van Menangkabau afgegeven aan den Depati van Soeroelangoen, bij dienstnota van den Resident van Palembang, 9 Nov. 1916, No. 11440/5, waarin tevens om vertaling van beide stukken wordt gevraagd.

In handen gesteld van Dr. DJAJADININGRAT.

7. Aankondiging van verdere prijsverhooging door de Federatie van Drukkerspatroons in Ned.-Indië, afd. Batavia, 13 Nov. 1916, bij circulaire van ALBRECHT & Co.

Informatie.

8. Vraag betreffende de maat van het gewenschte monster ijzerhout, door het Museum voor Economische Botanie, Buitenzorg 16 Nov. 1916.

Beantwoord 27 Nov. 1916. Zie No. 20.

9. Schrijven van Mr. F. D. E. VAN OSSENBRUGGEN, Soerabaja 18 Nov. 1916, behelzende de mededeeling, dat Raden Prawoto gaarne zijn opstel over Javaansch Dievenbijgeloof afstaat ter plaatsing in het Tijdschrift. In een' brief aan den Heer Dr. HAZEU heeft Mr. v. OSSENBRUGGEN twee aanvullingen tot dit onderwerp gezonden, die bij de copij zijn gevoegd.

Het artikel in handen gesteld van de Redactie van het Tijdschrift.

10. Antwoord van Dr. Ph. S. VAN RONKEL, 's-Gravenhage 18 Sept. 1916, op schrijven dezerzijds No. 255 betreffende eventueel door den Heer O. L. HELFRICH uit te geven inlandsche bescheiden omtrent de geschiedenis van

Bengkoelen. In de tegenwoordige tijdsomstandigheden wordt de voorkeur gegeven aan publicatie in Nederland.

Informatie.

11. Aanbod van L. ADAM, Pinggirsarie (Trenggalek) 29 Juni 1916, (den Heer VAN RONKEL toegezonden), om eene geographische beschrijving samen te stellen van de contrôle-afdeeling Panggoel (Goenoengkidoel) voor het Tijdschrift van het Genootschap.

Bedoelde beschrijving in te zenden ter beoordeeling.

12. Schrijven van de Commissie voor de Volkslectuur, No 558, Weltevreden 21 Nov. 1916, waarbij een afschrift van Mangoendikaria's brief wordt voorgelegd, waarin de gestelde voorwaarde betreffende eene bewerking van zijn „Kapamalian Oerang Soenda" aanvaard wordt.

Het handschrift aan den Heer PLEYTE

13. Aanteekeningen van den Heer J. A. WASTERVAL, Gezaghebber B. B. te Hollandia, N. Nieuw-Guinea, 23 Oct. 1916, aangaande „Zwangerschap, geboorte, kindermoord en huwelijk in en omtrent de Tanah Merahbaai", ten vervolge op zijne dito Aanteekeningen omtrent de Humboldtsbaai in Tijdschrift LVII, afl. 3.

In handen gesteld van de H. H. MOUQETTE en DJAJADININGRAT.

14. Missive No. 3005/III/A2, Buitenzorg 29 Nov. 1916, van den 1en Gouv. secretaris, bij welke op last van den G.G. de dank der Nederlandsche Regeering overgebracht wordt voor eene door het Bataviaasch Genootschap aan het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden toegezonden collectie voorwerpen, afkomstig van Celebes, Nieuw-Guinea en elders

15. Aanbieding bij schrijven No. S. 3825, Soerabaja 17 Nov. 1916, van het „Jaarboek voor Suikerfabrikanten in Ned.-Indië voor 1916/17" door den Voorzitter van het Algemeen Syndicaat.

Bedankt.

16. Dienstnota van den Directeur van B. O. W. No. 19531 D, Batavia 17-Oct. (?) 1916, waarbij wordt aangeboden: Verslag over de B. O. W. in Ned.-Indië over 1913, 3e gedeelte en 5e gedeelte, bijlagen I en II.

Bedankt.

17. Factuurlijst van twee door het Magazijn van Oorlog te Soerabaja (No. 1237), den 23en Nov. 1916, afgezonden kisten ethnographica.

Hierheen gezonden ingevolge een gesprek van den Heer PLEYTE met luit. FEUILLETAU DE BRUYN, over de door hem gemaakte collectie van Nieuw-Guinea. (Zie Bijlage VIII dezer Notulen, bladz. 171, No. 17632 e. v.)

18. Verzoek van het Magazijn van Oorlog te Batavia, dd. 6 Dec. 1916, No. 322, om de ledige kisten der ethnographica, door het M. v. O. te Soerabaja toegezonden, alhier te doen terugbezorgen.

Zie No. 17.

19. Aanbieding door den Commandant der Zeemacht enz. bij dienstbrief No. 10553, Batavia 5 Dec. 1916, van zes zeekaarten (Sangi-eilanden, Molukken enz.) en 3 boekwerken, (Gids voor den O. I. Arch. I. met bijlagen) benevens aanvullingsblad.

Reçu geteekend teruggezonden.

20. Nota No. 12426 Buitenzorg 8 Dec. 1916, van den Directeur van Landbouw enz., waarbij aangeboden wordt het 9 Nov. l.l. gevraagde blokje Ambonsch ijzerhout (voor de National Society of South Africa).

Zie No. 8. Bedanken.

Dankbetuiging eveneens aan den Heer HULSWIT, die zoo goed was het Genootschap specimina van ebben- en sanohout te verschaffen.

21. Brief van het directielid Dr. E. MORESCO, behelzende, dat hij, wegens zijn vertrek naar Nederland zich verplicht ziet af te treden.

Beantwoorden. Zie onder I.

22. Aanbieding van »Mededeelingen uit het Genees-

kundig Laboratorium te Weltevreden, 2e Serie A No. 17" door den Hoofdinspecteur, Chef van den B. G. D., bij missive No. 10055, Batavia 6 Dec. 1916.

Bedankt.

23. Verzoek van het Magazijn van Oorlog van Batavia, 8 Dec. 1916, No. 324, om een nieuw leenbewijs van aan het Genootschap geleend geschut, geteekend terug te zenden.

Nagegaan.

24. Schrijven van den Heer G. SCHOLTEN, gew. secr., Magelang 10 Dec. 1916, teneinde inlichtingen omtrent het lidmaatschap te vragen.

Verstrekt en Reglement toegezonden. Bij schrijven van 15 Dec. 1916 (ag. 419) heeft de Heer SCHOLTEN zich als lid opgegeven.

25. Verzoek van den Heer GRAHAM BOTHA, Kaapstad 1 Nov. 1916, om prijsopgave van J. A. VAN DER CHYS, Ned.-Indisch Plakaatboek, 1602 — 1811, 17 deelen.

Per deel ƒ 3.—. Een compleet exemplaar (dus ook deel XVI) zal eventueel afgegeven worden.

26. Renvooi No. 58465R, dd. 16 Dec. 1916, van den wd. Dir. van Ond. en Eer., door tusschenkomst van den Chef van den Oudheidk. Dienst, ten geleide van een schrijven van den Ass.-Resident van Toeloengagoeng, No. 7022/11, dd. 6 Dec. 1916, betreffende opgegraven koperen vaatwerk, hetwelk volgens bijgevoegde schatting getaxeerd is op ƒ 9.50

Aangekocht. Zie IV sub 6.

De overige ingekomen stukken (No 27 — 33) worden aangehouden tot de volgende vergadering.

IX. Van de ledenlijst wenschen te worden geschrapt de H. H.:

P. I. VAN BUEREN, te Krian (Soerabaia),
J. H. LIEFRINCK, te Weltevreden,
Mr. TH. A. RUYS, te Weltevreden,
W. D. B. H. MULDER, te Djokjakarta;

terwijl zich voor het lidmaatschap hebben opgegeven:

Dr. F. WEBER, geoloog K. Ned. Petrol. Mij., Garoet,
L. SAND, Adm. theeonderneming Pagilaran, Pekalongan,
O. E. HELDRING, mijningenieur, Weltevreden,
G. SCHOLTEN, gew. secretaris, Magelang.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd en gearresteerd in de Directievergadering van 5 Januari 1917.

COENEN,
voorzitter.
P. GEDIKING,
adj. secretaris.

AANWINSTEN

VAN DE

ETHNOGRAPHISCHE VERZAMELING IN 1916.

Nias.

17623. Masker (kinderspeelgoed), van een stuk pinangbladscheede, waarvan de bruine opperhuid verwijderd is, behalve rondom den mond; de oogen omboord met rood flanel; haar, knevel en baard van arèn- en pisangvezels; een smalle pandanbladreep ter bevestiging van het masker.

Landschap Soppeng (Celebes).

17642. Kris; het lemmet recht, gedamasceerd met pamor, aan de buitenzijde eenigszins gebogen, tweesnijdend met spitse punt; het achtereinde loopt aan den linkerkant met het dwarsstuk in een convexen boog in een punt uit, aan den rechterkant recht afgesneden. De greep van roodbruin gevlamd hout, gepolijst, pistoolkolfvormig met drie verdikkingen. Gouden steelring, bloemkelkvormig en met filigraanwerk versierd. Het huis van gevlamd hout, breed, schuitvormig; de bovenrand eenigszins concaaf; het vooreinde convex, het achtereinde recht afgesneden. De houten scheede geheel bekleed, voor omstreeks 2/3 met goud en verder naar beneden met zwart gekleurd metaal. De voorkant van de gouden bekleeding met blad- en bloemranken in ciseleerwerk versierd en door rechte parelranden omgeven; de achterkant effen. De schoen met elliptisch grondvlak

en verdikten rand van ineengekrulde spiralen, geheel van goud en geciseleerd. Een lus met zilverdraad omvlochten en lang afhangende kwasten voor draaggordel. Heeft toebehoord aan den geestdrijver Daèng Pabarang.

In bruikleen afgestaan door het landschap Soppeng. (Zie Notulen 1916, bladz. 116).

Java.

17625. Nini Towong: een aangekleede pop voor de „*dolanan nini Towong*" (zie Dr. G. A. J. Hazeu, Tijdschr. Ind. T. L. en V., deel XLIII 1901, bladz. 36 e. v.). Het hoofd: een klapperdop, afkomstig van een ouden versleten waterschepper (*siwoer*), waaraan met behulp van kalk en bĕdak een menschelijk aanzien is gegeven, vastgemaakt boven op een vischfuik (*titjr*), het lichaam van de pop; de armen van gevlochten padistengels (*mĕrang*). De opening van de siwoer in het achterhoofd gesloten met een tot een haarwrong uitgesneden jonge pompelmoes (*djĕram*), gedeeltelijk omkranst met daarin opgeprikte rozen aan bamboespeldjes (*biting*). De pop heeft een lichtrood baadje met lange mouwen en een licht gekleurde kain pandjang aan en draagt een violetroode slendang om den hals en over de schouders met de einden aan de voorzijde over elkaar geslagen en met bamboereepjes om het middel gebonden. De wan, waarop de pop behoort te staan, ontbreekt

(Afkomstig van G. Songo, onderafd Ambarawa). Zie Notulen 1916, bladz. 46

Bali.

17626. Voorhangsel van wit katoen, waarop in kleuren geschilderd en verguld een voorstelling van de redding van *Soegriwa* door zijn neef *Anoman* uit de handen van *Koembhakarnă*.

(Het doek heeft deel uitgemaakt van de bekleeding van de *bolé pawédajan* (tribune), waarin pedanda's dagelijks godsdienstoefeningen hielden vóór de verbranding van het lijk van Goesti Gdé Djlantik, oud stedehouder van Karangasem.) Zie Notulen 1916, bladz. 149.

17627. Watervat (*běrock*), bestaande uit een klapperdop, waarvan het boveneinde weggesneden is, met houten deksel en hangkoord. De buitenwand geheel beschilderd en verguld met raksasa's en Anoman's op een wit geverfden grond; het deksel rood, zwart, gekleurd en verguld.

(Afkomstig van de hoofdplaats Kloengkoeng).

17628. Offermandje (*těhěnan*), vierkant met platten, liggenden rand, waarop vier naar binnenloopende krullen, en een vrouwelijke figuur (*déling*) in het midden van het mandje en hoog daarboven uitstekende; alles van Chin. koperen duiten (*kèpèng*) door witte draden aan elkaar gehecht, versterkt door met rood katoen omwikkelde stukken rotan. In het midden van de krullen en als aangezicht van de déling zijn ronde spiegeltjes met geel koperen lijst aangebracht; aan den rand van het mandje, aan de krullen en ooren van de déling hangers van aan korte kralen snoertjes bevestigde lapjes rood, groen, geel en paarsch flanel en groen en geel gekleurde garen bolletjes.

(De těhěnan — een modern stuk, dat nog weinig in gebruik is — wordt bij gelegenheid van de jaardagen (*odalan*) der goden met een bepaalde soort offerande (*bantěn boerat wangi*) op een doelang voor de *raboet sědană* geplaatst.

(Als voren).

17629. Altaar voor een Çiwa-priester:

Doelang, schaal van bruin hout, bestaande uit

een bolsegment met het grondvlak naar boven gekeerd op een afgeknot kegelvormigen voet, die van onderen wijd uitloopt. Behalve het bovenvlak zijn de onderkant en het voetstuk versierd met vergulde blad- en bloemornamenten op zwarten en rooden grond en besloten tusschen vergulde horizontale lijnen en driehoeken, voorzien van rijen vergulde pareltjes (*mĕprada mapletik*).

a. Idem, geheel als boven, alleen eenig verschil in de vergulde ornementeering.

b. *pĕdipan* of *pĕdamaran*, lampje van geelkoper, bestaande uit een kelkvormig oliereservoir (*kĕlĕngisan*) en lossen uitgewerkten brander (*toedoeng kĕlĕngisan*) rustende op een steel, die zich naar beneden in twee deelen splitst, welke in bochten uitloopen in twee ronde schijfjes, onderling door een à jour bewerkten breeden band verbonden. Bij de splitsing omstrengelt een naga den steel, de gekroonde kop naar voren opgeheven, het achterlijf met naar voren gewenden staart op den verbindingsrug; vervolgens een nandi. Een dunne snoervormige band verbindt de steel met evenbedoelden verbindingsrug.

c. *pasĕpan*, wierookvat, van geelkoper, met platten, liggenden en bewerkten rand; op een afgeknot kegelvormigen voet, die van onderen wijd uitloopt.
In den korten steel is een houten handvat gestoken.

d. *tripadă*, voetstuk voor wijwatervat *soewambă*, van geelkoper, bestaande uit een omgebogen breede ronde lijst met bewerkten rand op drie gekrulde pooten, eindigend in een hurkend leeuwtje.

e. *gĕnta*, schel met een vijf puntigen *badjră* als

handvat (gewoonlijk wordt deze bidschel naar het handvat „*badjrā*" genoemd).

f. *pawidjaän* of *pawidjajan*, kelk, op lagen voet overeenkomende met dien van de pasĕpan (sub *c*), van geelkoper; voor ontbolsterde rijstkorrels, al of niet geel gekleurd.

g. *patjanĕan*, nagenoeg gelijk aan *f*; voor fijn gewreven *tjĕndanā* (reukhout).

h. *pĕnoentoenan*, kelkvormig vaasje op een lange bijna verticaal omhoog gehouden staart van een op een schijfvormigen voet zittenden vogel, geheel van geelkoper; voor bloemen (*djĕpoen* — plumoria acutifolia en *poetjoek* — bibiscus rosa sinensis).

j. *sĕsirat*, wijwaterkwast, een zilveren holle staaf naar de uiteinden wijder uitloopend en bij een dezer een rozet; in de benedenopening uitgerafelde „*ambĕngan*" (imperata arundinacea) als kwast.

k. *sĕsirat* als sub *j.*, doch het boveneinde een lingga, voorzien van de attributen van de lokapală.

(De twee doelangs, waarop een koperen platte schaal, *narĕ*, van Java ingevoerd, worden voor den priester geplaatst met op de naré rechts: de *pĕdipan* en *pasĕpan* en links: de overige voorwerpen; de sirat in de soewambă, meestal van zilver soms met gouden ornementen; bij mingegoeden van aardewerk of glas).

(Alsvoren).

17630. Gereedschappen tot het inleggen van zilver of goud in pinangscharen: plankje van hard donkerbruin hout, dik, met in het midden van het bovenvlak een harslaag voor de bewerking.

a. ijzeren staafje, plat, naar voren dunner wordend en beitelvormig.

b. als boven; van achteren in doorsnede nagenoeg vierkant van voren dunner en uitloopend in een spijkervormige punt.

c. als sub *b*, het middengedeelte spiraalvormig en de punt gutsvormig.

d. als voren, cylindervormig met effen grondvlak.

e. hamertje van ijzer; het achtereinde wigvormig, het vooreinde langer en in doorsnede vierkant, met een dunnen houten steel.

(Afkomstig van Koesamba, Onderafd. Kloengkoeng).

17631. Pinangschaar (*tjakët*) van ijzer, met gewonen vorm van een paardenkop; waarvan de kop, manen en een der handvatten reeds met zilver ingelegd zijn. Hiermede is begonnen met het „*swastika*"-patroon; een stuk zilverdraad uitgespaard ter verduidelijking van de bewerking.

(Alsvoren).

Noord Nieuw-Guinea.

17632. Schedelkarwar; zittend mannelijk beeld op schijfvormig voetstuk uit een blok hout gesneden; in den grooten, van boven uitgeholden en naar de voorzijde schuins weggesneden kop een schedel; het met kalk en klei bijgewerkte gelaat bruinzwart gekleurd; de neus van licht gekleurd hout (later aangebracht) puntig en vooruitstekend, welks middenschot evenals de kleine ooren doorboord is; de mond met twee reeksen tanden; oogappels door blauw groene kralen voorgesteld; de uitgestrekte armen aan de omhoog getrokken knieën verbonden; de handen met aanduiding van de vingers omvatten den rand van een recht opstaand schildvormig opengewerkt stuk snijwerk, dat met de kin en het voetstuk vereenigd is. De schedel bedekt met een rood katoenen kap, die

aan den achterkant in een korte vlecht eindigt, met vezelkoorden vastgemaakt aan het houten kopgedeelte; het beeld voorzien van een schaamgordel van rood katoen.

(Afkomstig van Korim N. Kust Biak).

17633. Tooversteen (*wai ingoro*); rond, zwart en vrij zwaar; massage-gereedschap. (Onder het masseeren weet de masseur op handige wijze het een of ander voorwerp te voorschijn te brengen, naar zijn beweren uit het lichaam van den patient afkomstig en oorzaak van de ziekte; sterft de patient toch, dan heet het, dat een deel van het voorwerp in het lichaam is blijven zitten).

Afkomstig van Sajat (Waropen-kust).

17634. Krijgsamulet (*afiander*); een staafje donker gekleurd hout; het boveneinde in den vorm van een menschelijk bovenlichaam met lang uitgerekt hoofd en oploopend hoofddeksel bijgesneden; het ondereinde gewikkeld in rood doek, waarover een rokje van casuarisveeren; een vezelkoord door de hals gestoken met aangeregen kralen (één geel, twee wit en drie blauw gekleurd) als draagband.

Afkomstig van Menaroe (N. kust Biak).

17634*a*. Idem; het staafje van bruin hout als boven bijgesneden, het ondereinde gestoken in een spinsel van een of ander groote rups dan wel een stuk natuurlijk plantenvilt (?). Het beeldje met een kegelvormig hoofddeksel; aan de draagkoord twee witte kralen.

Afkomstig van Apiemi (Idem).

17635. Amulet voor de vischvangst (*arioe beripèn*); bestaande uit een geleding van een dunne bamboesoort, gedeeltelijk omwoeld met een vezelsnoer, en een daarin passend houten staafje waarvan

het in de bamboe gestoken deel priemvormig en het langere boveneinde cylindervormig; nagenoeg even dik als de bamboe en voorzien van ringvormige groeven; aan beide stukken een vezelkoord ter bevestiging. De amulet wordt aan de prauw gehangen, bij het uitvaren wordt het staafje uit den koker getrokken en bij terugkeer weder daarin gestoken.
Afkomstig van Opiaref (Z. K. Biak).

17636. Idem (*boerjas*); bestaande uit twee boomtakjes; een kort, het andere en dunner met vertakking (boomsoort onbekend).
Afkomstig van Ambrabenbepoer (Idem).

17637. Armring van twee slagtanden van wilde varkens (*kakion*); welker spitsen en worteleinden met elkaar vereenigd zijn door reepjes rotan. Op de buitenzijde van een der tanden ondiep geboorde gaatjes met ingekraste cirkeltjes als versiering.
Afkomstig van Warweri (Idem).

17638. Idem van schildpadbeen (halswervel), rond, zonder versiering (*roemoenker*).
(Alsvoren).

17639. Baardknijper: een blank geschuurde schelp.
Afkomstig van Waropenkust.

17640. Armsieraad voor meisjes bij het puberteitsfeest (*koroedoe aiso*); twee stukken rotan, Y-vormig aan elkaar verbonden en omvlochten met dunne reepen rotan, waaraan kralen snoeren met kwastjes rood en hier en daar wit katoen.
Afkomstig van Rasei Sajati (Idem).

17641. Heupsieraad voor vrouwen (*poinau*); bestaande uit aan een koord naast elkaar bevestigde korte

reepen rood, blauw, bruin en wit katoen, waartusschen dotten donker gekleurde, fijne houtkrullen en groote porceleinen kralen. Aan een der einden van den gordel twee korte snoeren van groote witte en blauwe kralen, waaraan een blank geschuurde schelp (ovula ovum); wordt gedragen bij huwelijks-, puberteits-, en geboorte-feesten.
(Alsvoren).

17642. Tang (*katau*); twee niboenglatten (areca niboeng), aan den buitenkant gedeeltelijk versierd met ingesneden aaneengesloten ruitvormige figuren; het ondereinde afgerond; het boveneinde omwoeld met rood katoen, waarmede de twee latten tevens aan elkaar verbonden zijn, versierd met daarop gehechte kralen snoeren met kwastjes blauw en rood katoen. Om op gloeiende steenen gepofte aardvruchten aan te vatten.
(Alsvoren).

17643. Schepper (*akiasoe*); bestaande uit een halve klapperdop met een opening in den bodem, bevestigd aan een sterk gebogen met inkervingen en groeven versierd stuk been als handvat. Om boonen uit het heete water te scheppen.
Afkomstig van Kapoedori (Soepiori).

17644. Vuurmaker (*asoeir*); bestaande uit een plat stuk zacht hout (bin = vrouw genaamd) en een rieten stok (snoen = man), in welks ondereinde een peervormig bijgesneden stuk zacht hout gestoken en met plantenvezel vastgebonden is.
(Op een inkeeping in den rand van de „bin" wordt het ondereinde van de „snoen" geplaatst en deze al drukkende snel in de rondte gedraaid tusschen de handpalmen).
Afkomstig van N. kust Biak.

17645. Drijfhengel *(abiocwer)*; 4 exemplaren; bestaande uit een van plantenvezels gedraaid koord bevestigd aan een stuk gaba-gaba als drijver; aan het andere einde een vischhaak samengesteld uit twee stekels, V-vormig aan elkaar gebonden met een vezelkoord. (Om in zoutwaterkreeken en baaien te visschen voornamelijk naar geepen).

Afkomstig van Mokmer (Z. kust Biak).

17646. Knots met meloenvormig bewerkten grijzen steen tot slag; de gespleten rotan steel om een gleuf in het dikste gedeelte van den steen is na de vondst aangebracht. Niet meer in gebruik (naam onbekend).

Afkomstig van Kiamdori (N. kust Soepiori).

17647. Steenen bijl zonder steel; van boven half bolvormig, de onderkant plat afgerond geslepen. Niet meer in gebruik (naam onbekend).

(Alsvoren).

Voor No. 17632—17647 zie Notulen 1916, bladz. 163 sub 17.

LIJST
DER
AANWINSTEN
VAN DE
ARCHAEOLOGISCHE VERZAMELING IN 1916.

RESIDENTIE PEKALONGAN.

Afdeeling Pekalongan.

5704. Gouden RING met ovale zegelplaat, waarin gegraveerd eene voorstelling van eene staande vrouw met naakt bovenlijf, het linker onderbeen naar achteren gebogen, de zool van den voet rustend tegen een boom of plant met bochtige stam en groote vruchten of bladen. In de rechterhand houdt zij een bebladerde tak. Overigens onversierd. — Lang 3,5 breed 2,3 c.M.

Afk. desa Prawosan, distr. Kedoengwoeni. — Not. 1916 p. 140.

RESIDENTIE BANJOEMAS.

Afdeeling Poerbolinggo.

5710. BEELDJE van bladgoud. Staande Buddha-figuur met hooge, puntige haardos, uitstaande ooren met lange tot op de schouders neerhangende oorlellen. Als glorie een smalle platte ovale band. Rechterschouder ontbloot. Linker onderarm vooruitgestrekt, de hand omklemde een staf, die los aanwezig is. Rechterarm langs het lichaam hangend. Van achteren en aan den arm opengesneden ter verwijdering van de leem, waarmee het beeldje op-

gevuld is geweest. Zeer onartistiek bewerkt. Hoofd afgebroken. Hoog 11 c.M.

Afk. onbekend. Not. 1916 p. 149.

5711. BEELDJE van bladgoud. Vrouwelijk pendant van 5710. Hooge puntige haardos, helft van de glorie afgebroken. De linkerhand houdt een groote schelp voor het lichaam, de rechter arm is naar beneden gestrekt. Hoog 11 c.M. Eveneens opengesneden.

Afk. en Not. als no. 5710.

5712. ROZET van bladgoud, uit twee stukken bestaande, vormende een 8-bladige bloem.

Afk. en Mot. als no. 5710.

RESIDENTIE KEDOE.

Afdeeling Magelang.

5691. Gouden MINIATUUR-GĕNDI met tuit en vastzittend deksel, van binnen hol. Ruw bewerkt. — Lang 2 c.M.

Afk. desa Mantingan, distr. Salam, Not. 1916 p. 96.

5692. Twee gouden PLAATJES, glad, onbeschreven, van gelijken vorm, langwerpig, naar de eene korte zijde een weinig smaller wordend, aan de andere korte zijde zwak accolade-vormig. — Lang 7, accol-vormige zijde breed 1, 8, andere zijde 1 c.M.

Afk. en Not. als no. 5691.

5693. Glazen KNIKKER, ei-vormig, aan de puntige zijde afgeplat. — Lang 4 c.M.

Afk. en Not. als no. 5691.

Afdeeling Temanggoeng.

6590. Steenen KAN, korfvormig met van boven kleine opening in een opstaanden rand. Drie handvatten, twee kleine, lus-vormige, tegenover elkaar geplaatst en het derde groote, oorvormige daar tusschenin. Tegenover het laatste handvat kleine, veel-

hoekige tuit. Onder de lusvormige handvatten en de tuit bladornament. Lichtgeel fond, aan de voor- en beide zijkanten groote, opzettelijk aangebrachte bruine vlekken. Geglazuurd. — Hoog 20 c.M.

Afk. Limbangan desa Balesari distr. Parakan. — Not. 1916 p. 100.

Afdeeling Wonosobo.

5694. Aarden POT met vier kleine handvatten, gewoon model. — Hoog 15 c.M.

Afk. desa Ketinggring distr. Garoeng. — Not. 1916 p. 37 en 46.

5695. Glazen FLESCH buikvormig, overlangs geribt, overigens zonder versiering. — Hoog 19 c.M.

Gevonden met no. 5694.

5696. HANDVAT van een bel (?) van bladgoud, kern van leem. Aan voet en top eenvoudig ornament. — Lang 4,5 c.M.

Gevonden in no. 5694.

5627. Gouden HANGER van een halsketting in den vorm van twee klokken met de openingen tegen elkaar, van binnen hol. — Lang 4 c.M.

Gevonden in no. 5694.

5698. Gouden FRAGMENTEN van een dergelijke versiering als no. 5697, eenige beschadigd.

Afk. en Not. als no. 5694.

5699. Drie gouden OORSIERADEN, plat, ringvormig, van binnen hol.

Afk. en Not. als no. 5694.

5700. Twee gouden HAKEN bestaande uit een S-vormig gebogen draad. — Lang 5 c.M.

Afk. en Not. als no. 5694.

5701. Zilveren NAP, langwerpig ellips-vormig, aan den bovenrand eenvoudig ornament. — Lang 15, 5; breed 8 c.M.
Afk. en Not. als no. 5694.

5702. Een aantal OVERBLIJFSELEN van voorwerpen van bladgoud, alle opengeknipt en beschadigd.
Afk. en Not. als no. 5694.

5703. Heterogene voorwerpen in no. 5694 aangetroffen w. o. (*a*) een menschenkies, aan een zijde afgebroken (*b*) een ronde glazen knikker, middellijn 3 c.M. (*c*) een doorboorde roode kraal, middellijn 1 c.M. (*d*) drie mā-muntjes, in den vorm van een klaverblad aan elkaar gesoldeerd en (*e*) overblijfselen van bronzen doosjes en andere voorwerpen.

5670. Bronzen GĔNDI met deksel en tuit (afgebroken). — Hoog 27, middellijn grondvlak 12 c.M.
Afk. desa Tampoeran. — Not. 1916 p. 50 en 56.

5671. Een paar bronzen HANDVATTEN (?) (gelijk aan no. 761 Cat. Groeneveldt). Fraai uitgevoerd. — Hoog met ring 18 c.M.
Afk. en Not. als no. 5670.

5672. Bronzen VAT met deksel, buikig model, op verscheiden plaatsen gebroken en beschadigd. — Hoog 50, middellijn grondvlak 25 c.M.
Afk. en Not. als no. 5670.

5673. Bronzen LAMP van gewoon model, vertikaal hangende ring van boven gedragen door topstuk in den vorm van een pagegaai, deze laatste door korte ketting verbonden aan een haak. — Hoog met topstuk 30 c.M.
Afk. en Not. als no. 5670.

5674. Bronzen HAAK van onderen u-vormig gebogen, van boven van eenvoudig ornament voorzien. Waar-

schijnlijk bestemd om de in het vorig no. beschreven lamp op te hangen. — Lang 36,5 c.M.

Afk. en Not. als no. 5670.

5675. Bronzen VOETSTUK, komvormig. Het profiel vertoont een x-vorm, in 't midden met een paarl-rand versierd. Van boven naar beneden breede cirkelvormige opening. — Middellijn bovenvlak 22,5, middellijn ondervlak 19, hoog 9, middellijn opening 9 c.M.

Afk. en Not. als no. 5670.

5676. VOETSTUK als bovenstaand maar kleiner. In het midden van de hoogte band met eenvoudig ornament. — Middellijn boven- en benedenvlak 11,5, hoog 4, middellijn opening 7 c.M.

Afk. en Not. als no. 5670.

5677. Bronzen TOPSTUKJE van een LAMP bestaande uit vijf, aan de uiteinden naar beneden gebogen, puntige bloembladen, in een cirkel geplaatst. Uit het midden verheft zich een vijfhoekig zuiltje. — Hoog 5,5 grootste breedte 6 c.M.

Afk. en Not. als no. 5670.

RESIDENTIE JOGJAKARTA.

Afdeeling Mataram.

5680. Steenen beeld van Çiwa-Mahādewa. Zittend op dubbel lotuskussen met ondergeslagen beenen, tegen onversierd achterstuk, dat aan de bovenhoeken afgerond is. Ovale glorie. Hooge, gevlochten haarwrong zonder doodskop. Diadeem met rozet. Lange oorlellen. Gewone sieraden, sjerp als upawita. Linkerhand in de schoot met lotusknop in opwaarts gekeerde handpalm. Rechterhand voor de rechterborst met neerhangend bidsnoer. Vrij goed uitgevoerd. Hoog 65 c.M.

Afk. Karangploso, distr. Kalasan, — Not. 1916 p. 51 en 99.

RESIDENTIE SEMARANG.

Afdeeling Salatiga.

5640. Gouden VOORWERP in den vorm van een parallelopipidum. Aan de vier lange zijden onder elkaar 5 rijen (respect. 4, 5, 5, 4, 4) puntjes. De bovenste en onderste rijen zijn van de andere door ingroevingen gescheiden. Door het lichaam van het voorwerp een vierkant gat. Bestemming onbekend. — Lang 13, breed en dik 9, breedte gat 4 m.M.

Afk. Gehucht Kemedjeng, desa Doeren, distr. Ambarawa. — Not. 1916 p. 21.

5678. TOETSSTEEN. Op het bovenvlak bevindt zich een goudkras van recenten datum, daarnaast oude krassen, te zien als men den steen schuin houdt.

Afk. Gedong Sanga tusschen tempel groep IV en V. — Not. 1916 p. 49.

5679. Zes GEWICHTEN van gips, plakvormig, no. 1 met halfrond profiel weegt iets meer dan 69 gr. (een weinig beschadigd); no. 2 met puntig profiel 37 gr. (gaaf); no. 3 met halfrond profiel iets minder dan 37 gr. (gaaf); no. 4 met puntig profiel 10 gr. (zeer beschadigd); no. 5 met puntig profiel 9,5 gr. (gaaf) en no. 6 met puntig profiel 4,5 gr. (gaaf).

Afk. en Not. als no. 5678.

5681. Bronzen HANDVAT van een priesterschel met wajra-topstuk, waarvan een der punten is afgebroken. — Hoog 11,5 c.M.

Afk. en Not. als no 5678.

5682. Bronzen KLEPEL (?) van een vrij groote schel. Van boven afgebroken. — Hoog 7 c.M.

Afk. en Not. als no. 5678.

5689. Blauwe KRAAL, langwerpig. — Lang 1,8 c.M.
Afk. Gedong Sanga tempel IVd. — Not. als no. 5678.

5664. Steenen HANDJE, bij de pols afgebroken, zeer fijn gebeeldhouwd. De vingers houden een langwerpig voorwerp omvat. Polsband.
Afk. Gedong Sanga. — Not. 1916 p. 9.

5713. Metalen cylindervormig POTJE met deksel. — Hoog 5, middellijn 4 c.M.
Afk. Gedong Sanga, tempel V m.

5714. Gouden MINIATUUR-LINGGA geheel gaaf. Gewoon model. Hoog 2 c.M.
Aangetroffen in no. 5713.

Afdeeling Demak.

5634. Gouden beeldje van BUDDHA. Staande met cirkelvormige glorie. De rechterhand in witarka-mudrā met een lotusknop in de handpalm. In de linkerhand een slip van het gewaad. Rechterschouder ontbloot. Fijn bewerkt. Rest van bronzen voetstuk. — Hoog 10 c.M.
Afk. desa Pandjoenan, distr. Demak. Not. 1915 p. 112.

5635. Gouden beeldje van AWALOKITEÇWARA, staand op gouden lotuskussen, in groot ornaat. Hooge makuta, waarin een beeldje van Amitābha. Halssieraad, arm, pols- en *losse* enkelringen. Breede sjerp. Geen upawita. Op de sarong onduidelijke afbeelding van een pantervel. Rechtervoorhand in wara-mudrā (met rozet in handpalm); rechter achterhand met aksamālā. In de linker voorhand padma met zeer langen stengel, in de rechter achterhand lang dun boek. Glorie afgebroken. Buitengewoon fijn bewerkt. — Hoog 10 c.M.
Afk. en Not. als no. 5634.

5636. Gouden beeldje van WAJRAPANI. Staand, het voetstuk waarop het beeldje met een pin bevestigd was, afgebroken. In groot ornaat met ovale glorie. Halssieraad, arm-, pols- en *losse* enkelringen. Lange upawita. In rechterhand lange, dunne wajra. Linkerhand in een soort dhyāni-mudrā. Zeer fijn bewerkt.—Hoog 10 c.M.
Afk. en Not. als no. 5634.

RESIDENTIE KEDIRI.

Afdeeling Toeloengagoeng.

5653. Metalen POTJE met deksel, cylindervormig. — Hoog 3,5, middellijn 3,5 c.M.
Afk. Toeloengagoeng. — Not. 1916 p. 33.

5654. Een paar gouden OORSIERADEN. Aan de voorzijde kop van een makara. Fraai bewerkt.
Gevonden in no. 5653.

5655. Een paar gouden ringvormige OORSIERADEN.
Afk. en Not. als no. 5653.

5656. Een paar gouden ringvormige OORSIERADEN. Gelijkend op no. 5651.
Afk. en Not. als no. 5653.

5638. Bronzen DANGDANG van gewoon model. — Middellijn 34, hoogte 30 6 c.M.
Afk. Toeloengagoeng. — Not. 1916 p. 22.

5639. Bronzen DANGDANG van ongeveer gelijk model als de vorige. Onder de bovenrand versmalling. — Middellijn 30 c.M
Afk. en Not. als no. 5638.

5685. Een paar gouden OORRINGEN van gewoon model met gevlochten uiteinde en middenstuk.
Afk. Poger Wodjo, distr. Kalangbret. — Not. 1916 p 49.

5686. Gouden OORRING, breeder dan de voorgaande, bestaande uit vijf gevlochten ringen boven elkaar.
Afk. en Not. als no. 5685.

5687. Metalen POTJE, als 5653, maar iets smaller wordend naar beneden, met deksel en lossen bodem. Hierin werden de sub 5685 en 5686 beschreven voorwerpen gevonden.

5683. Bronzen NĀGAKOP waarschijnlijk afkomstig van een paarden-harnachement. Het slangenlichaam u-vormig verbonden aan een sleuf, ter wijdte van een riem. — Hoog 7 c.M.
Afk. Sendang, distr. Kalangbret. — Not. 1916 p. 49.

5688. Metalen ZEGELRING onversierd, op de zegelplaat in positief schrift „hong".
Afk. Pantjissan, distr. Kalangbret. — Not. als no. 5683.

5641. Steenen beeld van ÇIWA-MAHĀDEWA. Staand, vierarmig. In de op elkaar gelegde voorhanden een lotusknop; in de achterhanden links camara, rechts lotus (?). Langwerpig achterstuk, van boven accolade-vormig. Aan weerszijden op den grond potten met lotusplanten. Onduidelijke Madjapahitsche stralenkrans. — Hoog 1,15 M.
Afk. Collectie Dinger ondern. Modjopanggoeng. Not. 1916 p. 4.

5642. Steenen beeld van ÇIWAMAHĀDEWA. Staand tegen achterstuk. Rechter voorhand steunend op de linker. In de achterhanden links drietand en rechts lotus. Ovale glorie. Grof bewerkt. — Hoog 1,05 M.
Afk. en Not. als no. 5641.

5643. Steenen beeld van PĀRWATI als spuier. Staand tegen steenblok. Diadeem om hoofdhaar. De

rechterhand houdt een kruik met eene opening als waterdoorlaat. De linkerarm langs het lijf. Zeer verweerd. Draagt sporen van fijne smaakvolle bewerking. — Hoog 1,25 M.

Afk. en Not. als no. 5641.

5644. Steenen beeld van BRAHMA met vier hoofden zittend tegen achterstuk met van boven eene ronde uitsparing waarover het achterste aangezicht kijkt. De voorhanden geplaatst op de knieën met palmen naar boven. In de rechterhand een lotusknop (?). De rechter achterhand houdt het bidsnoer, de linker is afgebroken. — Hoog 60 c.M.

Afk. en Not. als no. 5641.

5684. Kalksteenen BEELDJE (bok emban) van een vrouw, zittend met ondergeslagen beenen. Het haar is glad over de schedel getrokken en achter het hoofd saamgebonden in een grooten wrong. In de oorlellen platte sieraden. Zware borsten, afgebroken. Rechterhand met handpalm opwaarts op de knie. Linkerhand, rug naar boven, op linkerknie. — Hoog 22 c.M.

Afk. ondern. Pakem, di Kalangbret, Toeloengagoeng, Not. als no. 5678.

Afdeeling Blitar.

5637. Gouden DRAAD van ± 12 c.M. lengte op twee plaatsen vastgesoldeerd aan een iets dikkeren draad, die als een slangenlichaam geribt is.

Afk. nabijheid tjandi Panataran. — Not. 1916 p. 3.

5665. Vierkant STEENBLOK. Aan de eene zijde voorzien van ondiep relief, voorstellend een met slangen omslingerde schildpad (cf. no. 5616). In het midden van die zijde een vierkante pin, aan de andere, ongeornamenteerde zijde een vierkante holte. — Lengte en breedte 85, dikte 45, lengte

en breedte pin 17, hoogte 9, lengte en breedte holte 21, diepte 9 c.M.

Afk. tjandi Soemberdjati. — Not. 1916 p. 9.

5666. Vierkant STEENBLOK. Aan de eene zijde voorzien van ondiep relief als dat van no. 5665, in het midden vierkante holte, in welker bodem negen gaten, acht in een vierkant geplaatst en een in het midden. Aan de andere zijde onregelmatige vierkante holte zonder gaten. — Lengte en breedte 85, dikte 44, lengte en breedte eerste holte 30, diepte 13, lengte en breedte tweede holte 20, diepte 12 c.M.

Afk. en Not. als no. 5665.

5667. Vierkant STEENBLOK. Aan de eene zijde in cirkelvorm gestyleerd bloemornament, in het midden van die zijde vierkante pin. In het midden, aan de randen, viermalen het jaartal 1283. Ook op het bovenvlak van de pin sporen van cijfers. Aan de andere, ongeornamenteerde zijde een vierkante holte. — Lengte en breedte 85, dikte 31, lengte en breedte pin 17, hoogte 8, lengte en breedte holte 20, diepte 9 c.M.

Afk. en Not. als no. 5665.

5668. Cirkelvormig STEENBLOK. Aan de bovenzijde voorzien van ondiep relief, voorstellend een achtpuntige rozet. Tusschen de punten onduidelijke zittende figuurtjes in sila-houding. Middellijn 60, hoogte 25 c.M.

Afk. en Not. als no. 5665.

RESIDENTIE SOERABAIA.

Afdeeling Modjokerto.

5705. Drie zilveren POLSRINGEN waarvan een gebroken. In het midden met vlechtornament versierd. — Middellijn 5 c.M.

Afk. desa Kaoeman en Bangsal, onderdistr. Bangsal, Modjosari. — Not. 1916 p. 102, 140, 145.

.5706. Een paar gouden POLSRINGEN op dezelfde wijze versierd als no. 505. — Middellijn 5 c.M.
Afk. en Not. als no. 5705.

.5707. Gouden VINGERRING in het midden met vlechtornament versierd. — Middellijn 2,5 c.M.
Afk. en Not. als no. 5705.

.5708. Gouden VINGERRING bestaande uit drie op elkaar gesoldeerde ringen, in het midden vlechtornament. — Middellijn 2,5 c.M.
Afk. en Not. als no. 5705.

.5809. Gouden BAND van krishandvat (?) versierd met acht roode halfedelgesteenten, in eenvoudig bladornament gevat. — Doorsnede 2,8, hoogte 1,5 c.M.
Afk. en Not. als no. 5705.

Afdeeling Djombang.

.5659. Ronde POT van roode gebakken klei met deksel. Zonder versiering. Op de deksel een handvat. — Middellijn 24, hoogte met deksel 13 c.M.
Afk. Kali Konto. — Not. 1915 p. 95.

.5660. Ronde POT van roode gebakken klei, passend in de voorgaande en gelijkvormig daarmede. Zonder versiering. Deksel zonder handvat vertoont eenvoudig cirkel- en streepornament.
Afk. en Not. als no. 5659.

.5661. Bronzen MANNEBEELDJE, zittend in sila-houding. Kale schedel van achteren naar voren saamgedrukt. Zeer lange, rechte neus, kleine mond en kin. De voor de borst gebrachte handen omklemmen een rechtstandig, langwerpig, puntig voorwerp (wajra ?).

N. B. Een gelijksoortig beeldje bevindt zich in de verzameling te Modjokerto. — Hoog 10 c.M.
Aangetroffen in no. 5660.

5662. Bronzen VROUWEBEELDJE pendant van no. 5661. Rechter hoofdhelft kaal. Op de linker hoofdhelft hooge haarkuif. Op de borsten na geheel gelijk aan het voorgaande beeldje.
Afk. en Not. als no. 5659.

5663. Bronzen RESTEN van kleine schalen, kommen, dangdangs en ander keukengerei (?) met een 7-tal kepengs en de nos. 5661 en 5662 den inhoud uitmakend van no. 5660.
Afk. en Not. zie aldaar.

RESIDENTIE PASOEROEAN.

Afdeeling Malang.

5645. Metalen POTJE met deksel, cylindervormig, zeer beschadigd. Ter bewaring van gouden sieraden. — Middellijn 7, lang 4 c.M.
Afk. Malang. — Not. 1916 p. 4.

5646. Gouden OORSIERAAD, fraai bewerkt. Aan de voorzijde kop van een makara.
Gevonden in no. 5645.

5647. Een paar gouden OORSIERADEN van gevlochten goud in kegel-vorm.
Afk. en Not. als no. 5645.

5648. Een paar gouden OORSIERADEN, ringvormig, in een 'n zwart steentje, ontbreekt in het andere.
Afk. en Not. als no. 5645.

5649. Een paar OORSIERADEN van gevlochten goud in kegelvorm. Kleiner dan no. 5647.
Afk. en Not. als no. 5645.

5650. Een paar gouden OORSIERADEN, ringvormig als touw gedraaid.
Afk. en Not. als no. 5645.

5651. Een paar gouden OORSIERADEN, als boven.
Afk. en Not. als no. 5645.

5652. Gouden KETTINKJE, bestaande uit vijf schakels.
Afk. en Not. no. 5645.

5657. Een paar gouden OORSIERADEN, zeer fraai bewerkt. Van voren ruitvormige versiering met bladornament.
Afk. Malang. — Not. 1916 p. 46.

5658. Gouden OORSIERAAD. Grooter dan alle voorgaande en zeer fraai bewerkt. Van voren ruitvormige versiering met bladornament.
Afk. en Not. als no. 5657.

Afdeeling Kraksaän.

5669. Bronzen JUK van balans. Gewoon model. De tong in het midden afgebroken. De top wordt omvat door een horizontalen draaibaren ring.
Afk. Batoer, distr. Gading. — Not. 1916 p. 40.

5717. Gouden PLAATJE in twee stukken gebroken, aan de eene zijde bekrast met anderhalve regel oud-Javaansch schrift. — Lang 8,5 en breed 1 c.M.
Afkomst onbekend. Not 1916 p. 140.

Beschreven steenen:

D 139. STEEN, van boven zwak accoladevormig en breed 32, van onderen breed 19 c.M., aan de voorzijde voorzien van 16 regels oud-Javaansch schrift in hoog-relief. In het midden van die zijde gestyleerde naar beneden gewende Garuda-

kop, met als oog een çankha, waarboven de naam Kṛtajaya. Op de onderste regels een zeer natuurlijk gebeitelde tjitjak. De bovenste regel geeft te lezen: Pakṣa tunggal sa bhumi (= 1112). Bij den steen behoort een afgeknot-pyramidevormig voetstuk. — Hoog met voetstuk 1 M. Afk. Sapoeangin, onderdistr. Sendang bij de tempels van Penampihan — Not. 1916 p. 4.

D 50 c en d. Twee FRAGMENTEN behoorende tot D 50 Mus. Bat., afkomstig uit de zoog. Kraton van Ratoe Båkå Het kleinste fragment is aan de achterzijde verhakt tot een zittend beeldje. Werk van zeer recenten datum. — Not. 1916 p. 3 en 9.

D 140. ZUILTJE, van boven afgerond. Om den voet rechte, onversierde band. Op 3/4 van de hoogte één regel omloopend schrift van Midden-Javaansch type. — Hoog 40, middellijn grondvlak 26 c.M. Afk. ondern. Boeloes (admin. E. W. Fabritius), Jogjakarta. — Not. 1916 p. 38 en 45.

AANWINSTEN

VAN DE

HANDSCHRIFTEN-VERZAMELING IN 1916.

Arabisch.

DCXC. *a.* Sja'b al-imân, met een aanhangsel over den dzikr; *b.* Moenabbihât 'alâ 'l-isti'dâd lijaum al-mî'âd.

DCXCI. Al-miftâḥ fî sjarḥ ma'rifat al-islâm.

DCXCII. bevat verschillende godsdienstige tractaatjes, w. o. met de volgende titels:

a. De Aqâ'id van NADJM AD-DÎN ABOE ḤAFÇ 'OEMAR B. MOEḤAMMAD B. AḤMAD AN-NASAFÎ (1068 — 1142), een der grootste Hanafitische rechtsgeleerden van zijn tijd; met interlineaire Javaansche vertaling;

b. Kitab Zoebad;

c. Bâb ma'rifat ad-dîn min ad-dîn alghair;

d. Kitâb Soelbi (over dogmatiek);

e. Kitâb oeçôel al-kalâm;

f. At-toeḥfah al-moersalah ilâ 'n-nabî van MOEḤAMMAD B. FADHLALLÂH AL-HINDÎ AL-BOÊRḤÂNPOÊRÎ (gest. 1620).

(Alle drie Hss. aangekocht van iemand uit Djatinegara, Res. Batavia).

Javaansch.

1108. (lontar). Verhaal van Praboe Tahildjawarsa, vorst van Sabalsah. Geschenk van den Heer Dr. H. J. VAN LUMMEL. Zie Notulen 5 Febr. 1917, XIII sub 3.

1109. (lontar). Zedenkundige en vrome lessen van den *wali* Poerwadaksina aan zijne vrouw. Geschenk van den Heer J. L. MOENS; zie Notulen 1916, blz. 159.

Maleisch.

421. Hikajat Atjeh. Afschrift van No. 1954 van het Legatum Warnerianum in de Leidsche Universiteits-Bibliotheek, met varianten uit No. 1983 Leg. Warn.

422. Het 12de en 13de hoofdstuk (*pasal*) van het 2de boek van de Boestân as-salâţîn, resp. inhoudende de Geschiedenis van de vorsten van Malaka en Pahang en de Geschiedenis van de vorsten van Atjeh. Afschrift uit No. 1971 Leg. Warn., met varianten uit No. 1119 Leg. Warn.

423. Hikajat Misal Melajoe of Salasilah Pĕrak. Afschrift van No. 632 der Mal. Hss.-verzameling van het Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië te 's Gravenhage.

Woordenlijsten-Holle

144. Penihingsch (Boven-Mahakam); 145, Penjaboengsch (Boven-Barito) en 146, Sepoetansch (Boven-Mahakam), ingevuld en geschonken door den Heer H. P. LOING. Zie Notulen 1916, blz. 145.

LIJST

van ingekomen boekwerken gedurende het 4e kwartaal 1916.

Alkema (*B.*), Ons Insulinde. Hoe we 't verkregen en wat het door ons werd. Deventer 1916. 8°.

Bel (*C. L. van der*), Inlandsche Volkscultures [I]. Suikerbereiding door Inlanders. Z. pl. [1916]. Met 5 pl. 8°.

Callenfels (*P. V. van Stein*). Een praatje over koffiecultuur onder de Compagnie. [Soerabaja 1916]. 8°.
Overgedrukt uit Publicatie, Afl. II 8e jaarg. 1916, van het N. I. Landbouw Syndicaat.

Catalogue. — The Univ. of Chicago Press, Chicago. Catalogue of Publications, 1915-1916. [Chicago 1916]. 8°.

Clark (*Hana. B.*), The Public Schools of Chicago. A sociological study. [Thesis]. Chicago 1897. 8°.

Clement (*Ern. Wils.*), A short History of Japan. [2d Impression]. Chicago [1916]. With 2 pl. and 1 chart. 8°.

Code (The Punjab and North-West Frontier), consisting of unrepealed enactments locally in force. . . . 4th Edition. Calcutta 1916. 8°.
Government of India. Legislative Department.

Conscience (*H.*). Singaning Vlaanderen kapirit saking serat Walandi, anggitanipoen toewan —, déning *Ben. Darsana* alias *Sastrawihardja.* Magelang [1916] 8°.

Cultuuralmanak (*Indische*) (met supplement) voor 1917, samengesteld door *A. H. Berkhout* en *C. Prinsen Geerligs.* Jaarg. 31. Amsterdam 1916. kl. 8°.

Digest (*A*) of Indian Law Cases, containing High Court Reports and Privy Council Reports of Appeals from India, 1915 . . . . Compiled . . . by *B. D. Bose*. Calcutta 1916. 8°.

Dodd (*Wa. Fairl.*), Modern Constitutions. A collection of the fundamental laws of 22 of the most important countries of the world, with historical and bibliographical notes. [2d Impression]. Chicago [1912]. 2 vol. 8°.

Foster (*Geo. Bur.*), The Finality of the Christian Religion. Chicago 1696. 8°.
The Decennial Publications of the Universitvy of Chicago. 2d Series. Vol. XVI.

Gazali (Streitschrift des) gegen die Bātinijja-Sekte (herausg.) von *Ign. Goldziher*. Leiden 1916. 8°.
Veröffentlichungen der De Goeje Stiftung. No. 3.

Indië (Nederlandsch) Oud en Nieuw. Maandblad gewijd aan bouwkunst, archaeologie, land- en volkenkunde enz. Redactie: *Ed. Cuypers*, *J. G. Huyser* e. a. Jaarg. I no. 1 e. v. Amsterdam 1916. Geïllustreerd. 4°.

Jaarboek voor suikerfabrikanten in Ned.-Indië, 21e jaarg.; 1916/17. Met kaart. Amsterdam 1916. 8°.

Jaarverslag van den Topographischen Dienst in Ned.-Indië over 1915. Jaarg. 11. Batavia 1916. Met pl. en krtn. 8°.

Jaarverslag van de winning, het vervoer en den verkoop van Banka-tin over het exploitatiejaar 1914. Batavia 1916. Met tab. 8°.

Kate (*Herm. ten*), Psychologie en ethnologie in de koloniale politiek. Amsterdam 1916. 8°.
Overgedrukt uit »De Indische Gids", Juni-Juli-afl. 1916.

Kathâ-Vatthu. Points of Controversy or Subjects of Discourse, being a translation of the Kathâ-Vatthu from the Abhidhamma-Pitaka by *Shwe Zan Aung* and Mrs. [*C. A. F.*] *Rhys Davids*. London 1915. With 1 chart. 8°.
Pali Text Society.

Kern (*H.*), Verspreide geschriften, onder zijn toezicht verzameld. 4e Deel. Achter-Indië, slot: Brahmanisme en Buddhisme, Maleisch-Polynesische taalvergelijking, 1e gedeelte. 's-Gravenhage 1916. 8°.

Langen Drieyò. Een fragment uit het muziekdrama „Langen-Drieyò" (vermaak voor de zintuigen) en een fragment uit het drama „Kartò Wieyogò", bewerkt en vertaald door Radèn Mas *Aryò Sooryò Poetrò* ten behoeve van de uitvoering, te geven door de Indische Vereeniging op den 12den Augustus 1916 in het Kurhaus te Scheveningen. ('s Gravenhage 1916). 8°.

Uitgave van „Hindia Poetra".

Leemkolk (*W. J. van de*). Beknopt verslag van de Handelingen van het Bodemcongres, gehouden te Djokja van 24 — 28 Oct. 1916. . . .Samengesteld door —. Batavia 1916. 8°.

(Extra-Nummer van het Tijdschrift v. Nijv. en Landb., Nov.-Dec. afl. 1916).

Maspero (*Geo.*), Grammaire de la langue Khmère (Cambodgien). Paris 1915. 8°.

Ouvrage publié sous le patronage de l'École Française d'Extrême-Orient.

Massis (*Th. Muller*), Open brief aan den W. E. G. Heer C. J. K. van Aalst, Voorzitter van de. . . Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Compagnie. Amsterdam [1916]. 8°.

Motie „Wereldbond" van den Universeelen Liefde-Bond te Batavia (Java) met toelichting in Indische Boodschap en Naschrift (door *W. H. J. Keuchenius*). Weltevreden 1916. 8°.

Observations made at the R. Magnet. and Meteorolog. Observatory at Batavia. Published by *W. van Bemmelen*. Vol. XXXVI, 1913. Batavia 1916. With tab. gr. 4°.

Pillai. The Diary of *Ananda Ranga Pillai*, translated from the Tamil by order of the Government of Madras. Edited by *H. Dodwell.* Vol. IV. Madras 1916. 8°.

Reizen in Zuid-Afrika in de Hollandse tijd, uitgegeven door *E. C. Godée Molsbergen.* Deel II: Tochten naar het Noorden, 1686-1806. Met een kaart en 12 platen. 's-Gravenhage 1916. 8°.
Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging XII.

Report on the working of the Chinese Post Office for. . . 1915. (English and Chinese texts). 12th Issue. Shanghai 1916. 4°.

Report (Annual) of the Archaeological Department, Southern Circle, Madras, for the year 1915-1916. Madras 1916. With 17 pl. fol.

Report (*Annual*) of the Archaeological Survey of India, Frontier Circle, 1915-16, by *V. Natesa Aiyar.* Peshawar 1916. fol.

Report (Annual) of the President of the Java-Bank and the Board of Directors for the year 1915/1916, being the 88th of the Company. . . . Batavia 1916. 8°.

Report (Annual Progress) of the Superintendent, Hindu and Buddhist Monuments, Northern Circle, for the year ending 31st March 1915. Lahore [1915] fol.

Report (Progress) of the Ass. Archaeological Superintendent for Epigraphy, Southern Circle, for the year 1915-16. [Madras 1916]. With 3 pl. fol.

Report. — The Special Population Census of Formosa, 1905. Report of the Committee of the Formosan Special Census Investigation. Tokyo 1909. With diagr. 8°.

Ronkel (*Ph. S. van*), Moskeeën van Batavia. [Amsterdam] 1916. Met 11 afb. 8°.
Overgedrukt uit: Nederlandsch Indië Oud & Nieuw. Afl. 4. — 1916.

Sasse van Ysselt (*A. F. O. van*), Nieuwe Catalogus der oorkonden en handschriften, berustende in de Boekerij van het Prov. Genootschap van K. en W. in Noord-Brabant. 1e Supplement 's-Hertogenbosch 1915. 8°.

Schröder (*E. E. W. G.*), Gorontalosche Woordenlijst. 's Gravenhage 1908. 8°.
Uitg. door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.

Small (*Alb. W.*), General Sociology. An exposition of the main development in sociological theory from Spencer to Ratzenhofer. [2d Impression]. Chicago [1914]. 8°.

Statutes (The) of the Dominion of New Zealand, passed in the 7th year of the reign of H. M. King George V, and the 2d session of the 19th Parliament of New Zealand, begun ... May 1916. Wellington 1916. 4°.

Stemmen des Tijds. Maandschrift gewijd aan wetenschap, maatschappelijke en geestelijke stroomingen. Uitg. door *M. J. van Deventer*, met veler medewerking. Jaarg. I no. 1 e. v. Batavia 1916. 4°.

Studien (Koloniale). Tijdschrift van de Vereeniging voor studie van koloniaal-maatschappelijke vraagstukken. Redactie ... *S. Koperberg* e. a. Jaarg. I no. 1—2. [Batavia] 1916. Met afb. 8°.

Thomas (*Wi. I.*), Source Book for Social Origins. Ethnological materials, psychological standpoint, classified and annotated bibliographies for the interpretation of savage society. [3d Impression]. Chicago [1916]. 8°.

Transactions of the Royal Society of Edinburgh. Vol. L part IV, Session 1913—14. Edinburgh 1916. With pl. 4°.

Idem, Vol. L, part III, Session 1914—15. Edinburgh 1916. With pl. 4°.

Verslag der Koninklijke Bibliotheek over 1915. 's Gravenhage 1916. 8°.

Verslag der Staatsspoorwegen in Ned.-Indië over het jaar 1915. Batavia 1916. 2 deelen. Met pl. en krtn. 8°.

Verslag over de B. O. W. in Ned.-Indië over het jaar 1913. 3e gedeelte: Bruggen en wegen. Batavia 1916. Met krtn, pl. en tab. 4°.

— Idem, 5e gedeelte. Irrigatie, enz. Verslag nopens een ingesteld irrigatie-onderzoek op Sumatra. (B. Bijlage I): Batavia 1916. 4°.

— Idem. 5e gedeelte Irrigatie enz... op Celebes. [C. Bijlage II]. Batavia 1916. 4°.

Verslag van de Chemische afdeeling van „het Proefstation voor de Java-Suikerindustrie" te Pekalongan over het jaar 1914. Soerabaja 1916. 8°.

Verslag van de Gouv. Kina-Onderneming te Tjinjiroean [Bandoeng] over 1915. Bandoeng 1916. 8°.

Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Soerabaia over het jaar 1915. Soerabaja 1916. 8°.

Verslag van den Raad van Beheer der N. I Spoorweg-Maatschappij, over het jaar 1915.... 's Gravenhage 1916. 8°.

Verslag (68e) van den staat en de verrichtingen der Doopsgezinde Vereeniging tot bevordering der Evangelieverbreiding in de Nederlandsche overzeesche bezittingen. [Amsterdam] 1916. 8°.

Verslag van den Zoutaanmaak op Madoera over het jaar 1915. Batavia 1916. 4°.
Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië.

Verslag van de Wees- en Boedelkamers over het dienstjaar 1915. Batavia 1916. 8°.

Verslag. — Museum van Oudheden te Leiden. Verslag van den Directeur over het tijdvak van 1 Jan. tot 31 Dec. 1915. 's-Gravenhage 1916. 8°.
Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

Verslag. — Rijks Ethnographisch Museum te Leiden. Verslag van den Directeur over het tijdvak van 1 Oct. 1914 tot 30 Sept. 1915. 's-Gravenhage 1916. 8°.
Ministerie van Binnenlandsche Zaken.

Verslagen der akten-examens voor lager onderwijs in Ned.-Indië, afgenomen in Dec. 1915. Batavia 1916. 8°.

Weyden (J. van der), Weerplicht voor inlanders en samenstelling van de weermacht in Ned.-Indië. Amsterdam 1916. 8°.

Wallis (Lon.), Egoism: a study in the social premises of religion. Chicago 1905. 8°.

Zeemansgids voor den Oost-Indischen Archipel. Deel I (4e druk). 's-Gravenhage 1915. Met kaarten. 8°.
— Idem. Landverkenningen. 2e druk. ['s-Gravenhage] 1916. 4° obl.
— Idem. Bijlagen I en II Deel 1 — 5: Lichtenlijst en betonningsstaat 1916 ['s-Gravenhage] 1916. 8°.
Uitg. door het Min. van Marine, afd. Hydrographie

LIJST

van instellingen, waarmede het Genootschap in verbinding staat.

NEDERLAND.

Amsterdam.

Koninklijke Academie van Wetenschappen.
Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap.
Koloniaal Instituut.
Bibliotheek der Universiteit.
Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Munt- en Penningkunde.
Nederlandsch Bijbelgenootschap.
Maatschappij tot bevordering der Bouwkunst.
De Rhijnsche Zending.

Breda.

Koninklijke Militaire Academie.

Deventer.

Middelbare Koloniale Landbouwschool.

's-Gravenhage.

Bibliotheek van de beide Kamers der Staten-Generaal.
Ministerie van Koloniën.
Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië.
Koninklijke Bibliotheek.
Indisch Genootschap.
Centraal Bureau voor de Statistiek.
Koninklijk Instituut van Ingenieurs.

Groningen.

Bibliotheek der Rijksuniversiteit.

Haarlem.

Teyler's Genootschap.
Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.
Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid.

'sHertogenbosch.

Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant.

Leeuwarden.

Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde.

Leiden.

Bibliotheek der Rijksuniversiteit.
Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde.
Nederlandsche Oudheidkundige Bond.
Rijks Ethnographisch Museum.
Rijksmuseum van Oudheden.

Middelburg.

Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.

Rotterdam.

Nederlandsch Zendelinggenootschap.
Nederlandsche Zendingsvereeniging.
Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik".
Rotterdamsch Leeskabinet.

Utrecht.

Bibliotheek der Rijksuniversiteit.
Historisch Genootschap.

Maatschappij tot bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche Koloniën.
Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.
Meteorologisch Observatorium.
Utrechtsche Zendingsvereeniging.

NEDERLANDSCH-INDIË.

Bandoeng.

Vereeniging van Waterstaatsingenieurs in Nederlandsch-Indië.
Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren.

Batavia.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.
Departement van Gouvernements Bedrijven.
Departement van Marine.
Bureau van den Oudheidkundigen Dienst.
Bureau van het Mijnwezen.
Bureau van den Generalen Staf.
Topographisch Bureau.
Koninklijke Natuurkundige Vereeniging.
Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.
Vereeniging tot bevordering der Geneeskundige Wetenschappen in Nederlandsch-Indië.
Koninklijk Instituut van Ingenieurs, afd. Ned.-Indië.
School tot opleiding van Inlandsche Geneeskundigen.
Bestuursschool.

Buitenzorg.

Algemeene Secretarie.
Departement van Landbouw.
's Lands Plantentuin.
Vereeniging tot bevordering van Veeartsenijkunde in Nederlandsch-Indië.

Magelang.

Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren.

Semarang.

Vereeniging voor Locale Belangen.

Probolinggo.

Opleidingsschool voor Inlandsche Ambtenaren.

ARGENTINIË.

Buenos Aires.

Instituto Geographico Argentino.

BELGIË.

Antwerpen.

Académie royale d'Archéologie de Belgique.
Société royale de Géographie d'Anvers.

Brussel.

Institut Colonial International.
Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique.
Société belge d'études coloniales.
Société des Bollandistes.

BRAZILIË.

Rio de Janeiro.

Instituto historico, geographico e ethnographico do Brazil.

CHINA.

Shanghai.

Statistical Secretary, Custom House.

DENEMARKEN.

Kopenhagen.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.
Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

DUITSCHLAND.

Berlijn.

Königliche Preussische Akademie der Wissenschaften.
Generalverwaltung der Königlichen Museen.
Anthropologische Gesellschaft.
Gesellschaft für Erdkunde.

Bremen.

Geographische Gesellschaft.

Dresden.

Verein für Erdkunde.

Frankfurt a. M.

Städtisches Völkermuseum.

Göttingen.

Königliche Gesellschaft der Wissenschaften.

Hamburg.

Zentralstelle des Hamburgischen Kolonial-Instituts.

Keulen.

Verein zur Förderung des Rothenstrauch-Jost-Museums.

Leipzig.

Deutsche Morgenländische Gesellschaft.
Gesellschaft für Erdkunde.
Städtisches Museum für Völkerkunde.

München.

Königliche Baierische Akademie der Wissenschaften.
Geographische Gesellschaft.

ENGELAND.

Cambridge.

University Library.

Londen.

India Office.
Trustees of the British Museum
Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.
Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland.
Royal Colonial Institute.
Royal Geographical Society.

Manchester.

Literary and Philosophical Society.

BRITSCHE KOLONIËN.

Bombay.

Bombay Branch of the Royal Asiatic Society.

Calcutta.

Asiatic Society of Bengal.

Colombo.

Ceylon Branch of the Royal Asiatic Society.

Hongkong.

University Library.

Melbourne.

Royal Society of Victoria.
Public Library.

New Plymouth.

Polynesian Society.

Ottawa.

Geological Survey of Canada.

Perth.

Colonial Secretary's Office.

Simla.

Director General of Archaeology.

Singapore.

Straits Branch of the Royal Asiatic Society.

Toronto.

Canadian Institute.

FRANKRIJK.

Havre.

Société de Géographie Commerciale.

Parijs.

Institut National de France.
Société Asiatique.
Société d' Anthropologie.
Société Ethnographique.
Société de Géographie.
Société de Géographie Commerciale.
Musée Guimet.
Ecole spéciale des langues orientales vivantes.

Tours.

Société de Géographie.

FRANSCHE KOLONIËN.

Hanoi.

Ecole française d' Extrême-Orient.

Saigon.

Société des études indo-chinoises.

Tananarive.

Académie Malgache.

ITALIË.

Modena

Accademia delle Scienze, Lettere ed Arti.

Rome.

Accademia Reale dei Lincei.
Reale Società Geografica Italiana.

Turijn.

Accademia delle Scienze.

JAPAN.

Tokio.

College of Sciences, Imperial University.
Deutsche Gesellschaft für Natur und Völkerkunde Ost-Asiens.

Yokohama.

Asiatic Society of Japan.

MEXICO.

Mexico

Sociedad de geografia y estadistica.

NOORD-AMERIKA.

Berkeley.

University of California.

Boston.

American Academy of Arts and Sciences.

Chicago.

Field Museum of Natural History.
University of Chicago Libraries.

Newhaven.

American Oriental Society.
Yale University Library.

New York.

American Geographical Society.
Academy of Sciences.

Philadelphia.

Numismatic and Antiquarian Society.

Washington.

Library of Congress.
Smithsonian Institution, Bureau of American Ethnology.

NOORWEGEN.

Christiania.

Videnskabs Selskab.

OOSTENRIJK.

Krakau.

Académie des Sciences de Cracovie.

Praag.

Königlich Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften.

Weenen.

Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
Anthropologisch-Ethnographische Abteilung des K. K. naturhistorischen Hofmuseums.
Orientalisches Museum.
K. K. Oesterreichisches Handelsmuseum.
Anthropologische Gesellschaft.
K. K Geographische Gesellschaft.
Wissenschaftlicher Club.

PHILIPPIJNEN.

Manila.

Ethnological Survey of the Philippine Islands.

PORTUGAL.

Lissabon.

Sociedade de Geographia.

RUSLAND.

Petrograd.

Académie impériale des Sciences de Russie.
Société impériale russe de Géographie.

URUGUAY.

Montevideo.

Museo de Historia Natural.

ZWEDEN.

Gothenburg.

Kongl. Vetenskaps och Vitterhets Samhallet.

Upsala.

Universitetets Bibliothek.
Kongl. humaniska Vetenskaps-Samfundet.

LIJST
DER LEDEN VAN HET BATAVIAASCH GENOOTSCHAP
VAN
KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN
OP 1 JANUARI 1917.

Beschermheer :

Z. Exc. Mr. J. P. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM.
Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië.

Directie.

W. J. Coenen, president.
Dr. G. A. J. Hazeu, vice-president.
C. M. Pleyte, conservator der ethnographische en historische verzameling.
J P. Moquette, conservator van het numismatisch kabinet.
V. Zimmermann, penningmeester.
Mr. Dr. W. M. G. Schumann.
Dr. H. Djajadiningrat, Conservator der handschriften-verzameling.
Dr. F. D. K. Bosch, conservator der archaeologische verzameling.
P. J. Ott de Vries.

Eereleden.

Mr. J. H. Abendanon, den Haag.
Dr. N. Adriani, Utrecht.
Prof. Mr. L. W. C. van den Berg, Delft.

Mr. N. P. van den Berg, Amsterdam.
H. D. N. Bosboom, den Haag.
M. J. van Bosse, den Haag.
G. C E. van Daalen, den Haag.
W. B. van Goor, den Haag.
Dr. F. de Haan, Weltevreden.
H. Helb, Buitenzorg.
Prof. Dr. J. H. C. Kern, Utrecht.
R. A. A. Kromo Djojo Adinegoro, Modjokerto.
F. A. Liefrinck, den Haag.
Mr. H. A. Lorentz, Vogelensang.
Mr. J. C. Mulock Houwer, Bandoeng.
Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis, Leiden.
J. W. van Nouhuijs, Rotterdam
Mr. J. G. Pott, den Haag.
Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. Leiden.
H. N. Stuart, den Haag.
Dr. R. D. M. Verbeek, den Haag.
J. W. IJzerman, den Haag.

Correspondeerende Leden.

Prins Roland Bonaparte, Parijs.
Dr. R. Brandstetter, Luzern.
Dr. J. Burgess, Edinburgh.
A. Cabaton, Parijs.
J. Chailley-Bert, Parijs.
D. Clive Day, New-Haven.
S. Coolsma, Apeldoorn.
Dr. A. Ehrenfeld, Weenen,
G. Ferrand, Parijs.
Prof. Dr. J. J. M. de Groot, Berlijn.
Dr. B. Hagen, Frankfurt a/M.
Dr. E. Hultzsch, Halle.
Prof. Dr. C. M. Kan, Utrecht
Dr. H. ten Kate, Kobe.
Dr. J. Kohler, Berlijn.

Prof. Dr. A. Maass, Berlijn.
A. Marre, Vaucresson.
A. Meulemans, Brussel.
Dr. E. Modigliani, Florence.
Prof. C. Poensen, den Haag.
Prof. Dr. F. L. Pullé, Bologna.
G. P. Rouffaer, den Haag.
Dr. H. Schuchardt, Graz.
Prins Sommat Amorabandhu, Bangkok.
Rajah Sourindro Mohun Tagore, Calcutta.
Prof. Mr. S. M. Steinmetz, Amsterdam.

Buitengewone Leden.

P. V. van Stein Callenfels, Taloen, Kediri
J. F. de Corte, Weltevreden.
T. van Erp, den Haag.
O. L. Helfrich, Wageningen.
J. Knebel, Bandoeng.
Dr. Alb. C. Kruyt, Posso.
H. L. Leydie Melville, Weltevreden.
R. M. Mangkoedimedjo, Jogjakarta
P. J. Perquin, Blitar.
R. Ng. Poerbatjaraka, Solo.
J. A. T. Schwarz, Soerabaja.
W. H. Sundermann, Honnef.
C. W. J. Wenneker, Moentilan.

Gewone Leden.

J. van Aalst, Soerabaja.
Abdur Rahman, London.
R. Mohamad Achmad, Rangkasbitoeng.
A. Ph. van Aken, den Haag.
P. A. Mohamad Djamaloedin Aloeda, Cheribon.
E. H Carpentier Alting, Weltevreden.
D. Bakker, Jogjakarta,

H. G. Bekink, Ngandjoek.
C. L. van der Bel, Blitar.
K. F. van den Berg, Weltevreden.
H. E. Beuker, Weltevreden.
W. F. van Beuningen, Weltevreden.
Billiton-Maatschappij, Tandjoeng Pandan.
A. G. Böseken, Dlanggoe, Klaten
A. H. G. Blokzeyl, Plosso, Djombang
Dr. C. W. Th. van Boetzelaer van Dubbeldam, Weltevreden.
W. C. Bonebakker, Amsterdam.
Mej W. J. Bosch, Jogjakarta.
Dr. J. Bosscha, Taloen, Pengalengan, Bandoeng
K. A. R. Bosscha, Malabar, Pengalengan, Bandoeng.
A. Braam, Sadarèhè, Madjalengka.
D. A. F. Brautigam, Palembang
Mr. W. W. Brouwer, Pontianak.
W. de Cock Buning, Weltevreden.
A. A. Burgdorffer, Den Pasar.
H. M. la Chapelle, Weltevreden.
Societeit Concordia, Weltevreden.
Ed. F. W. Croese van Vinkeveen, Krebet, Malang.
P. F. Dahler, Karangasam.
H. Th. Damsté, den Haag.
F. M. Delfos, Hilversum.
J. A. E. van Deventer, Madioen.
J. Dinger, Weltevreden.
R. A. A. Achmad Djajadiningrat, Serang.
J. G. Dom, Tjebongan, Jogjakarta.
H van Eck, Bonthain.
E. Einthoven. Rembang
Sir Charles Eliot, Hongkong.
S M. Elshout, Magelang.
L. Engel, Weltevreden.
A. J N. Engelenberg, Pangkalpinang.
M. Engler, Meester Cornelis.
Th. B. A. Faubel, Soerabaja.

W. Fruin-Mees, Weltevreden.
Mr. A. A. Galestin, Weltevreden.
P. Gediking, Weltevreden.
F. J. Gentis, Soerabaja.
Mr. J. Gerritzen, Weltevreden.
E. van Ghert. Soerabaja
S. G. Ginsel, Karimondjawa, Japara
D. K. Gjellerup, Poerworedjo.
G. B. Gloyne, Weltevreden.
Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, Weltevreden
Mr. P. Chr. Groenemeyer, Weltevreden.
Mr. C. W. Baron van Heeckeren, Semarang.
O. B. Heldring, Weltevreden.
A. M. Hens, 's-Gravenhage.
W. H. Hoogland, Bandoeng.
D. J. N. van der Hoop, Pamanoekan, Soebang.
L. J. Husselman, Sekadau, W. Borneo.
P. A. Hijnekamp, Grissee.
Mr. H. A. Idema, Sampang.
Mr. H. s'Jacob, Weltevreden.
F. James, Bandoeng.
A. W. Jansz, Weltevreden
G. W. R. van Zijll de Jong, Lawang.
J. Jongejans, Kota Agoeng, L. D.
F. J. Junius, Benkoelen.
A. van Kalkeren, Wonosobo.
H. H. Kan, Weltevreden.
Kantoor voor Chineesche Zaken, Batavia.
J. Kats, Depok.
R. E. Kerkhoven, Gamboeng bij Bandoeng.
R. A. Kern, Brebes
H. Ketner, Asahan.
D. M. G. Koch, Buitenzorg.
R. M. A. Koesoemo Joedho Soemiodo Ponorogo.
M. C. Koning, Weltevreden.
S. Koperberg, Buitenzorg.

W. F. J. Kroon, Menado.
A. H. N Kruysboom, Weltevreden.
Ch. R. Krijgsman, Sindangwangi, Tjitjalengka.
B. ter Kuile, Soerabaja.
Mr. N. M. Lebret, Kedawoeng, Pasoeroean.
W. Lubberink, Weltevreden
D. C. A. Lugt, Soemedang.
Mgr. E. S. Luypen, Weltevreden
G. H. de Man, Genteng
J. M Masset, Paré-Paré, Celebes.
Mr. H. M. Meertens, Weltevreden.
Mr. J. G. Milius, Bandoeng.
Ch. M. Mioulet, Simpang-Ampat, Serdang.
J. L. Moens, Weltevreden.
R. A. M. Mooy, Soebang.
O. F. Muller von Czernicki, Wonopringi.
F. Neumann, Weltevreden.
R. M. T. A. Koesoemo Oetoyo, Japara.
J. M. H. van Oosterzee, Weltevreden.
L. C. Ouwerling, 's-Gravenhage.
K. Peereboom, Pasoeroean.
G. A. Pieper, Batavia.
L. M. F. Plate, Painan, Sumatra's Wk.
H. Maclaine Pont, De Bildt, bij Utrecht.
Mr. A. J. G. Maclaine Pont, Weltevreden.
B. N. Powell, Soerabaja.
Mr. J. D. Pijper, Weltevreden.
R. M. E. Raaff, Jogjakarta.
Mr. H. H. Reyers, Batavia.
S. J. Rikkers, Jogjakarta
Dr. Ph. S. van Ronkel, den Haag.
P. de Roo de la Faille, Weltevreden.
L. Sand, Pagilarang, Pekalongan.
L. H. van 't Sant, Weltevreden.
R. A. Sasra di Ningrat, Soerakarta.
H. J. Schmidt, Meulaboh, Atjeh.

G. Scholten, Magelang
E. E. W: G. Schröder, Manokwari, N.-Guinea.
H. F. Schröder, Poerwokerto.
J. G. Schuuring, Rotterdam.
J. H. Schuijt, Weltevreden
R. A. A. Salmon Salam Soeria di Ningrat, Cheribon.
F. G. Stammann, Proempang, Pekalongan.
H. E. Steïnmetz, Weltevreden.
J. A. Stoop, 's-Gravenhage.
H. van Straaten, Weltevreden.
L. P. L. van der Tas Weltevreden.
Mr. Th. Thomas, Weltevreden.
Mr. C. H. van Traa, Djember.
Dr. H. van der Veen, Rante Pao, Midden-Celebes.
Th. J. Veltman, Segli, Atjeh.
J. P. Verheul, Djeneponto, Celebes.
C. G. Verwer, Pontianak.
N. M. C. Verwey Mejan, Weltevreden.
J. J. de Vink, Segli, Atjeh.
H. A. Voet, Temanggoeng.
H. Vogel, Lausanne.
Dr. W. Th. de Vogel, Weltevreden.
J. J. de Vos tot Nederveen Cappel, Singaradja.
L. van Vuuren, Tjitjoeroeg.
F. A. Th. Warnecke, Semarang
J. M. Wassink, Kebajoran.
A. Wattendorff, Randoeagoeng.
F. L. Wattendorff, Modjokerto.
Dr. F. Weber, Garoet.
H. E. Taylor Weber, Tasikmalaja.
F. L. C. Weehuizen, Weltevreden.
H. C. Westendorp, Kroewoek, Wlingi.
G. J. A. Westenenk, Djenar.
J. W. White, Magelang.
E. A. Zeilinga, Weltevreden.

Alphabetisch Register.

